LILII GREGORII GYRALDI FERRARIEN. SVARVM QVARVNDAM ANNOtationum Dialogismi XXX. ad Ampliss. Card. Saluiatum.

Item Laurentij Frizzolij Solianensis Dialogismus unicus de ipsius Lilij uita & operibus.

VENETIIS, *Apud Gualterum Scottum.*

M D L I I I.

AD LECTOREM.

Bifrontis damus has tibi calendis,
Munus exiguum, annotationes,
Non maiora potest inops, & æger
Senex mittere, quæ tamen perinde
Habenda ac bona dantis est uoluntas.

L. GREG.

L. GREG. GYR. AMPLISS. CAR. IOAN. SALVIATO S. P. D.

IGNOSCENDVM Amplisſ. pater ſeni ætatis affectæ ac diutino morbo ægrotanti, ſi delirat interdũ & deſipere uidetur: ego qui adoleſcens neſcio quas meas annotationes ne nugas potius dicam in publicum nunquam dare uoluerim, nunc demum ſenex & aduerſa ualetudine tot annos oppreſſus nonnullas edere conſtitui, & tibi mittere patri Ampliſs. ac Card. primario. Sed ignoſcendum (ut dixi) ſic affecto & languenti ſeni, uolenti quidem præ ſe ferre gratam animi ſignificationem pro tot in ſe collatis abs te beneficijs, ut qui & uitæ & uictui ſubminiſtrari ſubſidia iubeas: at certe & illud te monere poteſt, quod Græcis ac Latinis eſt uſurpatum prouerbium δὶς ϖαῖδες γέροντες. Vale.

Ex tuis Pontificijs ædibus Ferrariæ.

RERVM AC VERBORVM MEMORABILIVM INDEX.

ἀνορε-

Ciceronis

Fascinare

D. Hiero-

Marsyas

Nomen

Strabonis

FINIS.

LILII GYRALDI DIALOGISMVS PRIMVS DE STVDENDI ET ANNOtandi ratione, exordij loco.

INTERLOCVTORES
Caluus, Eremita, Lilius.

CALVVS.

Cum ego & Eremita pransi unà ad Lilium, quicum diu coniunctißime & amantißime uiximus uenissemus; in eum sermonem incidimus, ut quoniam per æstatis nimios calores literarum studijs attentè uacare non poteramus, ille nobis saltem aliquid eorum referret, quæ adolescens ipse olim magno studio & uigilijs apud authores obseruauerat. Tum ille *stomachabundus (ut solet, quoties de ijs mentio incidit, in quibus ipse omnem ferè iuuentutem contriuit) quin potius inquit Ciceronis & Vergilij diuina uolumina euoluitis? per illos enim & æstus fastidia leuabitis, animosq́; uestros eorum iucundißima lectione imbuetis.* Tunc ego, *rectè tu inquàm* Lili, *sed non uideo, quo poßimus modo nobis solstitium defendere in eorum hominum ne dicam potius deorum, lectione; in qua uel in ipsa bruma, & hyemis horrore summopere æstuare solemus.* Tunc *ad me conuersus* Eremita, *sic est profecto inquit.* Quare *obsecro* Calue, *demus*

operam ut hoc æstatis tẽpore, hoc ipsum saltem agamus, ut à Lilio *loca aliqua eorum, quæ ipse multa, ut meministi, primus aperuit, eruamus, nihil mihi certe gratius cõtingere posset.* At ego *inquam, audistin* Lili, *quæ noster locutus est* Eremita? *Nostrum igitur utriq; gratissimum feceris, si eorum nonnulla recensueris, quæ à te pridem obseruata fuisse cognouimus.* Quid *enim uel nobis illa inuides, etiam à nobis tantopere rogatus, quæ in uulgus emanare tuapte sponte sinere deberes.* Tum *ille magis etiam aliquanto quàm prius stomachatus torue in nos intuens, & uos inquit ò* Calue *semper pueri, semper fruge inuenta glande uescemini.* Nam per DEOS *immortales quæ uobis obseruationes, quæ annotationes, qui nam deniq; authores tantum simul & utilitatis & iucunditatis afferre possunt, quàm hi duo imprimis authores, quos omnium & bonorum, & ætatum consensu præcipuos atq; castissimos uidemus.* Cum *enim duæ res potissimum ex omnibus quos lectitamus libris expetendæ sint, utilitas, ac delectatio; hæc duo, qui cumulatissime in his duobus scriptoribus inesse non uidet, nihil uidet, & caligat in Sole.* Quicquid *enim laudis & excellẽtiæ in cæteris singulis reperitur, in his duobus inesse facile conspicimus.* Nam *si uetustatem, & breuitatem* Sallustij, *si magnitudinem & spiritum* Liuij, *si proprietatem et candorem* Cæsaris, *si* Varronis *grauitatem & eruditionem, si flores deniq;* Curtij *et* Columellæ *desideramus, omnia hæc suis locis consperſa in* Cicerone *clare uidere poterimus.* At *rursus, si nitore*

tore & dulcedine Tibulli, castitate & eruditione Catulli, Terentij puritate, affectibus Propertij, si deniq; amenitate & promptitudine Ouidij capimur, has uirtutes facillime ubi congruit, in Vergilio omnes inueniemus. Heroica profecto in utroq; uis atq; maiestas, supra hominē in suo genere insurgit uterq; ; Quicunque ergo in his duobus diutius uersatus fuerit, etiam si sit infantißimus, in eloquentem euadat necesse est; Quàm libenter hæc ego uobiscum ò iuuenes loquor, uti scilicet uos admoneam, ne sicuti ego feci, uos mox pudeat pigeatq; tam steriliter & infructuose tempus iuuentæ in istis, quas à me audire cupitis, nugis conteratis; memini me culpa certe præcipientium iuuentutem omnem ferè meam consumpsisse in istiuscemodi lectitandis grammaticorum commentarijs, ex quibus eruditionis forte non nihil, utilitatis certe ac eloquentiæ parum, & si nihil dixero non mentiar, mihi comparaui. Num quæso illud ignoratis, omnes, qui istis commentationum studijs dediti fuerūt, nullum nomen, uel minimum illud quidem, adeptos fuisse: nolo uobis in præsentia antiquos recensere, cognosceretis in illis uerißimum esse quod loquor, at puto non uos fugit hoc nostro tempore nescio quos Pios, Crucios, alios plerosq; pene ludibrio esse, qui omnem ætatem huiusmodi inanibus friuolisq; rebus consumpsere: Agite uos ò amici, ne uobis patiamini bonas horas, firmam istam ætatem aliud agendo impune labi, cuius, ut modo dixi, ni meis saluberrimis præceptis aquieueritis frustra pigebit. Ego quidem pro amore ac beneuolētia,

qua utrunq; uestrum mirifice complector, & nunc moneo, & posthac sæpe monebo, ut abiectis grammaticorum commentarijs, incumbatis omni studio, ac cura in hos duos, quos modo dicebam authores. At, qui istud recte fieri potest; ait Eremita, si eorum sensa diligenter & accurate non perpenderimus? ex huiuscemodi obseruationibus non modo istos ipsos, quos dixisti libros, recte intelligimus, sed & reliquum scriptorum omne genus. Quin tu nobis uiam aperis, digitumq; illuc intẽdis, ut quo persuades peruenire possimus. Quid putas picturæ ignaro, eiusq; artis inscio prodesse uel Raphaëlis Vrbinatis, uel Michaëlis Angeli, pictas tabellas quotidie spectare, nisi artem, & pingendi rationem quadantenus percalluerit. Sic nobis nisi obseruandi uiam & legendi rationem, quo modo uidelicet ingrediamur præscripseris, frustra erit & cassus noster omnis labor, & studium. Ista tu recte inquit Lilius o Eremita, uerum ut assequamini, quod uos tantopere desiderare uideo, sed decipi falsa magistrorum persuasione, altius repetam, quid mihi hac in re faciendum uideatur. Tum Lilius, cum aliquandiu cogitabundus, ut uidebatur, secum nescio quid cogitare uisus esset, Ita est exorsus. Illud in primis o amici, quod uobis placere debet, & maxime a uobis optandũ est, est ut bene apteq; dicatis; Id quod alicui a natura haud concessum uidemus, nisi prius ei recte sapere cõtigerit, estote igitur primum animo bene constituto, atq; bene informato, nec uos, patiamini, inanes cogitationes, & uanæ a recto seducant, si uos caste, si bene

dicere

dicere uultis; una hæc uos uia ad illud, quod frustra modo per has nugas tentatis, floridißimum eloquẽtiæ pratum conducet. Iamdudum (*ego inquam*) *philosophąris ò* Lili; Non *ista scilicet abs te in præsentia expectamus, Quin illud potius, quo pacto nos putas* Ciceronem, & Vergilium *cæterosq́; bonos bene intelligere, & interpretari,ni, ut pauloante* Eremita *dixit, quæ occulta & obscura sunt in eis nobis manifesta fuerint.* Næ *inquit* Lilius Calue *nimis es argutulus.* Non *uides & uos bene à* Cicerone *alijsq́; bonis & castis scriptoribus posse bene dicẽdi normam perdiscere, etiam si unum uel alterum locum in eis ipsis rectè non perceperitis. ego certe ut de me loquar,quo tempore plus otij mihi, & sanitatis suppetebat, cum horum authorum diuina uolumina. (serò nimis licet id facere incœperim)euoluerem, si in eorum lectione, in aliquod forte senticetum, uel asperum locum, & confragosum incidissem, suspenso, ut dicitur,gradu illum pertransibam; ne id uidelicet me à perpetua, & continuata lectione impediret, id quod & uos facere identidem moneo,atq; etiam exopto, interea quod uos estis iuuenes:* Pauca *enim in* Cicerone *sunt, quæ,modo exemplaria & codices integri atq; emendati sint, ab eodem met* Cicerone *in quapiam alia suorum uoluminum parte, uel ex toto non interpretentur, uel non lux aliqua, & splendor adhibeatur, id quod mihi uidetur in.* Vergilio,*reliquisq́; poëtis bonis magis desiderari, tametsi ipse quoq;* Maro *nonnunquàm aliubi se interpretetur; ut in illo. tum* Tartarus *ipse bis pa-*

tet in præceps tantum tenditq; sub umbras, Quantus ad ætherium cœli suspectus olympum. Qui locus, & si ab Homero desumptus, tamen aperitur, modo rectè & accuratius perpendatur, ibi: Hic uertex nobis semper sublimis, at illum Sub pedibus Styx atra uidet manesq; profundi. Nos quoque, inquit, Eremita ut pro Caluo etiam loquar, inter legendum sic, ut modo dicebas, plerunque difficiliora loca tãquam salebras pertransitus, sed nobis certè illud in causa est, quoniam percipiendi loci rationem nullam uidemus, atq; hoc potius ignoratione, ut uerum fatear, quàm ex animo & uoluntariè facimus. quamquam hic ipse sæpe Caluus sese intelligere quod ignorat simulat, ut aliorum, opinor, sententias eliciat, exploretq́; ; id quod & tecum, & cum alijs crebro illum factitare animaduerti. Sed de Caluo, in me intuens Lilius, aliàs, inquit, agemus; nunc postquam in hunc sermonem me adduxistis, non committam, ut frustra, si mihi acquiescere uolueritis, tempus in commentariorum & annotationum nugis conteramus. Hoc ipsum nobis maxime, inquit, Eremita est in uotis. Tum ille rectius, inquit, & longe melius, si modo fieri posset, ut nihil legendo prætermitteremus, quod lucidè & clarè à nobis non perciperetur. Sed cum non usq; adeo nobis temporis copia superet, ut singulis locis longas horas impendamus, satius fuerit difficiliora præterire. Video tamen hac in re, inter doctos non conuenire; quidam enim nihil inter studendum nobis prætereundum esse quantumuis difficile asseuerant, sed cuncta minutatim, atq;

anxiè

anxiè perſcrutanda eſſe. Alij contrà, tanquam latentes et cæcos ſcopulos, obſcura loca procul prætereunda. Memini *me aliâs nodum hunc ita ſoluere, ut ſi nihil aliud agimus optimum quemq; ſcriptorem ea anxietate & diligentia rimari penitus & introſpicere nos debere, atq; etiam expedire:* Alios *uero non optimos authores illos quidem legendos, ſed non ea (qua diximus) diligentia.* Cur *enim uos ij remorentur, qui niſi diligentiſsimi fuerimus, nobis, & quidem plurimũ officere queunt: ex nonnullis equidem ego audiui, qui his noſtris diebus magna cum ſua laude orationes, hiſtorias, poëmata, alia huiuſmodi ſcripſerunt, nihil ſibi uel minimum officere ſcribendo, cum quempiam locum parum notum offendunt; iſta enim aiunt, qui publice in ſcholis grammatici profitentur perquirere magis anxiè debent; qui ſcribunt, non adeo.* Mea *certe eſt atque idem, ut ſpero, ueſtra erit ſententia, ut quamquam legendos quidem omnes eſſe libros, qui* Romana *lingua ſcripti ſunt exiſtimem, iuuenibus tamen, & ijs, qui nondum confirmati ſunt iudicio, optimos tantum quoſq; legẽdos eſſe, atq; in ijs tamdiu illos uerſari debere, quouſque eorum adeo lectionibus aſſuefactæ attritæq; aures occalluerint, ut nihil niſi bonum, & caſtum uel illis ſimile audire libenter poßint.*Cum *igitur ita imbuti obfirmatiq; iudicio ſtudentes fuerint, atque aſſecuti bonorum tum uerborum, tum ſententiarum delectum, tum illis concedendum, ut quoſcunque uoluerint authores perlegant, nec id modo in humanitatis ſtudijs uobis præceperim, ſed & in omni diſci-*

plinarum & bonarum artiũ authoribus philosophiæ, medicinæ, iuris scientiæ, & cæteris. Ista cum libenter audiremus suscepit Eremita: *sed cur, ait, ò Lili de obscuris & abditis scriptorum locis, quæ inter legendum frequenter occurrunt ne solum quidem uerbum, id quod nos in primis audire auebamus. Tum ille, Nũ uobis inquam prius dixeram ea suspenso gradu prætereunda? futurum, si continenter, & aßidue quempiam unum legeritis, ea uos per alia scriptorum loca, ut aliquando intelligatis. Verum agite, postquàm sic uos uelle uideo, quæ inter studẽdum per uos ipsos nullatenus aßequi potestis, non inficias ierim, ea uos à peritis & eruditis hominibus edoceri tum, cum uobis otium à lectionibus præstatur, uerum enimuero, si fieri potest maxime uelim, iuuenes, qui hoc discendi animo sunt, uirorum excellentium ac eruditißimorum, non grammatistarum, & triuialium, aßiduam consuetudinem, & conuictum etiam haberent; ex huiusmodi nanque hominum congreßu, quantum, non modo in literis, sed & reliquis uirtutibus proficiatur, mirum dictu est. Tunc ego, hic te Lili uolebamus; non alia ratione hodie ad te iuimus, nisi, ut quoniam, nec tu hac hora uel legendo, uel scribendo, uel heri nostris nego tijs propter æstus calores distringeris, non committas, ut abs te non audiamus, quæ nos uides tantopere cupere, id scilicet, & tibi gratum esse debet; quando & tuas uigilias non penitus amiseris, & nos multa, quæ ignoramus docueris: Posthac certe nos uidebis ne latum quidem, ut dicitur, unguem à tuis præceptioni-*

bus discedere. Id quod cum Eremita *pariter se factu-rum recepisset, etiam iureiurando, his uerbis deli-nitus* Lilius, *nec, ut prius, stomachatus (est enim ut suapte natura facilis irasci, ita quoque in remittenda & sedanda ira facillimus) inquit.* Non ego *is sum, à quo multa perdiscere poßitis, ut qui etiam infra mediocritatem & doctrinæ & ingenij sim constitutus, uerum & iam mihi adeo literæ exoluerunt, ut & in eas & earum nimios studiosos scribere medi-ter, id quod nunc fortasse uos audire non displi-cebit.* Non *in presentia, statim ait* Eremita, *istud requirimus, hic hic te uolumus (ut modo* Caluus *dice-bat) nec patiemur, ut* Proteus, *aut* Metra *nos eludas, & effugias, nosq; alio ueteratorio isto tuo sermone deducas.* Tum *paulum surridens* Lilius *inquit, ò* Ere-*mita habetis tota quod mente petistis, sed, prò dei, quantum frustrabimini, & ab opinione uestra decide-tis. Sed enim, ut uobis rem gratam faciam, quod me nunquã facturum decreueram, ut scilicet quarum me pudet uigiliarum, eas in publicum, in apertumq; refer-rem, id uos me, ut in præsentia faciam, cogitis.* Illud *tamen in primis uos scire uelim, me, ex quo huiusmodi ineptias, ne dicam (ut est in prouerbio) gerras par-uifacere cœpi, nihiliq; pẽdere, earum multas obliuioni mandasse, nec earum meminisse.* Quàm *ob rem si ex me aliqua scire uolueritis, uos, quæ obscura, & diffici-lia uobis uidebuntur interrogabitis, capita enim ipsa-rum admodum confusa & nullo ordine teneo;* At *ego, sic agemus promiscue, atq; eo, quo nobis modo*

suggeret

ſuggeret memoria. Sic uelim agatis, inquit, Lilius. Hæc cum dixiſſemus, Eremita ait, Vter noſtrum prior incipiet? Cui ſors, inquam, obtigerit. Agamus digitis micando ſortiamur, Tua ſors eſt.

DIALOGISMVS SECVNDVS DE *manus & digitorum nominibus deq́; numerandi per eos antiquorum ratione.*

LAETVS IGITVR Eremita, *ſimilis cogitãti non multò poſt ſic incepit. Inter multa, quæ mihi petenda occurrunt, hac noſtra modo digitorũ ſortitione monitus, nihil magis arridet quàm ut breuiter numerandi per digitos, & eorum articulos antiquorum formulam, moremq́; nobis exponas, id quod uideo nobis ualde profuturum ad diuerſorum ſcriptorum loca enucleanda. Sic faciam inquit* Lilius, *atq; ea in primis ratione, quòd tibi, cum ſis in iſta diſciplina eruditiſsimus, omnemq́; numerorum uim ac poteſtatem percalleas, indignum ac turpe uidetur, hanc partem minus tenere; iſtuc quidem ego quoq; inquã libenter audiã, nam & ego, ut ſcitis, numerorum artẽ quadantenus ſemper amaui. Sic faciam, inquit* Lilius, *atq; eo libentius, quòd utriq; ueſtrûm unà rem admodum gratam me facere intelligo. Verum antequam rem ipſam aggrediar, non quidem, ut uobis manus*

manus addam,quod derisui signum esse solet, sed ut digitos prius,eorumq́; uocabula in mediũ proponam; ne digitum aliquando pro digito me fortasse dicere arbitremini. Nam *tametsi apud antiquos,ut quidam (*Plu*tarcho teste) putant, mos fuit,digitorum nomina ediscere, quibus contra metus, ac pauores, tanquam ad mala remedium,utebantur,quo loco tamen* Cælius *noster, non proprios digitos interpretatur, sed idæos dactylos, nihilominus apud scriptores non paruam controuersiam de digitorum differentia, ac nominibus esse uidemus; uixq́; dum medici,quem sibi, ipsi,in manu proprium suæq́; arti attributum fatentur, agnoscunt, sed uobis ego,quæ longa lectione comperi, si attendetis afferam. Desinit igitur manus in quinq́;,quos nos digitos,*Græci *δακτύλους nuncupant, quos antiqui* Palladi *dicatos credidere, & roseos etiam,id est, pulchros dixere.eorum uero, qui prior est,duorum est nodorum* Pollex *à nostris dicitur, quod eo manus, uel quod is inter ceteros polleat, eadem ferè ratione græce ἀντίχειρ uocitatur, ut* Macrobius *ait &* Pol*lux,qui eum quoq; μέγας id est magnum uocat. Sunt qui putent eundem latine alio nomine appellari hallucem, uerum pedis pollicem eo nomine dici* Festus *ait, cum scandit super proximum παρὰ τὸ ἅλλομαι, quod est salio.* A *pollice prouerbium factum est, ut* Plin.*scribit premere pollicem cum fauemus,& uertere & conuertere pollicem contrarium,ut pluribus* Po*litianus, &* Erasmus *ostendunt.* Pollici *proximus digitus* Index *dicitur, quod eo indicare soliti simus, unde &*

de & à Græcis hac ratione interdum δεικτικὸν nuncupatum legimus: modo salutaris appellatur, eo enim ueteres protenso salutabant: quidam, quòd eo silentium indiceretur, res maxime salutaris. Capella: digito salutari silentium commonebat. Eadem ratione Satyricus poëta digito compesce labellum dixit, Non aliam ob causam Aegyptij Harpocratem, nec Romani Angeronam deos silentij digito ora comprimere finxerunt, hunc eundem digitum Græcorum pleriq; λιχανὸν dixere, à lingendo παρὰ τὸ λείχω: Tametsi quidam expositores medium digitum interpretati sunt, hunc & priorem digitum appellare uidetur Apuleius, cuius uerbis utar, ut adorandi, quo loco innuit modum intelligatur, admouentes inquit, oribus suis dexteram priore digito in erectum pollicem residēte, hæc ille in Asino: idem in Apologia, & Plinius sed non tam manifeste. Indicem sequitur, qui medius à Martiale dicitur, & eadem ratione μέσος à Polluce, qui &, ab eodem Martiale impudicus; à Persio infamis, à Iuuenale medius unguis dictus est. monstratus hoc certe digito notabatur & derisionis signum. Quare Diogenes hospitib. quibusdam Demosthenem uidere cupientibus, medio porrecto, eū illis ostendit, non indice, ut facere consueuimus, uolens propterea hospitibus innuere, Demosthenem hominem esse mollem, & effœminatum, cuius rei nomine male audiebat adeo, ut & βάταλος ideo ab Aeschine cognominaretur. sed cur medius digitus infamis esset causam hanc quidam afferunt; quòd Iudæi eo delapsa intestina reconderent, Sunt qui dicant à

uerrendo

uerrendo podice; nam cũ hæmorrhoides ferè Iudæi *patiantur podicem sanguine scatentem uerrere hoc digito soleant, unde & ab ipsis aliquando uerpus dicitur, &* Iudæi *ipsi uerpi eadem causa, sed eorum pace dixerim, qui primi hoc commenti sunt, & si alioqui uiri docti, ac eruditi, uerpi potius* Iudæi *à uersa pelle dicti sunt, sicuti quoq; & apellæ, & recutiti eadem causa nũcupantur: uerpa quoq; genere fœmineo plerunq; pro mentula apud auctores desumitur, unde est illud in* Priapeis, Tot *uerpas tibi dedicat salignas. Item* Catullus. *Sed quantum uideo pari fuistis* Casu, *iam nihilo minore uerpa farti estis. Alij mediũ digitum ideo infamem appellant; quod subductis altrinsecus duobus digitis, & ipso protenso, uerpæ idest mentulæ formam imitari uideamur; Aristoxenus uero Pherecidem, ait; cum* Pythagoras, *qui uisitandi eum gratia aduenerat, ut sese haberet interrogasset, digitum iminisisse per ianuam ac dixisse, aperte inspice, eam postmodum dictionem apud studiosos in deteriorem semper partem acceptam esse; sed & hic digitus de quo agimus modo, famosus interdum dictus est, eadem, quam diximus ratione; uideo &* Græcis *quibusdam* ἰατρον, *ut à nostratibus nonnullis medicum nuncupatum, ut certe uerum sit, quod dicitur, nondum* Medicos *statuisse, quis uere medicus digitus sit appellandus,* σφάκιλον *certe* Græci *uetustiores dixere. Sequitur annularis, qui à gestandis annulis nomen accepit, lõga sit licet apud* Macrobium *hac de re disputatio, ex corde enim neruulus quidam ad sinistram in eum descendere existimatur, unde,*

unde, & de læua tantum quidam annularem digitum dici uoluere, recentes Græci pari ratione, hunc ipsum δακτυλιώτην uocãt, Iulius Pollux aliјq; παράμεσον uetustiores ἐπιβάτην; Medicum & medicinalem multi ex Latinis appellauerunt, hoc certe digito ueniã sermonis à DEIS Antiqui exposcebant, quod plane ex Plinij uerbis colligimus, locus est, inquit, post aurẽ dextram Nemeseos, quæ dea Latinum nomen ne in Capitolio quidem inuenit, quo referimus tacto ore proximum à minimo digitum, ueniam sermonis à DEIS exposcentes. Minimus digitus, ut Porphyrion ait ultimus est, minusculus à Plauto in Amphitryone dici uidetur, μυὰψ à Græcis uocitatus, à Polluce μικρός, à Latinis interdũ auricularis, quod eo ipso aures sæpius purgemus, ac propterea & ὠτίτης à Græcis nõnunq̃ dictus. Tota uero manus sic ferè ab Aristotele describitur, ut in palmam, & digitos distinguatur, digiti in nodos seu articulos, & internodia, & ungues, interiorem partem carnosam uolam, totam, palmam appellatam uidemus. Non certè Pollucis descriptione manus usus sum, quoniã minus ad propositũ; minus chiromãtum, nam & ij parum latine scripserunt, & inter se maxime dissentientes sunt. His ergo à me sic propositis iam numeros quos desideratis aggrediar. Sic agas, inquit Eremita. Lilius uero, illud ego uos inquit prius monitos uelim, numeros ab uno usq; centum sinistra manu denotari, à centesimo autem numero dextra deinceps numerabant. Ideo de Nestore Satyricus, ait, dextra iam computat annos, Numerum ergo qui unus

dicitur pansa sinistra manu denotant minimo duntaxat complicato ad manus uolam. Duo eadem manu minimo & annulari contractis. Tres eadem duobus addito medio subsidentibus. Quattuor manu ipsa aperta infami & medico contractis. Quinq; eadem contracto duntaxat impudico. Sex cæteris erectis complicato solo annulari, & si medium ut puto perperam quidam existimant. Septem minusculo solo ferè ad unius numeri modum palmæ affixo. Octo duobus cõtractis, ut, numero duo docuimus. Nouem tribus subsidentibus ad ferè numeri trium similitudinem. Decem uero indice pollicis articulum leuiter attingente effingitur. Viginti summo pollicis ad salutaris & impudici radices adhærente. Triginta summo indicis pollicis summum exosculante. Quadraginta eodem salutari in semicirculi formam complicato, erectoq; pollice supercubãte, qua ferè forma Christiani patibuli signum adiurantes effingimus. Quinquaginta pollice inflexo instar Græcæ literæ .Γ. accubante, ad salutaris & infamis radices. Sexaginta indice contracto in hemicycli figuram pollicis fronti subiacente. Septuaginta, pollice secundum indicis articulum impellente. Octoginta pollicis ungue ab incuruato salutari compresso. Nonaginta pollicis radicem eiusdem salutaris summitas inquietat. At numerus qui centum dicitur trãsfertur, ut diximus, in dextram, & eodem modo, quo unum pinximus, conformatur. Verum hic dextra, ille sinistra, & sic ad mille usq; pari modo descenditur. Nam cẽtenarij numerus per singulares usq; ad decem exprimitur,

mitur, Mille uero numerus, ut decem effingitur sed dextra, ut centum. Millenarij enim, ut denarij, hoc est x. xx. xxx. & cætera notantur. Video tamen inter scriptores maximam hoc loco differentiam, qui enim non multò ante nostram ætatem scripserunt, sic ferè, ut nos modo. qui autem superioribus sæculis: centum in dextra, inquiunt, quo modo decem in læua: Ducentos in dextra, quo modo uiginti in eadem læua. ita trecentos, & cætera, usq; ad nongentos. Itidem mox mille in dextra, ueluti unum in sinistra, duomilia in dextra, ut duo tantum in sinistra, sic tria milia & quatuor milia usq; ad nouem milia. Porrò cum decem milia effingunt manum læuam media pectoris parte supinam digitis ad collum erectis apponunt. Vigintimilia sinistra ipsa expansa late pectori incumbente demonstrãt. Triginta milia eadẽ prona, sed erecta medij pectoris cuti seu membranulæ adhærente, Quadraginta milia eadem supina & erecta in umbilico coniecta. Quinquaginta milia eadem prona, & erecta pollice in umbilico imposito. Sexaginta milia eadem læua prona femur ipsum læuum superius comprehẽdente. Septuaginta milia eadem sinistra supina femori supposita. Octaginta milia eadem prona femori innitente. Nonaginta milia eadem ipsa læua lumbos apprehendente ad inguina conuerso pollice. at uero cum centum milia & ducenta milia cæteraq; huiusmodi usq; ad nongenta milia monstrare uolunt eadem met forma & ordine formare solent, quo superius diximus, sed dextra & in dextera corporis parte. Decies autem cen-

tena

tena milia ambabus manibus pectinatim digitis implexis significant. Hæc ego uobis breuius quàm fieri potuit absolui, uereor tamen ne breuitas ipsa, quàm ut par erat, uobis sit uisa uerbosior. Non ita est, *ait* Eremita. *Ista enim attente audiui,* Idem, *ut uidisti fecit* Caluus. *Sanius inquit* Lilius *intelligemus per ea, quæ modo superius dixi, quo nam modo esset* Ianus *ille formatus, quem scriptores* Plin. *et* Macrobius *tradunt dextra quidem trecētos, sinistra uero sexaginta quinque, uel, ut alij legunt, apud* Plin. CCCLV. *effingere uisum, cuius & Græci authores meminere, sed hac de re planius in lib. de historia* Deorum *agemus. Suscepit* Eremita, *est multa certè de ista numerandi formula mētio apud scriptores,* Plautus *in* Milite *dextra digitis rationem computat feriens femur dextrum.* Seuerinus *itē* Boëtius *in* Porphyriū, *et* Macrobius *in* VII. Saturnalium, *nonnibil etiam* Tertullianus, *cum ait in* Apologetico, *sed interim longum multis instrumentis cum digitorum supputarijs gesticulis aßidendum est, sed &* Plutarchus *in* Apophth. *ubi de* Oronte Artaxerxis *regis genero ait* καθάπερ τῶν ἀριθμητικῶν δάκτυλοι νῦν μὲν μυριάδασ, νῦν δὲ μονάδα τιθέναι δύνανται, *quemadmodum inquit arithmeticorum digiti nunc quidem myriadas, interdum uero unitatem ostendere possunt.* Attendite *ad hæc inquit* Lilius, *quæ sunt in prima* Apuleij Apologia, *quæ sine his, quæ supra retulimus haud exponi possunt.* O *falsum audax, & nimium: ò mendacium uiginti annorum exilio puniendum, dimidio tanta* Emiliane *mentiri*

falsa audes sesqui altera? si xxx. annos pro x. dixisses, posses uideri pro computationis gestu errasse, quos circulare debueras digitos aperuisse. Cum uero xl. quæ facilius cæteris porrecta palma significantur ea tu dimidio auges, non potes digitorum gestu errasse, nisi forte triginta annorum Pudentillam binos cuiusque anni consules numerasti, atque ille hactenus. Iulius etiam Firmicus in primo, *Vides inquit, ut primos discentes computatos digitos tarda agitatione deflectant.* Hieronymus quoque ad Iouinianum *ita de hac re, quem locum puer olim à multis desiderari uidi.* Triginta, *inquit, referuntur ad nuptias: nam & ipsa digitorum coniunctio quasi molli osculo se complexans, & fœderans maritum pingit, & coniugem: Sexaginta uero ad uiduas, eo quòd in angustia, & tribulatione sunt positæ, unde & superiori digito deprimuntur, quantoq; maior est difficultas expertæ quondam uoluptatis illecebris abstinere, tantò maius est præmium.* Porrò Centesimus *numerus (diligenter quæso lector attende) de sinistra transfertur ad dextram, & ijsdem quidem digitis, sed non eadem manu, quibus in læua nuptæ significantur, & uiduæ circulum faciens exprimit uirginitatis coronam, hæc ille.* Quæ Eremita attētius audiens; *nunc primum, inquit, intelligo quæ in epistola ad* Boëtium *scribit* Cassiodorus; *cum enim de numerandi disciplina loqueretur,* Denarius, *inquit, numerus more cœli in se reuoluitur, & nunquam deficiens inuenitur, crescit noua conditione per se redeundo, addita sibi semper ipsa calculatio,*

ut cum

ut cum denarius non uideatur excedi ex modicis infle-xis, & manus digitis, & erectis redditur semper ex-tensus: quæ cum sæpius uerba legerim obscura mihi semper uisa sunt, nunc uero ex ijs quæ abs te dicta sunt, apertissima & lucida esse uidentur. Hic aliquan-to subridens Lilius *magnum, inquit, lucrum amici fecistis. Possem & hoc loco uos docere, quo pacto di-gitis, & manu loquamur, quod & his diebus aliquos efficere uidimus, adeo ut absentem dicere, quæ præ-sentes loquimur cernamus, quod non multo negotio in numeris uersato fieri certum est, cui* Caluus, & Eremita *simul responderunt, & magnum, inquam, lu-crum fecimus maiusq; etiam nobis futurum, si quod superest antiquorum numerorum notas, & signa mõ-straueris, nam quibus passim nunc utimur barbara admodum & inculta esse uidentur.*

DIALOGISMVS TERTIVS AD BAptiſtam Lucarinum F R. filium optimæ ſpei ac indolis puerum, de notis & figuris numerorum, quibus antiqui Latini ac Græci utebantur.

QVAMQVAM hæc noſtra, quæ in dies mediocria ſcribimus non plurimum tibi profutura uideo, cum ſint multò inferiora, minusq́; elegantia his, quæ pridem tibi multo locupletiora domi nata ſunt, & nunc etiam hodie naſcuntur, utpote à maioribus tuis & ex aui ac magni patrui tui Alexandri uiri eminentiſſimi literis, & actionibus, tamen ut aliquo certo teſtimonio omnibus notum facerem præ me ferre grati animi ſignificationem qua erga atauum tuum tibi cognominem, & gentilem, ut illius gratus diſcipulus qualicunq; ratione me eſſe oſtenderem, hanc ipſam meam annotationem tibi mittere conſtitui, quæ nunc non primum nata eſt, ſed pridem cum iunior eſſem, icciircoq́; nunc rogo attende, quæ eo tempore cum Chariſſ. meis diſcipulis humili ſermone diſſerui.

LILIVS.

POSTQVAM uideo me utriq; ueſtrum rem admodum gratam facturum, non ſuperſedebo breuiter uobis oſtendere, quæ ſunt ſuper hoc tradita ab antiquis &

quis & recentioribus auctoribus, exordiarq; à nostris Latinis, tũ Græca afferam, illud uero imprimis uos sci re uelim ab Alphabeto Abecedario *ueteres incepisse.* A. C C C C C, *quingenta*. B, C C C, *trecenta*, C C. *centum*. D, D, *quingenta*. E, C C L *ducentum quinquaginta*. F, x l *quadraginta*. G, C C C C, *quadringenta*. H, C C; *ducenta*. I, I, *unum*. K, L I, *unum & quinquaginta*. L, L *quinquaginta*. M, M, *mille*. N, x c, *nonaginta*. O, x i, *undecim*. P, C C C C, *quadringenta*. Q, *uel q*, D, *quingenta*. R, l x x x, *octoginta*. S, l x x, *septuaginta*. T, c l x, *centum sexaginta*. V, V, *quinque*. x, x *decem*. Y, c l, *centum quinquaginta*. Z, ĪĪ *duo millia*.

Si uero eisdem literis macra .i. accentus longus superponatur millenarium tantum numerum significant, sic.

Ā, *Quinq; millia*.	B̄, *Tria millia*
C̄, *Centum millia*.	D̄, *Quingenta millia*.
Ē, *Ducenta quinquaginta millia*.	F̄ *Quadraginta millia*
Ḡ *Quadringenta millia*,	H̄ *Ducenta Millia*.
Ī *mille*.	K̄ *Centum quinquaginta unum millia*.
L̄ *Quinquaginta millia*.	M̄ *Mille millia*.
N̄ *Nonaginta millia*.	Ō *Vndecim millia*.
P̄ *Quadringenta millia*.	Q̄ *uel q̄. Quĩgẽta millia*.
R̄ *Octoginta millia*.	S̄ *Septuaginta millia*.
T̄ *Cẽtũ sexaginta millia*.	V̄ *Quinque millia*.

X̄ Decem millia. Ȳ Centum quinquaginta
Z̄ Bis millies mille. millia,

Inueniuntur & aliæ notæ numerorum
CC. Ducenta. ƆƆƆƆƆ. A
ꝏ, C X Ɔ, M, X, ⋈, I X I, ⅭⅠↃ, Mille. QƆ,
uel qƆ, IƆƆ, V, quinque millia. I M I, C C lƆƆ,
ƆM C, X̄ Decem millia. D M IƆƆƆ, IƆƆƆ, L̄,
Quinquaginta millia. C C C IƆƆƆ, L C M, ,
, , , C̄, centum millia.
CQƆ, uel C qƆ, D̄ C lƆ, quingenta millia. C MƆ,
M̄, Mille millia.

Non incongruum uidetur & has quas supra effinximus figuras auctoritate Prisciani seu cuiusuis alterius ita scribentis aliqua ex parte comprobare. Græcos Latini in plerisq; imitati sunt, nam per I unum notant illos sequuti, qui quinque per V, quia quinta est uocalis, a, e, i, o, u. Decem per x, quia decima est consonans apud Græcos β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, uel quod V, apud Latinos x, sequitur (sed fortasse non uane quisquã cogitauerit V, quinque significare quoniam dimidia pars numeri x, cui addita altera pars inferior hoc est ʌ inuersi, qui simul coniuncti decem efficiunt hoc modo X quæ uera est figura denarij) Quinquaginta per L, quia apud antiquos Græcos L, pro N, quæ nota est quinquaginta ponebant, teste Apollonide, & Lucio Tarrheo, unde Latini quoque Lympha dicunt pro nympha, aquam, uel fontem uolentes monstrare, Centum autem principalem nominis literam C. Quingenta

per sequentem

per sequentem literam consonantem, nam post C, D, *sequitur*. M, *mille secundum Atticos per* X, *Græcam; sed ut differentia ad decem circumscriptis lateribus* C X Ɔ. *quinque millia per* I, *& duas à dextera parte apostrophos* IƆƆ. *decem millia per supradictam formam additis in sinistram partem contrarijs duabus notis, quæ sunt apostrophi* C C I Ɔ Ɔ *& ad hanc imitationem Græcorum, qui unius notam subdita linea nunc quoque scribunt sic* I. *quinquaginta millia per* I, *mediam, & tres in dextera parte apostrophos,* I Ɔ Ɔ Ɔ. *Centum millia per* I, *mediam, & tres in dextera parte apostrophos, & in sinistra totidem contrarias* C C C I Ɔ Ɔ Ɔ *uel quod uerisimilius est decem millia notātur per* M, *circumscriptam ex utroque latere quomodo mille .i.* C M Ɔ *per* X, *circumscriptam ex utroque latere, sicut* C X Ɔ *& hoc ad imitationem* Græcorum, *quia* χίλια *eam literam habent principalem sui nominis; sed differentiæ causa media linea altior facta est; quia millies quoque mille per,* X, *circumscripta solet notari sic.* C X Ɔ. *ergo quinque millia cum sit dimidia pars decem millium* C C I Ɔ Ɔ *dimidiam partem scripturæ seruauerunt sic* I Ɔ Ɔ *quo modo quinquaginta millia dimidia pars centum millium, qui numerus per eadem decem millium, scribitur tamen ex utroque latere singulis circumscriptionibus* CCC I ƆƆƆ. *Quingenta millia per q quod est initium nominis, & apostrophon quod mille, similiter millia per*. M. *unde incipit nomen ex utraq; parte circumscriptam* C M Ɔ *& sic* C *q* Ɔ. *atque hactenus*

Priscianus uel ut dixi quiuis alius. Sed nonnulli in hac eius descriptione maiorem diligentiam desiderant quippe qui. D. *existimant notam esse conflatam, quæ significet quingenta ex linea uel iota addita apostropho, unde & ab alio latere altera si addatur mille significat, hoc modo,* (I) *ita etiam quinquaginta millia eadem ratione formatur, ut sit linea recta sursum cum una apostropho à latere, cui si altera apostrophos addatur in altero latere* CIↃ. *Nec omittendum duco in uetusta numerandi norma morem fuisse, ut paucioribus quo possent figuris numeros notarent, quod miror Priscianum hoc loco prætermisisse, ut in antiquis marmorum inscriptionibus & uetustis codicibus, ac in iuris ciuilis monumentis, adhuc nonnunquam inuenitur. ut.* IV. *pro* IIII. IX *pro* VIIII. XIX *pro* XVIIII. *hoc est Latine undeuiginti. Item* XIIX *pro* XVIII *.i. duodeuiginti, & sic procedendum est in alijs.* XL *pro* XXXX, *quin &* XC *pro* LXXXX, *& sic in reliquis, ne plura hic tibi inculcem. Hæ uero notæ non solum in ueterum Auctorum codicibus inueniuntur, ut apud M. Tullium, cum alibi tum in epistolis ad Atticum, & in his quæ familiares uocantur, quamuis uideo uiris quibusdam eruditis non satis placere has notas apud Ciceronem, parum (ut mihi quidem uidetur) animaduertentes diuersam Romanorum sextertiorum uarietatem, sed & in marmoribus, & epigraphis, ut est uidere in antiquitatum libris, qualia sunt hæc duo quæ hic uobis recito.*

T. Præ-

T. *Præsentius* Q. *filius* P. Heluicius P. F. Aed. *ob honorem in uiam* HS ↀ ↀ.

Trebonia. O L. *Saluia Arbitr.* Marciliani Ma. *in* Fro. P. XII *in* Ag. P. XIIX *Cost. cum loco* HS ∞ ↁ.

Hæc uero nota seu figura ◪ *octo siue octauum numerum significare existimatur, ut cũ alibi uidetur, tum in epigraphe antiqua* Imp. Cæs. Aurel. Val. Dioclecian*i* Imp. VIII Cos. ◪ *&c. ex qua etiam hæc qua passim utimur nota, 4, deducta uidetur ita ut sit bis quatuor* ◪.

De *numerorum notis, quæ in usu à uulgaribus habentur, in præsentia non est quod apud uos uerba faciam, notissimæ illæ quidem sunt, nec nostra indigent diligentia, uestroq; studio. Sic est (inquit)* Eremita *nã & ephemerides, & rationaria illis notantur, & scribuntur: idem &* Caluus *asseruit, quare inquit ô* Lili *ad* Græcorum *figuras numerorum te conuertas, si nobis, ut es pollicitus uelis gratificari.* Tunc *ego, inquã, eodem utar temperamento in* Græcis *recensendis, quo in* Latinis *usus sum, mittamq; eas notas ac literas quibus in præsentia utuntur, quæ ex eorum alphabeto desumuntur paucis immutatis literis, eas uos probè tenere arbitror, ergo ad antiquos & quæ in antiquitatibus reperiuntur hoc loco ex* Herodiano *grammatico insigni, alijsq; nonnullis describendas deueniam.* Antiqui *uero* Græci *simpliciter numerorum figuras per literas alphabeti usque ad uigesimam quartam effingere solebant, quod palàm est uidere adhuc ex*

Homeri

Homeri Rhapsodijs, nam & Ilias quæ uiginti quatuor libris constat, & Odyssea totidem literis simplicibus prænotantur: alio modo sex tantum literis eosdem usos comperimus Ι. Π. Δ. Η. Χ. Μ. *quarum* ι, *unitatem significat.* Π, πέντε *.i. quinque.* Δ, δέκα *.i. decem.* Η, ἑκατὸν *.i. centum.* Χ, χίλια *.i. mille.* Μ, μύρια *.i. decies mille significat: reliquæ sunt capitales literæ numerorum suorum, quos eosdem per se significant, Hæ omnes præter* Π, *usque ad quaternarium numerum siue per se, siue alijs adiunctæ multiplicantur.*

ι *Facit* α' *.i. unum.* ιι *faciunt* β' *.i. duo.* ιιι *faciunt* γ' *.i. tria.* ιιιι *faciunt* δ' *.i. quatuor.* Π *facit* ε' *.i. quinque.* Πι *faciunt* ς' *.i.* VI. Πιι *faciunt* ζ' *.i. septem.* Πιιι *faciunt* η' *.i. octo.* Πιιιι *faciunt* θ' *.i. nouem.* Δ *facit* ι' *.i. decem.* Δι *faciunt* ια' *.i.* XI. Διι *faciunt* ιβ' *.i.* XII. Διιι *faciunt* ιγ' *.i.* XIII. Διιιι *faciunt* ιδ' *.i.* XIIII. ΔΠ *faciunt* ιε' *.i.* XV. ΔΠι *faciunt* ις *idest* XVI. ΔΠιι *faciunt* ιζ' *.i.* XVII. ΔΠιιι *faciunt* ιη' *.i.* XVIII. ΔΠιιιι *faciunt* ιθ' *.i.* XIX. ΔΔ *faciunt* κ' *.i.* XX. ΔΔι *faciunt* κα' *.i.* XXI. ΔΔιι *faciunt* κβ' *.i.* XXII. ΔΔιιι *faciunt* κγ' *.i.* XXIII. ΔΔιιιι *faciunt* κδ' *.i.* XXIIII. ΔΔΠ *faciunt* κε' *.i.* XXV. ΔΔΠι *faciunt* κς *.i.* XXVI. ΔΔΠιι *faciunt* κζ' *.i.* XXVII. ΔΔΠιιι *faciunt* κη' *.i.* XXVIII. ΔΔΠιιιι *faciunt* κθ' *.i.* XXIX. ΔΔΔ *faciunt* λ' *.i.* XXX. ΔΔΔι *faciunt* λα' *.i.* XXXI. ΔΔΔιι *faciunt* λβ' *.i.* XXXII. ΔΔΔιιι *faciunt* λγ' *.i.* XXXIII.

XXXIII. ΔΔΔIIII *faciunt* λδ'.*i.* XXXIIII. ΔΔΔΠ *faciunt* λέ.*i.* XXXV. ΔΔΔΠI *faciunt* λς'.*i.* XXXVI. ΔΔΔΠII *faciunt* λζ'.*i.* XXXVII ΔΔΔΠIII *faciunt* λη'.*i.* XXXVIII. ΔΔΔΠIIII *faciunt* λθ'.*i.* XXXIX. ΔΔΔΔ *faciunt* μ'.*i.* XL. ΔΔΔΔI *faciunt* μα'.*i.* XLI. ΔΔΔΔII *faciunt* μβ'.*i.* XLII. ΔΔΔΔIII *faciunt* μγ'.*i.* XLIII. ΔΔΔΔIIII *faciunt* μδ'.*i.* XLIIII. ΔΔΔΔΠ *faciunt* μέ.*i.* XLV. ΔΔΔΔΠI *faciunt* μς.*i.* XLVI. ΔΔΔΔΠII *faciunt* μζ'.*i.* XLVII. ΔΔΔΔΠIII *faciunt* μη'.*i.* XLVIII. ΔΔΔΔΠIIII *faciunt* μθ'.*i.* XLIX. 𐅄 *faciunt* ν'.*i.* L. 𐅄I *faciũt* να'.*i.* LI. 𐅄II *faciunt* νβ'.*i.* LII. 𐅄III *faciunt* νγ'.*i.* LIII. 𐅄IIII *faciunt* νδ'.*i.* LIIII. 𐅄Π *faciunt* νέ.*i.* LV. 𐅄ΠI *faciũt* νς.*i.* LVI. 𐅄ΠII *faciunt* νζ'.*i.* LVII. 𐅄ΠIII *faciunt* νη'.*i.* LVIII. 𐅄ΠIIII *faciunt* νθ'.*i.* LIX. 𐅄Δ *faciunt* ξ'.*i.* LX. 𐅄ΔI *faciunt* ξα'.*i.* LXI. 𐅄ΔII *faciunt* ξβ'.*i.* LXII. 𐅄ΔIII *faciunt* ξγ'.*i.* LXIII. 𐅄ΔIIII *faciunt* ξδ'.*i.* LXIIII. 𐅄ΔΠ *faciũt* ξέ.*i.* LXV. 𐅄ΔΠI, *faciunt* ξς'.*i.* LXVI. 𐅄ΔΠII *faciunt* ξζ'.*i.* LXVII. 𐅄ΔΠIII *faciũt* ξη'.*i.* LXVIII. 𐅄ΔΠIIII *faciũt* ξθ'.*i.* LXVIIII. 𐅄ΔΔ *faciunt* ό.*i.* LXX. 𐅄ΔΔI *faciunt* οα'.*i.* LXXI. 𐅄ΔΔII *faciunt* οβ'.*i.* LXXII. 𐅄ΔΔIII *faciunt* ογ'.*i.* LXXIII. 𐅄ΔΔIIII *faciũt* οδ' LXXIIII 𐅄ΔΔΠ *faciunt* οέ.*i.* LXXV. 𐅄ΔΔΠI *faciunt* ος.*i.* LXXVI. 𐅄ΔΔΠII *faciunt* οζ'.*i.* LXXVII. 𐅄ΔΔΠIII *faciunt* οη',*i.* LXXVIII. 𐅄ΔΔΠIIII *faciunt* οθ'.*i.* LXXIX. 𐅄ΔΔΔ *faciunt* π'.*i.*

LXXX.

LXXX. 𐅄ΔΔΔI *faciunt* πα'*.i.* LXXXI. 𐅄ΔΔΔII *faciunt* πβ'*.i.* LXXXII. 𐅄ΔΔΔIII *faciunt* πγ'*.i.* LXXXIII. 𐅄ΔΔΔIIII *faciunt* πδ'*.i.* LXXXIIII. 𐅄ΔΔΔΠ *faciũt* πε'*.i.* LXXXV. 𐅄ΔΔΔΠI *faciunt* πϛ*.i.* LXXXVI. 𐅄ΔΔΔΠII *faciunt* πζ'*.i.* LXXXVII. 𐅄ΔΔΔΠIII *faciunt* πη*.i.* LXXXVIII. 𐅄ΔΔΔΠIIII *faciunt* πθ'*.i.* LXXXIX. 𐅄ΔΔΔΔ *faciunt* ϟ'*.i.* XC. 𐅄ΔΔΔΔI *faciunt* ϟα*.i.* XCI. 𐅄ΔΔΔΔII *faciunt* ϟβ'*.i.* XCII. 𐅄ΔΔΔΔIII *faciunt* ϟγ'*.i.* XCIII. 𐅄ΔΔΔΔIIII *faciunt* ϟδ'*.i.* XCIIII. 𐅄ΔΔΔΔΠ *faciunt* ϟε, *idest* XCV. 𐅄ΔΔΔΔΠI *faciunt* ϟϛ*.i.* XCVI. 𐅄ΔΔΔΔΠII *faciunt* ϟζ'*.i.* XCVII. 𐅄ΔΔΔΔΠIII *faciunt* ϟη*.i.* XCVIII. 𐅄ΔΔΔΔΠIIII *faciunt* ϟθ'*.i.* XCIX. H *facit* ρ'*.i.* C. HH *faciunt* σ'*.i.* CC. HHH *faciunt* τ'*.i.* CCC. HHHH, *faciunt* υ'*.i.* CCCC. 𐅅 *faciunt* φ'*.i.* D. 𐅅H *faciunt* χ'*.i.* DC. 𐅅HH *faciunt* ψ'*.i.* DCC. 𐅅HHH *faciunt* ω'*.i.* DCCC. 𐅅HHHH *faciunt* ϡ*.i.* DCCCC. X *facit* ͵α*.i. mille.* XX *faciunt* ͵β*.i. duomillia.* XXX *faciunt* ͵γ*.i. tria millia* XXXX *faciunt* ͵δ*.i. quatuormillia.* 𐅆 *faciunt* ͵ε*.i. quinque millia,* 𐅆X *faciunt* ͵ϛ*.i. sex millia,* 𐅆XX *faciunt* ͵ζ*.i. septem millia.* 𐅅XXX *faciunt* ͵η*.i. octo millia* 𐅆XXXX *faciunt* ͵θ*.i. nouem millia.* M *facit* ͵ι*.i. decem millia. Atque hactenus ferme* Herodianus *grammaticus Græcorum celebris, cui addere in animo mihi fuit, quæ à* Prisciano *Cæsariense grammatico, de hac eadem re prodita sunt, si modo liber ille* Prisciani

est:uideo

eſt:uideo enim ex doctis nõnullos id ſibi parum compertum habere, inter quos Budæus *in lib. de Aſſe, ſed ſi quando nobis otium dabitur ſimul hanc* Priſciani *partem, uel cuiuſuis ſit, diligentius examinabimus, nunc occaſio ad alia nos traducit, quamquam illa eadem aliqua ex parte ſupra attigimus.*

DIALOGISMVS QVARTVS DE *recta nominum impoſitione, ad* Alphonſum Maianthum.

CVM HIS *diebus non parua cõtentio orta eſſet inter* Bartholomeum Ricium *uirum eloquentem, & Sardum multæ lectionis hominem de* Nomine, & Prænomine, *ac* Cognomine, *quibus antiqui* Romani *ac* Latini *propè omnes utebãtur, ex me enixè petiſti, ut tibi ſententiam meam aperirem, id ego uero diutius diſtuli, ne uiderer uelle inter amicorum controuerſias miſceri, ſed cum tu pertinax inſiſtas, ut omnino aliquid ſuper hac re ex meis annotationibus afferrem, Sic igitur, quam pridem feci annotationem, habeto, hac tamen lege ne in uulgus emanet, ſed tecum potius ſeorſum cum paucis hanc legas, ne aliquibus anſam obloquendi præſtemus.* Varia *à primis uſque temporibus ratio fuiſſe uidetur nominis proprij cuique imponendi, Nam ut ab* Hebræis, & Chaldæis *incipiam, hi nomina impo=*

na imponebant ab aliquo euentu & significatu ut Philon Hebræus, ac Hieronymus alijq; pluribus ostendunt. Idem & Aegyptios factitasse legimus, ut Phrygios mittam. Hos secutus Diuus Plato Cratylum suũ dialogum de recta nominum impositione conscripsit, quem eius discipulus Aristoteles est auersatus, inquiẽs nomina ad placitum esse imposita. Romani uero ad aliquid potius significandum nomina imposuisse uidemus, ut Porcius, Cato, Cæsar, alia: nostri uero Christiani, ex quo esse cœperunt eam sunt rationem secuti, ut à proceribus, & patribus posteri denominarentur. Sed subsecutis temporibus mutata ratione gentium nomina & alienigenarum sumpserunt. Vnde tot Hercules, Hectores, Achilles; hinc Vernandos, Alphonsos, alios. Verum nos his missis ueniamus ad ea, quæ ex me tu scire cupis. Principio igitur inter Priscianũ & Diomedem excellentes grammaticos Latinos aliqua est controuersia de nominum propriorum specie. Priscianus enim uidetur nescio quo pacto Romanorum consuetudinem approbare, Diomedes uero & Græcorum & aliarum gentium morem sequi uidetur, unde nata est apud diuersos diuersa sententia. Nos sequemur eã quæ nostris annotationibus magis cõuenit, ut de re tota non in parte, ut alij fecerunt, agamus. Ergo hac in re missis his, quæ ab utroq; dicuntur Diomede.s. & Prisciano sic reperio, quod nominis appellatio, cum de hominis nomine in medium affertur, generalis est, & prænomen, & familiæ nomen, ac cognomen etiam interdum significat, quod uel ex eo facile

cile cognosci potest, quòd sub titulo de mutatione nominis his uerbis constitutio Imp. Diocletiani *legitur, sicut inquit initio nominis, cognominis, prænominis recognoscendi singulos impositio priuatis libera est, ita horum mutatio innocentibus periculosa non est, mutare itaque nomen, uel cognomē, uel prænomen sine aliqua fraude licito iure si liber es, minime prohiberis: si liber es addidit, non quòd serui ijs tribus nominibus uterentur, cum tantum ingenuis, & liberis iure concessum esset, sed quòd seruo non fuit liberum suum nomen mutare, domino serui esset, ab hac generali appellatione exhæredatio nominatim facta dicitur, cum sufficiat nomen, prænomen, aut cognòmen, ut* Vlp. *de lib. & posth. prodidit. Sed &* M. T. *in oratione pro* Muræna *ueteres iurisperitos irridens, ut quia (inquit) in alicuius libris exempli causa, id nomen inuenerant, putarunt omnes mulieres, quæ coëmptionem facerēt,* Caias *uocari, qui locus ad* Caiam Cæciliam *rectè doctus quidam pertinere arbitratur. Scribit enim* Plut. *id factum propter* Caiam Cæciliam *honestam sanè mulierem, ac bonam uni ex* Tarquinij *liberis collocatam, cuius in sancti* DEI *templo statua ex ære posita fuit, inerant iampridem & sandalia & colus pudicitiæ, & industriæ suæ certa monumenta.* De *hac* C. Cæcilia, *quæ &* Tanaquil *dicta est;* Plinius *lib.* VIII. *scribit, ex* Varrone; *in quo illud uariatum est, quòd non in sancti* Dei *templo; sed* M. Anci *scriptum est perperam, ut ego puto.* Ergo *apud* Ciceronem *prænomen dictum nomen est, at in oratione pro*

Cecinna cognomẽ significat, Sextus, inquit, etiam Clodius cui nomen est Phormio, nec minus niger, nec minus confidens quàm ille Terentianus est Phormio. Est etiam specialis quædam nominis significatio, quam iureconsulti nostri temporis probe persequuntur, cum familiæ tantum nomen significant. Et apud ueteres in eas, ut plurimum, literas desinebat, in quas hæc nomina Tullius, Pomponius, Iulius, Pompeius, Mutius, alia penè infinita: qua ex re fœminæ ab ijs Tullia, Iulia, Pomponia, Pompeia, Mutia nomen consequebantur, & ab ijs etiam leges promulgatæ eadem ratione, ut Aquilia ab Aquilio Trib. Pl. Falcidia à Falcidio, & Iulia de adulterijs coërcẽdis, ab C. Iulio Cæs. Octauiano Aug. lata. Sanè hoc loco obseruandum, cum quispiam ab aliquo adoptatur in aliam familiam, nomen adoptantis assumebat, & proprium illius nomen in cognomen uertebatur in has syllabas anus desinens ut C. Octauius Octauianus, Aemilius Aemilianus, qui à Scipione Africani filio adoptatus fuit, à Domitio Domitianus, à Tertullo Tertullianus: nec desunt, qui à Iustino Imperatore Iustiniani nomen esse deductum putant, sunt & qui à Lucio Lucianum, & à Titio Titianum deducant, iuxta quam adoptãdi normam Diocletianum scribit Sextus Aurelius Victor cum prius ante adeptum imperium Diocles uocaretur, Diocletianum nuncupatum: eius historici, hæc sunt uerba, Diocletianus Dalmata Amilini Senatoris libertinus matre pariter atq; oppido Dioclea, quorum uocabulis donec imperium sumeret Diocles appellatus, ubi orbis

Romani

Romani potentiam cepit, Graium nomen in Latinum conuertit, hactenus Victor. Scribit Macrobius lib. Sat. primo cognomina ex proprijs tracta esse nominibus, ut ab Aemilio Aemilianus, à Seruilio Seruilianus. Sunt tamen, qui non hoc perpetuum esse opinentur. Nam à Marcello Marcellinum, & Marcellianum & à Porcio Porcinum deducunt. Nomen itaque cum speciale hac significatione accipitur, familiæ nomen significat Romanis, Latinisq; tãtum hominibus: hinc Val. Max. lib. VII. Q. Metellum ait plures & celeberrimos eiusdem nominis uiros præterijsse, ut extraneum hæredem instituerct, nemo certe aliud per idem nomen hic intelliget, quàm eandem familiam. Cincius, Gentiles, inquit mihi sunt, qui inter se eodem nomine appellantur. tradidit idem, & ad Trebatium scribens Tullius in Topicis. Gentiles sunt qui inter se eodem nomine sunt, & qui ab ingenuis oriundi sunt; Nam Græci, Barbari singulis nominibus contenti fuisse uidẽtur, nec familiæ nomina usurpabant, ut Plato, Aristoteles, Demosthenes, Lycurgus, Agesilaus, Cyrus, Cambyses, Orodes, mille alia, tametsi tam Græcos quàm Barbaros plures duplici nomine uocatos historiæ testantur. Quod idẽ Claudius Aruntius asserit, ut pluribus ostendit Diomedes antiquus grammaticæ scriptor; & Plutarchus in uita Coriolani Græcos ait, ac barbaros cognomina sua habuisse. quare hac nostra tempestate uiros alioqui eloquentes, & eruditos miror confudisse externa cum Romanis, ut ostendant aliquos duplici usos esse nomine, ut Numa Põpilius, Lartes Porsenna.

Hinc magna apud Græcos fuit controuersia, quodnam esset ciuium Romanorum *nomen, quod idē Plut. scribit in* Mario, *alijs enim cognomen, alijs prænomen uidebatur, de quibus idem in* Quæstionib. Romanis *egit.* Prænomen *itaq; quod nomē familiæ præcedit, uel differentiæ causa, uel quod, ut scribit* Eutropius & Priscianus, *cum Sabinos in urbem receperunt* Romani *ad confirmandam cōiunctionem illorum nomina suis nominibus præposuerunt, & inuicem Sabini* Romanorum, *atque ex eo tempore seruatum est, ut nemo* Romanus *prænomine careret, quo quidem à seruis distinguebantur, nam prænomina seruis indere non licebat. Scribit Alciatus extare penes se* Valerij Max. *quoddam opusculum, quod inscribitur de nominibus* Romanorū. *Id uero ego potius* Epitomen *esse decimi libri ipsius* Valerij *a quodam* Iulio Paride *confectā existimauerim, ut ex inscriptione patet, quam in peruetusto exemplari comperi: in eo inquam opusculo ita ferè legitur,* Romanos *arbitrandum est maxime ab* Albanis & Sabinis *multiplicandorum nominum consuetudinem traxisse, quoniam ab illis orti sunt: omnia autem, quæ ad unum quemque nostrum differendum excogitata sunt, à nomine differunt, quia eo gens cognoscitur: ideoq; gentilitium dicitur, cætera ordine uariantur, nam quod præponitur prænomen, quod post fertur cognomen, quod ad ultimum additū est agnomen, sed quædam cognomina in nomen uersa sunt, ut* Cepio *qui hunc in* Bruto *nominis locum obtinuit, & cætera:* Prænomē *uero scribebatur, ut plurimū*

notis

notis quibusdam; ut L. P. M. *quod & Plut. cum de spurij appellatione agit, perscribit. Sed &* Valerius Probus *id ostendit, &* Pet. Diaconus: Hinc *factū quidam uolunt, quod hodie familiæ nomini præponatur, quæ uulgo nomina propria dicuntur, ut* Herc. *Estensis* Dux. Herc. *Consaga* Cardinalis. *Andreas* Alciatus I. C. Petrus Bembus Card. Iacobus *Sadoletus & cætera. Sed & illud obseruandum quòd prænomen interdum transiuit in nomen, & cognomen, & contrà, ut* Claudius *quod prænomen, & familiæ nomen fuit, ne te pluribus exemplis nunc onerem. Præterea pueros nominibus caruisse sunt qui perperam existiment, lustrico enim die nomen infantibus imponebatur, ut pluribus ostēdi in lib. de* Temporibus. *quidam & existimant maximam mulierum partem nomine caruisse, ut copiosius dixi in eodem libro: sed utrosque familiæ nomine nuncupatos; quin etiam pueri nomine familiæ dicti, ut* Cicerones, *&* Cæsares; Mulieres *quidem prænomine non utebantur, tametsi in Cæliana* Cicero Q. Claudiam *& de Aruspicum responsis appellet, quàm* Liuius Cl. Quintiam *matronarum castißimam commemoret,* Caias *quoq; permultas matres familias nuncupatas testimonio* Plutarchi *& aliorum uidemus: Cognomen uero, quòd cum nomine coniungitur non quòd cognationis sit, appellatur.* Plutarchus *id ostendit in Coriolani et Marij uita, qui tertium nomen appellat.* Græcorum *nonnulli ut* Theophilus *&* Plutarchus ἐπώνυμον *id uocant: idem* Iustinianus *in* Autentico. Cognomen *uero hæreditarium,*

 uel

uel tum primum partum ei, cui datum est: hæreditarium quidem ut Scipionum, Cæsarum, Ciceronum, Lentulorum, & aliorum similium, qua in re illud notandum est, quòd si cognomen familiam referret, ut quidam putant perperam, unde eorum filiæ nuncuparentur? cum hæ duntaxat nomina à familijs sumant, ut Sempronia, Claudia, Octauia, & Tullia & cæteræ: sed & cognomen nonnulli nomen appellare solent, nam & familiæ id cognomen adhæsit, quod aliqua ex causa à principio unius fuit, hoc Macrobius de prætextati nominis origine, iis ex prætextati persona uerbis tradit. Papirio puero postea cognomentum inditum Prætextatus ob tacendi loquendiq; prætextata ætate prudentiam. hoc cognomentum postea familiæ nostræ in nomen hæsit: non aliter dicti Scipiones nisi quòd Cornelius, qui patrem luminibus carentem pro baculo regebat, Scipio cognominatus, nomen ex cognomine posteris dedit. Sic ex cognominibus nata sunt nomina, Hæc ille totidem uerbis. Quibus cognomen quod hæreditarium uocamus Cic. lib. VI. de R.P. qui est de somnio Scipionis, sicuti Macrobius, nomen appellat; Varro quoq; lib. II. de Re rustica. Nomina, inquit, multa habemus ab utroq; pecore à maiore & à minore: à maiore Equitius, Vitulus, Taurus cognomina ad significare quod dicitur ut Annij Capræ, Statilij Tauri, Pomponij Vituli: hæc possumus familiæ cognomina appellare. Alterū cognominis genus est, quod ob insignē aliquam rē illius nomini additū est, quod à principio in posteros sæpe deriuatum est. hoc grammatici

matici agnomen appellant, quod nunquam uel rarò apud antiquos auctores usurpatum inuenimus: Nam *quod in* II. *de* Inuentione *lib. apud* Tullium *legitur id mendosum Ciceroniani esse affirmant; item illud quod lib.* II. *Institutionum titulo de legatis parum probatur à multis, si quis inquit in nomine, cognomine, prænomine, agnomine, legatarij, testator errauerit, cum de persona constat, ualet legatum, nam & in* Digestis *prænominis & cognominis sæpe fit mentio, agnominis nunquam, quin cur sit à grammaticis additum, nulla est ratio, quippe cum rem quam explicare dicunt, cognomen id satis explicet.* M. Tullius *lib.* II. *ad* Atticum *de* Cn. Pompeio *cognomento* Magno *ait; quanto in odio noster amicus Magnus? cuius cognomē una cum Crassi diuitis cognomine consenescit, idē* Cic. *de* Finibus *lib.* II. T. Manlium *ait cum* Gallo *depugnasse & ex eius spolijs sibi et torquem & cognomen induisse, nam* Torquatus *deinceps appellatus est;* His *igitur ita constitutis afferamus* Romanos, & Latinos *ut plurimum tribus nominibus simul aut separatis usos fuisse, & nomen quidem speciali significatione à familia deducebatur, unde est illud poëtæ* Ausonij; *tria nomina nobiliorum, & illud* Iuuenalis; *tanquam habeas tria nomina, de ingenuo ac libero, quod rectè quidem exponit* Domitius *immerito damnatus à* Politiano, *qui in* Miscellaneis *cap.* XXXI. *multa quidem scitu digna affert & quæ legisse sit operæ pretium, sed quæ minus ad* Iuuenalis *intellectum faciant.* Plut. *quoq; in* Causis Romanorum, *mares in-*

quit tribus nominibus uocabantur: mulieres duobus. Post Plut. & Pausanias in Achaicis hāc Romanorum *trium nominum consuetudinem non ignorauit, quippe qui de* Attilio Cos. *misso à* Romanis *in Græciam ad cognoscendas* Græcorum *disceptationes, ita loquitur, decreta, inquit, ea prouincia est* Attilio Cos. Nomen *hoc ei uiro maxime insigne fuit.* Non enim Romani Græcorum *ritu unico à patribus accepto nomine appellantur: sed tria ferè singulis ut pauciora, plura etiam imponūtur nomina. Sed & de seruorum nominibus, locus monet ut plura afferamus. Sciendum ergo est seruos manumissos familiæ manumittentis nomen sortiri solitos, & quod sibi libuisset prænomen uetusq; nomen in cognomen conuerti, quod docte* Politianus *in cuiusdam* Cic. *epistolæ interpretatione exposuit, ubi ita scribitur: de* Eutychide *gratum, qui uetere prænomine nouo nomine* Titus *erit* Cæcilius, *ut est ex me et te iunctus* Dionysius, M. Pomponius *Dionysius appellatus est, deinde* Atticus *à* Q. Cæcilio *auunculo adoptatus* Q. Cæcilius Pomponianus *dictus est. qui cum* Eutychide *seruum manumisit* T. Cæcilium Eutychidem *uocauit. Sic &* Andronicus *cum manumissus fuisset à* Liuio Salinatore, Liuius Andronicus *dictus fuit, ut planius in eius poëtæ uita scripsisse memini, quo loco de manumißione seruorum, & adoptione inter ciues pleraq; collegi.* Hinc *ita intelligendum apud* Iurecoß. *est cum uetare testatorem legimus, ne res de nomine suo aut familia nominis sui exeat,* Pari quoque *modo illud quod manumißione,*

adoptione

adoptione, natiuitate dicitur, municipem quem fieri, in ea lege eius, qui ad municip. Sanè hæc item ipsa nomina consequebantur, licet seruus non esset, sed illi potestas erat, in cuius familiæ uellet nomen inserere, unde M. T. cum de Demetrio Mega ageret in quadã commendatitia epistola, Mihi, inquit, uetustum hospitium est, familiaritas autem tanta, quãta cum Siculo nullo: ei Dolabella rogatu meo ciuitatem à Cæsare impetrauit, qua in re ego interfui, itaq; nunc P. Cornelius uocatur: uerum enimuero à Cæsarum temporibus atque eo maxime tempore, quo imperium Byzantium translatum est, uetus hæc Romanorum consuetudo non satis firmis uestigijs perstitit, in primisq; ab Iustiniani tempore hæc tria ciuium Romanorum nomina non planè obseruata uidemus, unde etiam factum est ut in his nominibus recensendis grammatici Diomedes, Priscianus, Marius Victorinus, Sergius & alij, qui circa ea tempora uel non multo superiora scripsere, inter se diuersa statuerunt: illud demum omittendum non est, non semper ueteres cognomina nominibus adiunxisse, sed plerunque his præpostere usos fuisse, ut Hala Seruilius, & Gallus Aquilius, & Priscus Neratius fuere, cum familiæ nomina essent Seruilius, Aquilius & Neratius. Sed sciendum est, ut scribit Sergius, quòd plerunq; contingit, ut tantummodo nomen inueniatur, ut ecce Romulus unum tantum habet: plerunque duo, ut Numa Pompilius: plerunque tria, P. Verg. Maro: quatuor, ut P. Corn. Scipio Africanus. Sanè sciendum est quòd quoties unum

inuenitur cognomen est, Nemo enim esse potest sine uocabulo, quoties duo plerunque prænomen & cognomen sunt, ut M. Antonius, L. Paulus. *Atque hæc quidem quàm breuißime potui in tui gratiam mi* Alphonse *seorsum annotasse uolui, quibus si quæ* Alciatus *noster, &* Viglius. II. CC. *& cum his unà, quæ* Antonius Augustinus *nobilis* Hispanus, & Franciscus Robortellus *adiunxeris, quicquid hac de re dici poßit habebis, cætera, quæ in hoc meo tractatu desiderari possunt nomina, & familiæ* Romanorum, *à quibus colligendis ut supersedeã, id ex causa est, quod utrunque eorum efficiunt uiri & doctrina & elegãtia præditi* Barthol. Riccius, *et* Paulus Manutius, *hic familias, ille nomina ad* Camillũ *filiũ, nec his pauciora* Carolus Sigonius *iuuenis* Mutinensis *in eo suo commentario, quem de prænominibus habet in manibus hac de re complectitur.*

DIALO-

DIALOGISMVS QVINTVS AD *Irenæum Brasauolam Ant. Musæ F. de quibusdam sophismatum generibus parum à logicis cognitis.*

LILIVS ET IRENAEVS.

CVM FORTE *Irenæus* Brasauola *Antonij Musæ* Brasauolæ *medici excellētiss. filius me inuisisset, & assideret propter lectū, in quo male decumbebam articularibus plus nimio affectus doloribus, idq; me ferre patientius uideret, gratias, inquit,* Dijs *immortalibus, te hominem confectum, & ætate, & morbis tam patienter, & æquo animo tot iacturas & calamitates pati:* Ego *certe huc ad te ueneram, ut si mitius, & quietius te haberes, te percontarer nonnulla captiosorum, & sophismatum argumentorum genera, quæ me impediunt, hoc præsertim tempore quo prudentissimi, ac indulgentissimi* Principis *gratia, et parentis mei optimi iussu sum auspicaturus publicè* Dialecticam *interpretandi munus.* L. *Sed mi* Irenæ *quid est de hac facultate quod à me doceri queas, cum omnia ista, & cæteræ bonæ artes domi tuæ atque adeo in parentis tui copiosissima bibliotheca, ac omnium librorum refertissima comperiantur?* I. *Istud quidem non eo inficias quod ais* Lili: *Sed si uacat, hæc saltem quæ me nunc maxime torquent*

quent exponas rogo. Tunc ego, inquam, & quænam ea ipsa sunt, si ea ita putas me posse soluere tibiq; aperire? Tunc Irenæus, hæc ipsa sunt: Vti des quæ dicuntur Soritæ, Ceratinæ, Crocodilitæ, Therizontes, πρίωνες, & præterea Pseudomenon, seu Pseudologon & cætera qua ἄπορα & ἀσύστατα à Græcis uocitantur. tũc ego mi Irenæe me uocas extra professionem meam, & facultatem, nam de his quæ ex me perconctaris, sophismatibus, auctores quidem nostri meminere Cicero, Seneca, Fabius, Gellius, Lactan. ex Græcis Laërtius, Lucianus, & alij: sed cum de eis loquuntur, eorum quidem nominum ratio tangitur: sed non exacte narratur, tantum abest ut quo modo poßint dissolui disseratur. Sed quî istud tibi denegare posssum? Cum hic adsit etiam Alphon. Maianthus meus amanuensis, qui dijs bene iuuantibus hoc præsenti anno est Dialectices facultatem Græcè & Latinè auspicaturus sub doctore uiro probè docto atque prudente Dominico Bondio. Tũc sic Irenæus duos inquit (ut dicitur) parietes Lili una fidelia dealbabis, hoc est & me qui non minus te amo, & Alph. tuum demerueris. quæ sic dicente Irenæo, sic faciam inquam, & eo ordine disseram, quo me es ipse perconctatus, nec à me eam scribendi in hoc genere facultatem expectes, quam præstare Ciceronianos uidemus, faciam tamen in uestram utriusque gratiam quantum imbecilles uires meæ efficere poterunt, atque his dictis ita exorsus sum. Fuit ergo antiquißimum illud sophisma uel paralogismus, ut dialectici uocant, qui ὄυτις à Græcis dictus

cis dictus est, à nobis uocari potest nequis, nullus, aut nemo, hic primum inuenitur apud Homerũ *nona* Odyſ*ſeæ rhapſodia, omnium, qui extant* Græcorum *ſcriptorum longe antiquiſsimum, nam eorum, qui ante* Homerum *ſcripſere, quamquam plurimos* Tacianus *& alij referunt, nullius tamen extant monumenta, quæ enim in* Orpheum *et* Muſæum *referuntur parum legitima ſunt, ut in ſecundo de poëtis dialogo pluribus oſtendi. Apud* Homerum *igitur quo ſupra diximus loco,* Vlyſſem Polyphemo *dixiſſe uidemus, quod ſibi* οὔτις *nomen eſſet, poſtquam uero* Vlyſſes Polyphemo *ſude præacuta oculum eiecit, ipſo præ dolore exclamante cæteri cyclopes ad illum accurrêre petentes quiſnam ei iniuriam intuliſſet,* Polyphemo *dicente quòd* οὔτις *fuiſſet.* Cyclopes *intellexerunt eum à nullo offenſum fuiſſe; quare credentes* οὔτινα *neminem ſignificare, non aliquem quempiam,* Polyphemum *deſerentes abiere; hanc fabulam &* Lucianus *in marinis dialogis feſtiue ut ſolet commemorat; hoc genus ſophiſmatis &* Zeno Cittieus *uſus eſt in dialecticis; poteſt uero facilè ſolui ratione æquiuocationis uel ad uocis figuram, quæ alibi ſignificat ſubſtantiam indiuiduam, alibi uniuerſalem, ſed de huiuſmodi perplexis cauillis, &* Ammonius *in* Ariſtotelem, *& alij, quæ* Picus *in ſuis logicis affert.* Porrò Vtides *ab alijs* Vtines *uocantur, de quibus hactenus.* Nunc *ſorites afferamus, ſi ita tibi uidetur, & quidem ait* Irenæus *maxime.* Sorites *ergo quæ* ἀπὸ τοῦ σωροῦ *hoc eſt ab aceruo à* Chryſippo *dictæ ſunt, argumentationis genus eſt captioſum,*

ptiosum, quod & Cicero alicubi aceruum appellat, idem tamen cum alibi, tum libro de Diuinatione aceruales appellat argumentationes, de quibus apud eundem ita ferme Lucullus, ut puto in Academicis: reprehendendum inquit, quòd captiosissimo genere interrogationis utuntur, quod genus à philosophia minime probari solet, cum aliquid minutatim et gradatim additur, aut demitur, soritas has uocant, qui aceruum efficiunt uno addito grano, uiciosum sanè & captiosum genus, item mox huiusmodi generibus aceruorum considerandum, & placuisse dicit Chrysippo cum gradatim interrogetur quiescendum, Id enim si effeceris nec aceruum Chrysippi, nec therizontem, nec mentientem, nec fallentem, nec electram conuelatam, nec huiuscemodi, ut ait Picus in dialecticis antiquorum sophismatum nomen daturas pertimesces: sanè Chrysippus philosophus Stoicus, acutus inuenisse dicitur hoc genus argumentationis, de hisq; libros quatuor condidisse fertur, ut Diogenes Laërtius testatur. Igitur Chrysippus per interrogatiunculas quasdam gradatim deductas captare, & eludere solebat disputantes, uerbi causa, ita percontans: Tria an pauca sint, an multa, aliquando priusquam ad multa perueniat, mox post multa per soritas progrediendo. Themistius quoque lib. VII. Phys. cum disputaret contra Zenonem Stoicum de sorite nonnulla ait. Vlpianus insuper ut in tit. de uerborum significatione, si pandectis Pisanis non amplius, sed Florentinis stamus, de sorite ita meminit. Natura cauillationis, quã Græci σωριτην

appella-

appellauerunt hæc eſt, ut ab euidenter ueris per breuiſsimas mutationes diſputatio ad ea quæ euidenter falſa ſunt producatur, quem locum ſi annotaſſet L. Valla *lib.* III. *non* σκῶμμα *legiſſet,nec* Alciatus σόφισμα *correxiſſet in ſuo ibi interpretamento*. *Alij peius uerbum ſuppoſuerunt* διαβολὴν *aut* γοήτειαν. Hoc *genus argumentãdi coaceruatio dicitur à* L. Valla *in ſua dialectica, atque eſſe ait cum alius ab alio deinceps excipitur, exemplumq́; affert huiuſmodi à* Plutarcho *deſumptum, quod ego uolo,idem mater, quod mater,idem* Themiſtocles, *quod* Themiſt. *idem populus* Athenienſis, *igitur quod ego uolo, idem populus* Athenienſis. *Porrò quamuis* Cicero *dicat, quòd ſicut multa uerba* Græcorum, *ſic ſorites ſatis* Latino *ſermone tritus eſt. tamen & idem ipſe* Cicero *alicubi aceruum appellat:ſic &* Perſius *cũ ait, iuuentus Chryſippe tui finitor acerui.ut* Cornutus,*uel ut malunt alij* Probus *grammaticus eſt interpretatus ſoritas, quem ſecutus eſt* Plautius. *Cæteri uero eius poëtæ commentatores in hoc ſunt hallucinati; huius quoque acerui meminit* Sidonius *cum ait, Chryſippi potuiſſet ex aceruo.* Item Martianus, *Chryſippus cumulet propriũ conſumat aceruum, qui & alibi ita ſcribit ſoritas cumuli acceſsibus aggerans. Sed de ſorite iam ſatis: & quidem ſatis ait* Irenæus *iam cætera aggredere. Tunc ego, ſequar(inquam)eum quem tu ordinem propoſuiſti, cornutaq́; ſophiſmata interpretabor, quæ Ceratinæ à cornibus* Græce *dicuntur* κέρατα *quippe cornua dicta, hinc & cornuta, & cornea argumenta &*

in genere

*in genere paralogismorum referuntur de quibus & Aristoteles, et qui Aristotelem interpretati sunt mul-
ta disseruere, hinc apud Gellium, & Senecam exem-
plum: Quod non perdidisti habes; cornua non perdi-
disti, cornua ergo habes. huius quoque mentio apud
Lucianum in Gallo, ubi Philosophus ille ad cœnam uo-
catus carpebatur, quod cornua inesse sodali aßidenti
sibi pauperi persuadere conabatur. colligit Politianus
in Miscellaneis ubi de ceratinis Quint. ex lib. I. locum
explicat, Lucianum alijs plerisq; in locis & dialogis
de eiusmodi perplexis argumentis mentionem facere,
quæ ideo uobis ego non repræsento quando eius lib.
cap. LIIII. facillime potestis per uos ipsos legere.
Eubulides Milesius hoc genere plurimum usus qui fuit
ex assectatoribus Euclidis Megarensis, ut tradit Laër-
tius, qui ita ait* ὃς καὶ πολλοὺς ἐν διαλεκτικῇ
λόγους ἠρώτησε τόν τε ψευδόμενον καὶ τὸν δια-
λανθάνοντα καὶ ἠλέκτραν, καὶ ἐγκεκαλυμμέ-
νον, καὶ σωρείτην, καὶ κερατίνην καὶ φαλακρόν
*quæ uerba ita post Ambrosium monachum interpre-
tatus est Politianus, qui & multos in dialectica ser-
mones interrogauit, mentiens, fallens, electra, conuel-
lata, acerualis, & ceratina uel cornea, & item calua.
ex quo est apud comicum nescio quem: Contumelio-
sus autem Eubulides Ceratinas interrogans, & men-
dacibus gloriosisq; sermonibus, oratores uersans abijt
Demosthenis habens uolubilitatem, sic enim* τὴν ῥω-
ϐοσωμυλήθραν *est interpretatus Politianus, Ambro-
sius uero uel quod eam uocem non intelligeret, uel*

parum

parum commode exponi posset, sicut est Græca, protulit, sed & hunc locum citauit Suidas, Zeno prætereа Cittieus Ceratinis usus est. His omnibus ita à me expositis facillime Martiani uersum ex eius Dialectica explicabitis, hoc est:

Perdita nequa unquam cornua fronte ferant.

quo pacto uero dissolui queant Ceratinæ non est facile reperire, id certe conatur Picus, atque ad falsi metã, quæ à Dialecticis dicitur, reuocatur. Nam falsa inquit prima est propositio, quod non perdidisti habes, non enim de cornibus solum, sed quacunque de re strui posset cauillum, ut quod non perdidisti habes ergo habes mundum uel Romam quam non perdidisti; etenim uera eius quæ contradicit propositio, quod perdidisti non habes. Potest enim peccare & equiuocatione, cum perdere plura significet; Sed iam satis de ceratinis, seu cornutis, uel corneis argumentis sit dictum, deinceps transeamus ad Crocodilitas. Crocodilinæ, quæ & Crocodilitæ & ϖρίωνες dicuntur à Crocodilo animali nomen accepisse legimus, idq; ex fabula fermè tali sumptum, finxerunt antiqui, muliere ambulãte quapiam uel (ut Lucianus ait) patre propter Nili fluminis ripas à Crocodilo illi fuisse filium infantem ablatum, qua de re Doxipater Græcus scriptor apud Aphthonium ita tradit, ita illius uerba Latine Politiano interpretante: ferra (inquit) & crocodilites sicuti est in Aegyptiaca fabula mulier quæpiam cum filio secundum fluminis ripas ambulabat, ei crocodilus filium abstulit redditurum dicens si uerum

mulier responderet, negauit illa fore ut redderetur, atque ob id æquum aiebat reddi; Hactenus ille, moxq; idem, crocodilitem, inquit, hanc propositionem uocant crocodili huius gratia, quam etiam πϱίωνα. i. serram uocari à Græcis indicat. Adiuuat Lucianus in dialogo cui titulus Vitarum uenditiones, ita ferme Chrysippum loquentem inducens, eiq; respondentem nescio quem, qui se profitebatur emptorem: *considera igitur ita, est ne tibi filius? Quorsum istud ais? Si forte illum iuxta fluuium errabundum crocodilus inueniat, rapiatq;, dein redditurum polliceatur, cum uerum dixeris, utrum reddendus ei uideatur, nec ne? quid eum sentire dices?* Rem *sanè perplexam interrogas, atque ita* Lucianus. *Hac de re ita* Picus *noster dicere solebat*. Res, *inquit ita in controuersiam cadit quòd crocodilus reddere nolebat, nisi uerum ab ipsa diceretur quæ redditurum negabat, idq; uerum esse dicebat, illinc enim reddendum minime uidebatur, quoniam negabat se redditurum, hinc reddi apparebat oportere, quoniam uerum dicebat esse illum nolle reddere, quia si reddebat falsum uidebatur, quod fœmina dixerat, ipsum non redditurum*; Vide *in hoc, aiebat*, Picus *undique strui insidias, & propterea hoc genus antiquos πϱίωνα idest serram uocauisse, ad quod genus etiã refertur historia illa nota satis* Protagoræ, & Euathli, *quæ apud* Gellium, Apuleium, & Laërtium *legitur, tametsi alij in* Tisiam & Coracem *retulere: unde illud* Ciceronis *Mali corui malũ ouum, solui uero* Pico *authore facile potest, si ad figuram reducatur,*

reducatur, quæ dicitur simpliciter, & quo quo modo. Neque enim ait simpliciter falsum negandumue huius generis sophisma, neque uerum simpliciter & affirmandum, sed partim falsum, partim uerum uno modo simpliciter, alio quadantenus: & hac quidem in re Laurentius Valla *in sua dialectica non satis à* Pico *comprobatur, dum* Gellium *carpit.* Addebat is *quidem et illud* Picus *propinquum ac simile esse, quod* Cicero & Lactant. *tradunt de eo, qui somnio monitus erat, ne crederet insomnijs, quo fieret si non crederet nihilominus crederet, quia huic ipsi credebat, secundum id enim quadantenus credit, sed hac de re dicetur in* ἀσυστάτῳ. Potest *et illud quod* δίλημμα καὶ ἀντιστρέφον *dicitur referri, item alia permulta, ut & illud ex* 11. Rhet. Arist. *si iusta loqueris, hominibus eris inuisus, se iniusta* Deis: *contrà si iusta loquar* Dei *me diligent, si iniusta homines.* Item *quam appellat* Cicero *complexionem,* Complexio, *inquit, est in qua utrum concesseris reprehenditur, ad hunc modum: si improbus est cur uteris? si probus cur accusas? illa quoq;* Biantis *argumentatio huc deduci potest, si pulchram, inquit, uxorem duxeris communem habebis, si turpem pœnam: sed hoc antistrephonta non esse, si ita dicatur uult* Gellius, *si turpem ducam non habebo comunem, si pulchram non habebo pœnam: sed in hoc uide* Gellium *in* v. *qui* Phauorini *sententiam assert iterum lib. ubi* Plinium *carpit ex ea declamatione, quæ non modo apud* Plinium *ipsum, sed & apud* Senecam *& alios est, uir fortis præmio quod optauerit done-*

D *tur*

tur &c. De Pseudomeno uero & Asystato, deq; Aporo hoc loco uobis recitabo, quæ ipse in dialogo III. *de Poëtis cum Philetæ Coi uitam commētarer, in medium protuli. Habitus, inquam, fuit Philetas inter sui temporis grammaticos non ignobilis criticus, usque adeo uero in his, quæ ad orationem spectant, eiusq; nitorem, studiosus fuit, ut cum forte difficile nescio quid, anxie nimis perquireret, cura & macie contabuisse feratur. Hanc ipsius mortis causam Græcorum diligētes quidam scriptores fuisse arbitrati sunt, quòd id genus orationis quod tū* ψευδόμενον *tum* ψευδολόγον *Græci dicunt minime soluere quiuerit. declarat hoc & ipsius, quod adhuc legitur epitaphium sic à me Latine expositum.*

Hospes ego hic sum pseudomenos me sermo Philetā
Perdidit, & curæ noctibus Hesperiæ.

Porrò ne uos hoc lateat, pseudomenos sophisticæ captionis genus est, quod hodie à Dialecticis reflexum dicitur & insolubile, Cicero tortuosum & inexplicabile ut in Acad. & de Fato: in II. *uero de Diuinatione mentientem etiam appellat. Pseudomenos hoc est, Epimenides ait omnes Cretenses esse mendaces, & ipse est Cretensis, ergo & ipse mendax, igitur non ei credendum, & ait Cretenses esse mendaces, ergo ei non credendum, sunt ergo Cretenses ueraces, & illis credendum, & hic Cretensis ergo ei credendum. Porro & Iuriscoss. hoc genus attigêre, ut in illo ad L. falc. his uerbis, dixi* τῶν ἀπόρων *hanc quæstionem esse, qui tractatus apud Dialecticos* τοῦ ψευδομένου *dicitur*

tur

tur. τὰ ἄπορα *uero perplexa dicũtur, quale illud est cap.* x v i. *de Condi. insti. si Titius hæres erit, Seius hæres esto, si Seius hæres erit, Titius hæres esto.* A. *Gellius lib. nono sic inquit: exponit igitur tentamenti gratia cõtrouersiam parum consistentem, quod genus Græci* ἄπορον *uocant, Latinè autẽ id non minus cõmode, inexplicabile dici potest. Idem alijs in locis eiusmodi argumenta* ἀντιστρέφοντα *appellat. Alciatus tamen lib. primo Parerg.* ἐκ τῶν ἄκρων *non* τῶν ἀπόρων *legit & argumentum id esse putat, quod* ἀσύστατον *dicitur, de quo libet uobis recensere, quod Lactan. lib.* i i i. *tam doctè quàm facundè describit. Quod inquit Arcesilas ueritate non cognita facere conatus introduxit genus philosophiæ* ἀσύστατον, *quod Latinè instabile siue inconstans possumus dicere. & paulò post, huic ait simile est illud, quod in scholis proponi solet asystati generis exemplum, somniasse quendam ne somnijs crederet, si enim crediderit tunc sequitur, ut credendum non sit, si autem non crediderit tunc sequitur ut credendum sit. Non ignorandum asystati genus esse, quod* ἰσάζουσα *appellatur, cum eadem ex utraque parte dicuntur, ut duo adolescentes uicini speciosas uxores habentes, nocte inuicem se conuenerunt, accusant se adulterij, quicquid enim altera pars dixerit, idem & altera dictura est, mitto quæ Fabius, & alij his de captionibus dixere. Hæc sunt mi Irenæe quæ mihi decumbenti in memoriam uenêre, quæ si tibi alicui frugi futura sunt, non frustra operã locasse mihi uidebor, interea tu uale ac patri uiro excellenti me interdum commendatum facito.*

DIALOGISMVS SEXTVS AD ILL. *Aloisium Esten. Ducis F. de uenatione accipitrum cæterarumq; auium rapacium.*

CVM TE *Aloisi Estensis salutatum uenire non possim propter infirmam ualetudinem, qua pridem affligor ex articularis morbi doloribus, quæ non modo pedes & manus, sed & reliquum corpus sic debilitarunt, ut nec me in grabatulo sine famuli obsequio mouere atq; excutere possem, statui hoc meo schedico, hoc est rudi & incondito scripto te salutare, nam cum ab omnibus intelligam te ista regia ac nobili indole bonas literas cæterasq; ingenuas artes etiam nullo impellente studiose capescere, ac quosque optimos & doctissimos de omni re literaria percontari, quæ cognitu digna tibi uideantur,* Accipe *igitur uice mea nostrum hunc sextum annotationum* Dialogismum, *in quo de re admodum difficili, & à multis principibus præcipue perquisita, necdum planè patefacta, hoc est, an apud antiquos hæc auium uenatio, quæ per falcatas, & uenaticas uolucres tam passim ab omnibus nunc peragitur, in usu fuerit: qua in re pleriq; omnes huiusce ætatis scriptores anxie admodum insudarunt, memini me ex iugi lectione cum iunior essem ac ualentior quampiam annotationem confecisse, quam hoc tibi loco patefaciam.* Nudius *tertius aut quartus certè cum*

me salutatum uenisset Othobonus iuuenis bene literatus, ac modestus, & ex me quædam ex epistolis Ciceronis obscura, ut quid sentirem, ei exponerem rogasset, & ei à me satisfactum fuisset: tunc ille, si non graueris ò Lili, nec molestus tibi uidebor aliam multo obscuriorem à te mihi rem exponi cupio, quæ est, ut diximus, de uolucrum uenatione, quæ per accipitres seu aquilas fieri consueuit. Nam his diebus Herc. Estēsem Ducem nostrum inclytiß. à principe philosophorum huiusce nostræ ætatis Madio percontantem audiui, an hac de re, quippiam uspiam inuenisset, atque ille ad eam diem se nequicquam inuenisse asseruisset, cum me domum contulissem, cœpi authores hac de re quos putarem, aliquid scribere, euoluere, nihil & ego quoque comperi, nunc ergo optime Lili, si quid habes super hac uolucrum uenatione, ne nobis inuideas. Cui ego, immo Othobone annotationem habeo in meis opisthographis: & cur, inquit Othob. eam mihi nō impertis? qui eam tuo nomine edam, atque eam confestim, ut exhiberem efflagitauit. non possum inquam, nam puer abest, qui pro me meas schedas euoluit, nam, ut uides, & pridem nostri manuum munus amisi. cum redierit ille domum, dabo operam, ut quæ in archetypo est, in macrocollum referat, atque ita factum est.

Scribit, ut ab hoc exordiar, Flauius Blondus de Italia illustrata, in regione Campaniæ cum de Cassilino egisset hæc uerba, Rem nouam ipsius uici occasione dicemus falconis auis aëreæ & rapacißimæ aucupium, quo inclytus rex Alphonsus Arago apud Ar-

nonum plurimo utitur: ante ducentos annos omnino incognitum fuisse, nam etsi Seruius Grammaticus Capuam dicit ab augurio falconis eo nomine appellatã, quòd Hetrusci eius urbis conditores capim inaugurantes uiderint, quo nomine falconem appellabant, tamen quis fuerit hominibus dictæ auis usus, non scribit, pariter Plinius, cum multa ponat rapacium auium nomina, accipitres scilicet maiores & minores achiluones, quos aliqui falcones fuisse uolunt, tamen nullam aucupij usus earundem auium facit mentionem, ut etiam non sit dubitandum, quin si temporibus Vergilij eius aucupij usus fuisset, Aeneam facturus fuerit & Didonem eas quoque aues in uenationem tulisse, ubi dixit: Massyliq; ruunt equites et odora canum uis. Audemusq; confidenti assertione dicere ante ducentessimum, ut diximus, annum nullam gentem, aut nationem consueuisse rapaci aliqua aue mansueta alias aues terrestres, aut aquatiles, aut aërias capere: atque hactenus Blondus. qui sanè hoc loco in codicem corruptum Plinij impegit, nam nusquam in Plinio achiluones legitur, sed uel buteonem uel esaloã legẽdum, quo loco Hermolaus Barbarus ita scribit, (esaloa Græci uocant) scribendum Aesalona ut sit genus accipitris aliud quàm Buteo ex Aristotele lib. nono: de hoc & infra Plinius, Aesalona, inquit, parua auis oua corui frangens, Ouidius non æsalona sed æsalon uocauit. Sed & Hermolaus hoc loco perperam citat Ouidij carmen ex duodecimo Metamorph.

Nescius assumptis Priamus pater æsalon alis. cum

paßim

paßim legatur & legi debeat.

Nescius assumptis Priamus pater Aesacon alis. nusquam enim lectum est Aesalon mutatum fuisse in mergum, sed Aesacon Priami filium, ut planè ex undecimo eiusdem Ouidij uidemus. Cum Blondo, & alij plerique scriptores eius ætatis consentiunt, ut Valla Laurentius contra Raudensem, qui ait cum ueteres nec uenaticas quidem aues mãsuefecissent, nec ad predam instituissent, ut nos facimus, & hoc quidem ille dicit, quia Raudensis existimauerat nolam significare sonalium accipitrum. Budæus quoque pluribus hoc genus uenandi accipitrum in commẽtarijs Pandectarum negat fuisse, ubi penè totam hanc nostrorum temporum uenationem explicat. Vides igitur Othob. quid sentiant hac de re nostræ ætatis scriptores. Plinius tamen lib. x. ex Aristotelis librò nono, ita ad uerbum scribit. In Thraciæ parte super Amphipolim homines atque accipitres societate quadam aucupantur. Hi ex siluis & harundinetis excitant aues, illi superuolantes deprimunt, rursus captas aucupes diuidunt cum ijs. Traditum est missas in sublime ibi excipere eos, & cum tempus sit capturæ, clangore ac uolatus genere inuitare ad occasionem, quæ Plinij uerba sumpta sunt ex Aristotelis libro nono de Animalium historia. Hanc uenationem apud Aelianum ita Gyllius recitat. Accipitres in Thracia auditione accepi ad hanc rationem cum hominibus per paludes societatem aucupãdi coire, homines explicatis retibus quiescere, accipitres autem superuolantes exterrere aues, ac intra retia compellere.

pellere. Thraces si quas cœperint aues cum accipitribus partiri, eosq́; tum ad aucupij societatem fidos habere, sin cum his earum partem, quas cœperint, auium non communicauerint, dissociari atque distrahi. hæc ille. ex quibus omnibus obscure tamen uidemus homines cum accipitribus consortium quoddam uenandi habuisse non planè ut hoc tempore, uerum quod manifestius hanc rem patefacit distichon legitur Val.Martialis *ex* Apophoretis.

Prædo fuit uolucrum, famulus nunc aucupis idem
Decipit, *& captas non sibi mœret aues.*

*Quibusuerbis liquido patet fuisse uenationē ex rapacibus auibus.*Iulius *quoq́;* Firmicus *scriptor mathefeos diligentißimus, qui* Constantini Magni *tēpore floruit, lib.* v. *sic scribit in* ♒ ♀ *hoc est in* Aquario Venus *si fuerit inuenta, qui sic eā habuerint, homines erunt, aucupijs tantum, et uenationibus dediti, in cæteris uero pigri, inertes, ociosi, melancholici, & qui nullis sciant se bonarum rerum operibus applicare. Accipitres tamen, falcones, astures, aquilas, & aues huiusce modi, equosq́; ad uenandum alere studebunt, eruntq́; ad huiusce exercitattonis negotia ualde ingeniosi, unde etiam sibi non modica quærant uitæ subsidia: atq́; pro re hactenus* Firmicus. *Sidonius præterea* Apollinaris, *qui* Theodorici *Gothorū regis ætate claruit, in quadam ad* Hedicium *epistola: omitto. inquit, quòd hic primum tibi pila, pirgus, accipiter, canis, equus, circus ludo fuere. Patet ergo quoquo modo apud antiquos hanc auium uenationem fuisse, sed si tempora distinxerimus,*

xerimus, in totius rei cognitionem facilè deueniemus, primo namq; tempore, hoc est ab Aristotele usque ad tempora Plinij *res quidem nota, sed parum usu percepta, utpote, quam pauci admodũ, & hi quidem ignobiles tentauerint: post uero* Plinium *statim ut ex* Martialis *disticho ostenditur, in usu fuisse uidemus, cum accipitrem ipsum famulum esse factum aucupis uideamus, hoc est mansuefactum ad capiendas aues, non pro se, ut antea sed pro aucupe, manifestius hoc etiam ex supra citatis uerbis* Iulij Firmici, & Sidonij Apollinaris *uidemus. quod in tanta, & in tam frequenti consuetudine hæc sit deducta uenatio, id mihi ex recentiorum historijs colligitur, in quibus* Federicum Aenobarbũ Germanorũ *imperatorem magnã falconum & asturum copiam in* Italiam *suo tẽpore deportasse cõstat.* Idem hoc & Bandellus Dominicanus, *uir sanè eruditus, sic in quadam oratione funebri in* Principem Mantuanum *repetit. Aues autem, inquit, aucupio natas accipitres uidelicet, falcones, girofalcos peregrinos, montanos gibbosos, astores, quos* Pausanias *astorgios uocat, quas primus in* Italiam *longo postliminio* Federicus Aenobardus *aduexit, ac cicures effici edocuit, primusq; ex* Italis Rainaldus Marchio Estensis *apud se in delitijs habuit, ad centum quinquaginta magnis expensis aluit. Tunc cum me uideret non plura dicturum* Othob. *dixit satis quidem* Lili *mihi hac de re fecisti. Hæc uero sũt illustri* Aloisi, *quæ in illa mea annotatione iuuenis olim collegeram de accipitrum, & aliarum auium uenatione, quam tibi dono mitto*

no mitto. Vides enim & illis familiam tuam hac uenatione delectatam, utpote à Principe Rainaldo, *qui suo tempore* Illustris Princeps *fuit, quæ si tibi aliquo pacto arriserit, hanc enixe abs te peto, & obsecro ut Illustriss. parenti tuo ostendas, ea scilicet ratione, ut & te uideat operam dare literis, & historijs cognoscendis, quamquam & longe plura, & meliora ex tuis præceptoribus audire possis.* Vale *& me excusatum habeto, qui uolui potius aliquo rudi & incondito scripto te salutare, quàm omnino ut mutus nihil scribere.*

DIALOGISMVS SEPTIMVS AD *Vincentium Madium Philosophum de fascino & fascinatione.*

V T ALIQVAM *exilibus meis scriptis nominis famam auspicarer* Vincenti Madi *nostræ ætatis philosophorum princeps, hunc meum* Dialogismum *tibi dicare constitui; in quo plurima de fascino, & fascinatione ex iugi mea lectione pridem collegeram. Sed nulli adhuc inscripseram.* Verum *cum superioribus his diebus me inuiseret* B. Pigna *inter huiusce nostræ ciuitatis adolescentes bonarum omnium artium studiosiss. meq; ita salutasset, ut pleraque cum alijs de rebus, tum de fascino & fascinatione ita loqueretur.* Legebam *inquit, proximis his ferijs* Latinis *tua de* Deorum *gentium syntagmata,*

mata,

mata, cum in eam partem incidi, in qua de Deo *uiri= lis membri multa ſubtiliter ſcripſiſti, atque in ea uer= ba incidi, quæ ſunt, faſcinum ait pro* Priapo *poſitum apud authores ſæpe uidimus, et* D. Aug. *in lib. de* Ciui*tate dei, nec ſemel, ut cum in* VI. *ait: quid hoc dicam? cum ibi ſit & Priapus, nimium maſculus, ſuper cuius immaniſsimum, & turpiſsimum faſcinum ſedere noua nupta iubebatur, more honeſtiſsimo & religioſiſsimo matronarum.* Virg.

Pedicabere *faſcino pedali.* Idem
Priape *quod tento grauis ſis faſcino* item
Ruber *ſedere cum rubente faſcino.*

Vtitur & Horatius, *Minuſue languet faſcinum, quo loco* Porphyrion *ait quod faſcinandis rebus hæc mem bri deformitas adderetur,* Donatianus *quoque de ithyphallico carmine ita ſcribit, dictum autem eſt inde quòd in myſterijs* Liberi Athenis *uates ſtipi= tem rectum in modum faſcini tenebant, id quod etiam in* Poëtis *annotaui, ſunt qui putent ad auertendum faſcinum, nam ut* Aug. *ait in* VII. *à matrona hone= ſtiſsima imponi illi coronam ad auertendum faſcinum frugibus.* Acron *faſcinum eſſe ait uirilem penem.* Lin*gua uero deterſa fronte mulieres amputare ſe infan= tibus putant faſcinum.* Plin. *lib.* XXVIII. *cap.* IIII. Religione *mutatur & faſcinus.* Imperatorum *quoque non ſolum infantium cuſtos, qui deus inter ſacra* Ro*mana à ueſtalibus colitur, & currus triumphantium: ſub his pendens defendit, medicus inuidiæ, iubetq́; eoſ= dem recipere.* H*æc conciſe* Plinius. *Sed de faſcino, qui*

uel

uel oculis, uel lingua uel tactu fieri dicitur, non est cur hic scribam, alias ex philosophis & medicis seorsum annotationem conscripsi. Hæc tu quidem Lili de fascino, quo loco fateris hac de re annotationem confecisse, cur non ergo cum nihil nos ociosos impediat eam ipsam recitas? Cui ego libenter tibi mi Pigna *morem geram, & quæcunque in eam compegi memoriter tibiq; quàm paucioribus potero recitabo. Quoniam inquam fascini crebra adeo mentio apud authores non poëtas modo, & historicos, sed philosophos etiam, non incongruum ideo mihi uisum est hic subscribere quæ à multis tradita sunt. In Africa scribit* Isigonus *&* Nimphodorus, *quod &* Plinius *repetit, &* Gellius *&* Solinus *familias quasdam effascinantium esse, quarum laudatione intereant probata, arescant arbores, emoriantur infantes. Esse generis eiusdem in* Tribal*lis &* Illyrijs *adijcit* Isigonus, *qui uisu quoque interimant quos intueantur, iratis præcipue oculis, quod eorũ malum facilius sentiunt impuberes:* Notabilius *esse, quod pupillas binas in oculis singulis habeãt. Huius generis fœminas in Scythia, quæ uocãtur* Vithræ, Prodit Apollonides, Philarchus *& in* Ponto Thibio*rum genus, multosq; alios eiusdem naturæ, quorum notas tradit in oculo altero geminam pupillam, in altero equi effigiem, eosdem etiam non posse mergi, nec ueste quidem degrauatos. Sed fascinandi mos non ex oculis tantum, & aspectu, uerumetiam lingua, tactu, & uerbis: de oculis* Vergilius.

Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos

De *uerbis*

De uerbis uero Catullus.

Conturbabimus illa ne sciatur
Aut nequis malus inuidere possit,
Cum tantum sciat esse basiorum

Idem alibi

Quæ nec pernumerare curiosi,
Possint, nec mala fascinare lingua

Grammatici nonnulli hoc uerbum fascino propterea à uerbo fando deriuant: alij à fasce, quidam & à uerbo Græco βασκαίνω quod est inuideo & fascino β' tenuem in φ' suam aspiratam mutantes, & ex diphthongo αι' abijcientes α'. Verbum adeò notum, ut et ecclesia nostra in Pauli ad Galatas epistola eo utatur, ò insensati Galatæ quis uos fascinauit? hoc est per inuidiam uos seduxit uel maleficio aliquo affecit? sed illis hæc mittamus. Sunt & qui maleficiatos, qui à Iureconsultis dicuntur, fascinatos esse putent, quod quidem uocabulum apud eos ad alia plura transfertur. Sedenim de oculorum fascinatione quæ à Landino super eo Vergilij carmine. Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos, de philosophorum penetralibus ducta, hoc tibi loco referam. Ita ille scribit. Fascinatio autem morbus est, qui ex spiritu fascinantis per oculos fascinati ad cor ipsius ingresso peruenit, spiritus enim cordis à calore ex puriori sanguine generatur. Tales autem sunt in nobis spiritus, qualis est sanguinis humor. Spiritus autem similes sibi radios per oculos quasi per uitreas fenestras emittit: Cor enim suo perpetuo quodam motu proximum sibi

sanguinem

sanguinem agitans ex eo spiritu, in totum corpus per: que illos luminum scintillas per membra diffundit quidem singula, per oculos autem maxime. Ad altissimas partes cum sit leuißimus maxime euolat spiritus, eiusq; lumen per oculos cum perspicui maxime & nitidi sint, maxime emicat. Nam *quòd aliquod lumen in oculis sit, patet ex eo, quòd quorundam brutorum oculi in tenebris micant.* Quin & Aug. *Octauianus adeo lucidos oculos habuisse fertur, ut cum acrius quemquam intueretur, cogeret eum quasi ad solis fulgorem oculos submittere.* Tiberium *quoque & in tenebris uidisse* Tranquillus *author est, sed ad breue & cum primum à somno patuissent.* Quòd *autem radius ab oculo emissus uaporem spiritalem secum trahat; & uapor sanguinem; ex eo iam perspicuum est, quòd lippi rubentesq; oculi radij sui emißione eos qui uident, eodem morbo cogunt laborare, hoc enim indicat radium usque ad obuium illum protendi, & cum radio una uaporem corrupti sanguinis emanare, cuius contagione oculus spectantis nidificatur,* Refert Aristoteles *mulieres menstruo affectas intuitu suo speculum sanguineis guttis sæpe fœdare.* Est *enim uapor sanguinis sanguis quidem tenuißimus, qui aspectum fugit oculorum, sed in speculi superficie factus craßior iam apparet:* Hoc *in rariori aut minus tersa materia non efficitur, quia in ea penetrat aut dißipatur radius.* Non *ergo mirum si patefactus, & in aliquem intentus oculus radiorum suorum aculeos in aduersos oculos iaculatur, & una cum aculeis, qui*

spirituum

ſpirituum uehicula ſunt ſanguineum illum uaporem, quem ſpiritum nominamus inuehit. Hic *uiolentus aculeus diuerberat oculos, & cum à percutientis corde incitatur, percuſsi precordia quaſi regionem propriã repetit, & cor uulnerat, neque eius duriori dorſo hebeſcit, redit in ſanguinem peregrinus hic ſanguis, & cum ab eius, qui ſaucius eſt alienus ſit, ſanguinem eius proprium inficit, infectus autem ſanguis ægrotat, hæc ægrotatio faſcinatio eſt, quæ iccirco magis nocet teneriori ætati, quia illius corda cum molliora ſint, minus reſiſtunt ferienti, & magis læduntur, hæc ille. Sed alij ad infixam intentamq; imaginationẽ totũ hoc faſcinandi genus referunt, quoque quis magis eſt imaginoſius, hanc perniciem magis inferre putatur. Sed hoc loco operæpretium eſt quæ à* Plutarcho *uiro doctiſsimo tradũtur hac de re lib.*v.*Sympoſiacôn aſſcribere, ut ſunt cum à me, tum à* Ruellio *interpolata*. Is *igitur ſic ſcribit, homines quoſdam ſuo conſpectu pueſtionibus negotium exhibere, quòd uidelicet eorum habitus humoris imbecillitatisq; cauſa in peiorem degeneret cõditionem: qui uero ſolido concretioriq; conſtant corpore, uitium hoc non ſentiunt, quanquam incolentes pontum* Palethebeorum *familias referat* Philarchus *non infantibus modo, ſed & adultis quoque perniciosas eſſe, quippe cum ſpiritum earum uoces & conſpectum admittentes intabeſcere & corripi morbo cognoſcantur, argumento quòd hanc labem ſentiant & hoſpites, & qui frequens cum eis ineunt comercium, illinc emptitia mancipia ſtatim abducentes:*

*quisquā posset (ut mea fert opinio) qui & uisu hominem consentire & affici molestia credunt,non item agere & nocere: etenim mutuus eorum respectus,qui forma & pulchritudine præcellunt, quodq; procidit oculis ac manat, siue lumen siue profluxio quædam fuerit amantes tabe conficit permixta dolori uoluptate glycypicron, quasi dixerit dulcamarum appellant. neque tangentibus aut audientibus usu uenit adeo animos uulnerari uel desideria refricari ueluti inspicientibus, & his,qui inspiciuntur, etenim talis intestinus ardor distributioq; à uisu proficiscitur. Sed prorsus amorem in expertos existimare oportet,qui mirantur medicam naphtham, ad quam undecunque uel è longinquo uisam prōtinus transilit ignis, quem statim illa concipit, tanta est horum cognatio,uenustæ siquidem formæ spectrum suum quamuis eminus iaculentur, attamen igniculum in animis animantium succendunt. Atque remedium regij morbi memoria repetendum est:*Galgulus *(ut puto)uocatur auis, quæ si spectetur sanari id malum tradunt,talem uidetur ales sortita naturam,ut alliciat ad se uitium atque rapiat, ipsumq; oculis effusum, tanquam effluuium asciscat,* Galgulus *uero, quem puto* Græce *uocari charadrion regio morbo laborantem nec cernit nec tolerat, sed oculos concludens, genasq; committens auersatur, non inuidens, ut nonnulli credunt, hominum saluti, sed perinde quasi ictum accipiens uulneretur: cæterum, ut reliquos taceam morbos, lippitudinem concipiunt, qui cum tentatis ea uersentur, tum perni-*

ciem uim poßidet oculus, ut in alterutrum iaculetur uibretq́; uitij rudimentum, ſed cum ex noxijs, quibus corpora noſtra patent quædam ab animo prodeunt, ut faſcinus; quo nam pacto uitium ad ſpectatos per uiſum deleget, iam eſt differendum. Nemo poteſt *inficiari quin animus affectus ſuum corpus male habeat, non uides ut rei* Venereæ *cogitatio genitales partes titillet atque ſurrigat? nonne canum furores ijs certaminibus, quæ cum feris ineunt uiſus aciem perſtringunt, immo frequenter penitus excæcantur.* Nũquid *auaritia, mœror, æmulatio colores immutãt, & habitum digerunt, nec his minus inuidia; quam induerit animus improbitate corpus explet, quàm pictores dum pulchrè atque inſigniter exprimere conãtur, faciem inuidiæ deliniunt: itaque quoties inuidia flagrantes ita truces fixerint oculos, ut uicini & propter aſtantes animi maleficium alliciãt, perinde quaſi iacula ueneno delibuta proruent, nec enim id uelut abſurdum abhorret à ratione, namque uidemus canum morſus incandeſcentium ira multo moleſtiores eſſe, genituras humanas melius coaleſcere tradunt quoties propius amantes applicuerint, & ut ſummatim loquar, affectiones animi uires corporis firmãt, atque uegetiores reddunt.* Q*uapropter familias hominum quæ faſcinum amoliri traduntur aduerſus inuidiam pollere & eſſe remedio putant, uiſu ſcilicet præſtigijs abſtracto, quo ſuam aciem innocentius affectis adigat; ſed ratio uidetur illegitima moneta percuti ſi quando pro ueris ſtatuamus, quæ complures*

res

res de fascinatoribus prodiderunt. Id ignorandum profecto non est, quòd uernas amicos, familiarésque nonnunquam patres effascinantem habere oculum arbitrētur, sic ut ijs uxores, quos sustulerunt liberos non ostendant, nec sinant diutissime talibus cerni, quibus omnis facessit inuidiæ suspicio, nec eis ulla labes subesse creditur. Quis herum erga famulos, & parentem in filios liuore insimulabit? Sed quid, qui ut tradunt se ipsi effascinarunt, nam id posteritatis memoriæ poëtis mandatum est. Cum Eutelidas *miser uir in flumine se conspexisset, ipse sibi hanc fascini perniciem consciuit, ac confestim ineuitabilem contraxit noxam,* Eutelidas *enim pulcher alioqui sibi uisus cum sui amore deperiret in ægritudinem lapsus pristinum corporis habitum cum uenustate perdidit Græcum hoc est carmen quod* Plutarch. *affert.*

Εὐτελίδας αὐτὸν βασκαίνεν ἰδὼν ὀλοφώϊος ἀνὴρ
Δινήεντι πόταμῷ, τὸν δ' αὐτίκα νοῦσος ἀεικὴς.

Quos sic ex tempore uertimus.

Noxius Eutelidas *spectans se fascinat ipsum*
In fluuio rapido morbo est correptus iniquo

Posset & hoc loco quæ de Narcisso *fabula uulgata est, sed audenter est affirmandum omnes animi affectiones si permanentes diutius hæserint, improbos habitus creare, qui quando naturæ robur asciuerint, quamuis occasione conciti identidem inuitos etiam in peculiares & assuetas trahunt affectiones, si timidos obseruaueris inuenies quæ eis salutaria reformidare, iracundos amicissimis fore difficiles, lasciuos & ama-*

tores etiam moribundos à pudicißimis ſibi temperare non poſſe corporibus, ſiquidem conſuetudo uehementer ad hoc pollet ut propriam exigat affectionem: ſic enim in errorem prolabi neceſſum, qui ſupra modum offenſis pateat, & occurrentiũ iniurijs ſit obnoxius, nec miratu dignum eos qui pertinacem inuidentiæ notam, aut faſcinatorem in ſe crearunt habitum ad id quod ſuum eſt pro affectionis natura moueri, motos ſic, quod apti ſunt, non quod uolunt præſtare: ut enim orbis circulari uertigine rotatur, & cylindrus ſuo more ſecundum figuræ diſcrimen uolutari cogitur, ſic inuidioſum affectio inuidenter ad omnia mouet: Cæterum eis magis officere par eſt quæ propriæ ſunt, & quorum deſiderio tenentur, ſic optimus ille Eutelidas *& quotquot effaſcinaſſe ſe non ab re traduntur, illud mihi perpeti uidentur.* Bonus *habitus, qui reſidet in ſummo, ut* Hippocrates *eſt author, tutus nõ eſt, corpora ad ſummum uigorẽ progreſſa non perſiſtunt: ſed uelut æqua lance librata in cõtrarium ruunt haud difficile ſumma quæque deturbantur itaq; quando ſibi uberius incrementum uendicarunt, ac melius habentes quàm ſperarent, ſeſe conſpexerint, ſicut cum ſe mirantur, & corpus explorant, iam mutationi locus eſt, & habitu in deteriorem partem graſſante, ſe poſſunt effaſcinare, quod fieri potius poteſt defluxionibus aquarum, æquore uel ſpeculo reſilientibus ſic, ut in ipſos uidentes reſpirent, & reciproco iaculatu in ſuos retorqueantur auctores, peculiariſq; ueneficij tandem pœnas luant, & eiſdem, quibus cæteros ſe faſcinis labefactent.*

befactent. Sic infantes plerunque se proprio uitiant fascinatu, causam tamen huius falsò contuentibus eos asscribunt: ut enim spectorum, quæ inuidentes eiaculantur, nulla potest iniri ratio, quamquam neq; sensu prorsus, neque impetu uacent, sed maleficij & effascinationis labe iactantium referciuntur, ea quòd diutius ijs, quos effascinare uolunt insiderunt imbuta ueneno corpus & mentem conturbant, & sua uitiant sorde: ita putandum est opinione fascinari quodammodo, quod in sermone diuinitus factum aut mirabili quodam affectu accidisse prædicat Plut. *Atque hactenus quidem ò* Pigna *de fascino et fascinatione dictum à me sit.*Tum *uero,inquit* Pigna, *multa certe à te* Lili *hac de re in medium allata sunt, sed par quoque fuerit quoniam causas attulisti, si quæ remedia à te collecta sunt præter ea, quæ in syntagmate asscripsisti ne referre graueris.non pauca inquàm comperi, sed eorum è memoria pleraque exciderunt, quæ memini in præsentia hæc sunt. Scribit* Aristoteles *in* Quæstionibus *rutam remedium esse fascinationis, sed quoniam ille pluribus id explicat,apud* Arist.*ipsum, cum libuerit, legere poteris in* xx. Problematum *particula. Fascinationibus quidem peculiari adoratione occurrebat antiquitas, quibus & frontis corium resistere credidit, easdem fascinationes repercutiebat sinistræ dextræq; clauditatis occursu,* Palmarum *lignum in pomo osseum intente limatum contra fascinationes poliebatur.* Satyrion *herba quæ orchis cognominatur & femina creditur esse: distinguitur internodijs, & ra-*

mostore frutice radice fascinis utili. Alyssum *in domo suspensum, ait* Diosc. *salutare amuletum contra fascinationes hominum, quadrupedumq́; generi.* Ruellius *putat baccharem ualere contra fascinum, illudq́; citat ex* Buc. Verg. *Bacchare frontem* Cingite *ne uati noceat mala lingua futuro: sed quid sit baccharis* N. L. *nam qui chariophyllum nostrate esse putant nõ satis sententiam suam rationibus comprobant.* Atque *hactenus quidem ò doctißime* Madi *de fascino & fascinatione cum* Pigna *nostro disseruimus, quæ, & si minus digna sunt, ut subtilißimo tuo iudicio offerantur, nihilominus (prius dixi ut aliquid mediocritati meæ authoritatis comperarem hæc uolui acerrimæ tuæ censuræ subijcere* Vale.

DIALOGISMVS OCTAVVS, IN QVO *permulta parum nota de chæmia, & chæmistis traduntur, ad Latinum* Iuue*nalem patricium* Romanum.

LILIVS, ET IVVENALIS.

LILIVS.

AD QVINTVM *forte* Cal. Maias *pomeridiana hora à somno excitatus mecum nescio quid meditabar, cum ecce ancilla, est, inquit, foris qui ad te intromitti cupit uir quidam, & quis nam est inquam? illa, tuum ueterem*

se esse

se esse amicum ait: introduc ergo illum: introductus ex sermone non ex facie amicum, & quidem carißimum agnoui Latinum Iuuenalem *uirum eloquentem ciuem* Romanum, *multa ergo simul collocuti ultro citroq; de rebus. quæ acciderunt ex multo tempore, ex quo simul esse non potuimus.* Ego *propter aduersam ualetudinem, qua ex articulari morbo peßime sum affectus:* Ille *ex negotijs summorum pontificum, &* Regum *occupatus. Sed his omißis ille, inquit, iam de literis agamus, ego pridem tuos libellos editos aliquos uidi, alios ab alijs uisos audiui.* Puto *te tametsi male affectus, nonnihil tamen aliquid moliri, ut te ostendas non omne tuum tempus* Romæ *in aulis contriuisse. Sic est, inquàm, mi* Iuuenalis *optime, multa edidi, nunc in manibus habeo annotationum mearum* Dialogismos *quosdam, quos si uita suppetet sesquimense, aut certe eo paulò amplius perficiam, in quibus ex uaria lectione permulta non indigna cognitione, ut spero, congeram.* Tunc Iuuenalis, *mi carißime* Lili *da operam, ut hoc opus conficias, & siquid ueteris amici apud te preces ualent in his testatum facias nostram inter nos constitutam fuisse beneuolentiam à primis usque annis pontificatus* Leonis *decimi usque ad* Romanam *direptionem, ex quo tu* Roma *digressus, ego neque te, neque tu me uidisti.* Faciam *inquam mi* Latine *iucundißime libenter, modo mea scripta talia sint, ut in manus hominum eruditorũ perueniant, sic enim ut languet corpus, ita & plerunq; oratio, illud enim nosti quod à* Galeno *scribitur animum sequi corporis*
 tempera-

temperamentum, mittamus ista, inquit Iuuenalis, & quid nunc meditabaris? an ne aliquod Sophocleum? minime, inquam, sed ab amicis meis quibusdam rogatus in iurisc. nostratem Iacobum *Cagnacinum epithaphium condideram, examinabamq; illud, an possem amicis efflagitantibus exhibere. & quodnam illud est, inquit,* Iuuenalis*? & me illius participem effice. sed certe, inquam, non dignum est* Latine *tuis auribus obstrepere, qui non scis nisi culta, atque perfecta uel legere uel audire, ne non tamen tibi morem geram hoc ipsum est.*

D. O. M.

Hoc sub marmore conquiescit ille,
Cuius gloria ubique peruagatur,
Cagnacinus honos, decusq; legum,
Consultißimus utriusque iuris
In queis non fuerit secundus ulli,
Seu nodos canonum abditos sacrorum
Aut ænigmata iuris explicaret,
Seu causas ageret bonus forenses
Nec doctis alienus à camœnis,
Quo Ferraria ciue gloriatur
Ticinumq; dolet frui nequisse
Professor stipe quo uocatus ampla.
Hic uitæ tibi norma sit uiator.

Vides *Latine languentis senis languidos hendecasyllabos, nulla alia ratione tua auditione dignos, nisi quòd recenter facti sunt. mihi uero* Latinus *ait, non ita languidi & inuenusti ut ipse dicis (quæ tua fuit*

semper

ſemper modeſtia) uidẽtur. quales quales ſint inquam Latine ex tuo iudicio amicis in marmore exſculpẽdos tradam, & de his iam ſatis: nunc tibi annotationem de aureo uellere, deq́; chemica arte, quam alchimiam nunc uulgo uocant, parum Latinis cognita recitabo. Cum eſſem igitur Mirandulæ poſt urbanam direptionem, quò exutus omni fortuna, & amicis pluribus ſummis uiris orbatus, me ad Picum contuleram, & is chemiæ operam daret, me rogauit ille, ſi quid de ea re conditum haberem, ei, ut exhiberem, eo tempore aureolum libellum inter euoluendum Græcos quoſdam peruetuſtos codices Maichẽlis Pſelli uiri doctiſs. repereram, quem manu mea exſcripſeram, tibi tradam, in quo Pſellus ipſe donatus ſummo honore à Conſtantino Duca Conſtantinopolitano Imperatore, ut gratiam referret de ipſa chemia, quam chryſopœiam nuncupat ſubtiliſsime tractauit, quem libellum una cum annotatione libenter exhibui, quæ ſic habet. Vellus aureum prouerbialiter dicitur de ijs, qui ex rebus admodum parui pretij precioſiſsima quæque eliciunt, uel de his, qui artem parandæ pecuniæ habent, ut Romæ Genuæ & Venetijs alibiq́; permulti ab eo uidelicet deductum, quòd ex argẽto uiuo, quod à chemicis Mercurius dicitur, aurum conflari exiſtimatur, id quod ſuper ea uerba Apollonij ex ſecundo Argonauticôn τὸν ῥα χρύσειον ἔθηκεν ἑρμείας. *s.i. quem aureũ utiq́; poſuit Mercurius, colligitur his uerbis ab interpretibus* χρύσειον δέρας λέγεται τῇ ἐπαφῇ τοῦ ἑρμοῦ τὸ δέρας τοῦ κριοῦ γενέσθαι χρυσοῦν. *Pellis. s. aurea dicitur*

citur cõtrectatione Mercurij pellem arietis factã esse auream, quibus uerbis uideri potest, quod parum ab alijs est obseruatum, uelleris aurei fabulam conflatam esse, tametsi alij oues in regione Colchica uillosas fuisse tradant, ex quarum lana pastores auro locupletabantur: alij quòd ea regio auriferos amnes habeat, in quibus demißis pellibus aurum colligerent: alij ut Eustathius ait, Thoanes populos Colchicos esse scribunt, apud quos torrentes aurum ferant, quod μαλλωταῖς δοραῖς.i. uelleribus uel lanosis pellibus aurum colligerent, ut est apud Strabonem, excipiant, quanquã Græcus & Latinus Strabonis codex impressus modo Soanes, modo Poanes uulgo habeat, id quod ex Eustathio, eodemq; Strabone facile emendatur. Alij nonnulli existimant Barbarorum ingenium atq; naturam per oues auricomas significari, qui cum bruto sint ingenio ac rudi, fortunatos tamen esse constat. Sed hæc utcunq; à diuersis, at nos id astruamus, quod primo diximus, arte, quæ Græce chrysopœia uel chæmia dicitur aurũ parari ex uelleribus, ex alijsq; speciebus hac ipsa arte cõflari, atq; primum quæ Carax hac de re prodidit afferamus. Aurea igitur pellis, methodus est chrysopraxiæ.i. auri cõficiendi, uel ut in alijs legitur chrysographiæ.i. auri describendi, quæ membrana cõtinetur, propter quam uti plurimi faciendam Argonautas ad Colchos nauigasse traditum est. sed & Suidam audiamus qui & ipse hãc Argonautarum fabulam, ita propemodum interpretatur. Vellus (inquit) ouis aureum hoc est χρυσόμαλλον δέρας, quod Iason per mare

Colchicon

Colchicon cum argonautis nauigans cœpit, unaq; Medeam Aeetæ Regis filiam, non sic ut poëticè dicitur: Sed uellus ipsum liber erat in pellibus descriptus continens artem, quo uidelicet pacto per chæmiam aurũ conficiatur, & perinde conuenienter aureum dicitur uellus, quòd eius auri confectio per ipsum fiat. Phauorinus Varinus in Lexico Δέρμα, *inquit,* τὸ φυλαττόμενον ἐν κολχίᾳ οὐκ' ἦν χρυσοῦν ἀληθῶς, τοῦτο γὰρ ποιητικευόμενον ἐστὶν, ἀλλὰ βιβλίον ἐν δέρμασι γεγραμμένον, περιέχον ὅπως δεῖ γίνεσθαι διὰ χυμίας χρυσὸν, *hæc quidẽ Phauorinus: sed cũ Pico Orphei Argonautica legeremus eamq; imprimis partem in qua Iasonem uellus aureum excipientem inducit, nonnulla ibi, quæ ad aurum cõficiendum conuenirent Picus obseruauit, quæ hìc longum esset annotare, quin & quæ de malis aureis Hesperidum à poëtis traduntur ad ipsum chemiæ artis rationem conuenire monstrabat. Sed his missis, nos quæ Suidas alibi ait afferamus,* χημεῖα, *inquit, argenti & auri apparatus est, cuius artis libros cum Dioclitianus Cæsar inquisiuisset, combussit, ea scilicet ratione, quòd ij causa essent, ut Aegyptij quotidie noua aliqua in ipsum Dioclitianum molirentur, qua re immitius & crudelius cõtra eos usus est, propter quod omnes chæmiæ argenti & auri libros ab antiquis conscriptos perscrutatus incendi iussit, ne ab Aegyptijs deinceps ex huiusmodi arte opes compararentur, neue pecuniarum copia audaciores facti imposterum contra Romanos rebellarent sanè hæc ars hàc ratione nunc uulgo abdita, ue-*

rum

rum inter paucos propagata per reges quoq; serpit. Corrupte *Archimia, quasi ars chimia dicta,* Arabes *Alchimiam uocant ex Arabo uidelicet articulo, & chimia* Græca *dictione,* Al *enim apud eos masculini, & fœminini generis est articulus. atque hæc quidem de annotatione dicta, sed libet in huius calce* Latine *suauiss. epigramma nostrum addere, quod tunc cum* Pselli *libellum* Pico *donauimus qualecunque composuimus.*

Si uelut Aesonides Nepheleia *uellera quæris,*
Non per Cyaneas *illa petenda petras.*
Si quæ Tantaleis *latuerunt ædibus* Atrei,
Non ea Tantalea *fraude paranda tibi.*
Hesperidum *si mala cupis seruata dracone*
Non opus Herculeo Pice *labore tibi,*
Si quicquid nigris auri defertur ab Indis
Non est cum trucibus pugna futura feris,
Si quicquid Lydis *uel* Hiberis *uoluitur undis*
Non tibi per gentes longa terenda uia est.
Omnes ecce tibi ignotos quacunque parandos
Thesauros paruo codice Psellus *habet.*

DIALOGISMVS NONVS AD AVgustinum Beccarium de eo genere osculi, quod à nostris parentibus Florentinum uocatur, unde originem traxerit, & cur, ubi Tibulli, Plauti, & Theocriti uersus explicantur, déque uerbo Antestari.

LILIVS ET AVGVSTINVS

LILIVS.

CVM TE aliquo munusculo mihi conciliare uellem, occurrit mihi antiqua mea quædam obseruatio iampridem à me in iuuentute confecta quæ est de basio, quod dicitur Florentinum, quæ etsi momenti non magni sit, erit tamen monumentum & pignus amoris. Aug. cum à te ò Lili proficiscatur munus esse non potest nisi pretiosum, erit ergo mihi illud gratißimum, nam cum te semper singulari quodam amore sim prosecutus, isto tamen nonnihil etiam augebitur. L. Placet quòd sim rem admodum gratam hoc tibi dono facturus. À patribus nostris, & auis cum puer essem memini dum me oscularentur audiuisse, Florentinum osculum eos mihi dare, quo osculo apprehendebant utrinq; mihi

aures

aures & osculabantur: postea adultior factus, dum studijs operam impenderem, comperi consuetudinem hanc osculandi antiquissimam esse, & non sine ratione factam, quinimmo & Græci *&* Latini *scriptores classici, ut paulò post ostendam, eius meminere:* Plutarchus *certe in eo qui est de* Audiendo *inscriptus, sic propemodum hac de re prodit: in ea ætate maxime referre si puerorum aures bonis imbuãtur colloquijs.* Xenocrates *etiam non ab re præcepit, ut aures armari ac muniri thecis, ut sic dicam, quas uocant amphotides magis quàm athletæ curarent, hoc genus quidem osculi à* Græcis *chytra & chytron uocatur,* Aennicus *poëta priscæ comœdiæ, quem perperam* Eunicum*, ut puto, apud* Pollucem *legimus, de chytra sic in fabula, quæ antea inscribitur senariolo meminit sic à me conuerso. Prehendens per aures da mihi chytræ osculum, sic enim Græcè legitur lib. x. apud* Pollucem Λαϐοῦσα τῶν ὤτων φίλησον τὴν χύτραν*, quo loco* Iulius Pollux *ait chytran speciem osculi fuisse, qua pueruli auriculis apprehensi oscularentur.* Suidas *uero* χύτρον *genus esse osculi & ipse prodidit.* Porrò *notissimum est hoc uocabulo* Græcos *ollam uocitare.* Putarim *ego genus hoc osculandi sumptum esse ab olla, quæ duas ansas haberet, quarum utranque arripientes, qui olla bibebant, quasi osculari uidebantur. in ollis enim non modo antiqui, sed & hoc tempore apud nonnullas nationes ebibere morem esse scimus.* Memini *cum* Romæ *essem ex* Hispanijs *ad* Leonem *x.* Pontificem Max. *missam fuisse copiosissimam supelle-*

ctilem

ctilem uasorum istiusmodi fictilium ad ornãdum abacum, quorum cum omnibus fermè aulicis (ut erat Leo liberalissimus) aliquot donasset, & mihi olla contigit, & alia quepiam ex argilla rubra. sed ut redeam ad osculum, quod auribus cõprehensis infertur, meminit & Theocritus in eo edyllio quod œdipori inscribitur, sic enim canit: οὐκ ἔραμ᾽ ἀλκίππας, ὅτι με πρὰν οὐκ ἐφίλασε, τῶν ὤτων καθελοῖσ᾽, ὅκα οἱ τὰν φάσσαν ἔδωκα *quæ sic nos uertimus pro tempore.*

Non amo Alcippem nam non prius oscula porsit
Auribus arripiens, tribui quàm dona palumbi

Hinc ego illud Tibulli in secundo Elegiarum ita lego.

Oscula comprehensis auribus arripiet.

Alludit & Plautus huic consuetudini in Pœnulo: cum Milphionem ita loquentem inducit, sine te exorem, sine te prehendam auriculis, sine dem suauium. Hoc loco missum facio id quod me scripsisse memini in alijs meis annotationibus, quòd auris esset mnemosynæ id est memoriæ consecrata. Hinc memorem aliquem facere uolentes aures illis mouere seu uellere soliti erant antiqui, unde est illud Vergilij, Cynthius aurem uellit & admonuit. Sed hac de re multo plura in primo de Deorum gentium historia scripsi. Sed enim, ut locupletiorem annotationem hanc nostram faciamus, aliam apprehendendæ auris consuetudinem afferamus, de qua sic Horatius in Serm.

Ignosces, alias loquar: hunccine solem,
Tam nigrum surresse mihi, fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit, casu uenit obuius illi

Aduersa-

Aduerſarius: & quo tu turpiſsime magna
Exclamat uoce,& licet anteſtari? ego uero
Oppono auriculam, rapit in ius clamor utrique
Vndique concurſus. Sic me ſeruauit Apollo.

Quo loco Acron multa et Porphyrion ſuper hoc uerbo Anteſtari, denunciantes enim litem anteſtatos habebant, quibus præſentibus conueniebant, ita ut aurem illis tertio uellerent. Sic ſeruus magiſter urbis exponit, & paulò poſt inquit Acron ipſe, ſolebant teſtium aures tenere, & ita dicere, memento, quod tu mihi in illa cauſa teſtis eris, quod eſt anteſtari: uel ſic, quoniam olim, qui anteſtabantur auriculam contingebant, ideoq; poëta ait libenter auriculam obtuli: Tangens autem auriculam his uerbis loquebatur, licet anteſtari? Si ille reſpondiſſet licet, per iniectionem manus aduerſarium ſuum in iudicium trahebat, quod ſi anteſtatus non eſſet, & manum inieciſſet iniuriæ reus cõſtitui poterat. Plautus in Perſa. Leno ad Satyrionem paraſitum, Nonne anteſtaris. Paraſitus. tua ne ego cauſa carnifex cuiquam mortali libero aures atterã, alia penè ſimilia ſubdit Acron. Sed Porphyrion & ipſe hoc loco ita ferme ſcribit de uerbo Anteſtari, De hoc autem lege XII. tabularum his uerbis cautum eſt, ſi uis uocationi teſtamini, igitur en capito anteſtari, eſt ergo anteſtari ſcilicet antequam manũ inijciat, & cætera quæ ſupra ex Acrone recitauimus. Eſt ergo anteſtari uerbum legale quo tantum in iudicijs uti ſolebant cum actor reum in ius uocare uolebat. Græci anteſtari ut Budæus refert κλητεύειν dicere ſolent,

solent, idq́; comprobat ex Iulij Pollucis uerbis, in Pandectarum posterioribus castigationibus, sed iam satis superque de chytræ osculo & de uadato in iudicium uocato.

DIALOGISMVS DECIMVS DE Nudipedalibus sacris ad Leandrum Albertum ord. predic.

LEANDER Albertus Bononiensis ex sodalibus Dominicanis, uir cum uitæ integritate, tum sacrarum literarum & profanarum eruditione celebris, ab ineunte ætate singulari beneuolentia ac necessitudine mihi coniunctus, et quãquàm non in eodem loco nobis degere, & uitam traducere contigit, nihilominus tum literis, tum internuntijs beneuolentiam amoremq́; inuicem continuauimus: cumq́; accideret nostrum alterum diuertere ubi alter moraretur, nihil utriq; nostrum potius fuit, quàm ut alterutrum conueniremus. Is ergo his diebus cum ad nos ob quædam suorum sodalium negotia, & religionis causa diuertisset, sermo fuit inter nos uarijs de rebus, in primisq́; de re literaria, qua nostrum uterq; summopere delectatur. Post multa me ò Lili, inquit, siquid habes de his sacris, quæ nudipedalia à Septimio Tertulliano, & D. Hieronymo dicuntur, quorum & in ultimo tuorum Syntagmatũ meministi, te rogatum uelim, ut mihi patefacias. Immo uero in-

quam duæ sunt apud me annotationes hac de re, quarum altera ex Fl.Iosepho, & Egesippo cõcinnata est: altera uero cum adolescens Pythagoræ symbola explicarem est confecta. Tunc Leander, quin eas nunc mihi non impertis? Faciam inquam libenter, & simul uocato puero, adesdum, affer annotationum mearum opisthographos libellos, quos cum puer attulisset, priorem dixi lege clarè, & distinctè, ut intelligaris, confestim puer aperto libro sic cœpit.

2. Visum est mihi inter meas has annotationes hanc quoque addere, quæ est de Iudæorum consuetudine in uotis nuncupandis, eoq́; libentius, quòd & Aegyptiorum quoque fuisse uideo, & perinde etiam melius uidebimus elegantiam Callimachi poëtæ, & qui eius elegiam de crinibus Berenices Latinè uertit Catulli, cuius quidem elegiæ argumentum partim apud Hyginum Latinum authorem, partim etiam apud Theonem & Achillem Alexandrinum Græcos Arati, nec non & Latinos Catulli expositores inuenies, sed qui rem unde cœperit edisserat, haud facile se tibi offerat. Moris igitur Hebræis, quod & puto Aegyptijs fuit, cum ex morbo uel alia quapiam urgenti necessitate implicarentur, Deo uota facientes, antequàm hostias immolarent uino abstinere, & capillos tondere, tum nudis pedibus rem sacram facere, hoc, quod diximus uerbis Iosephi, & Egesippi scriptorum Iudaicarum rerum non ignobiliũ ex lib. 11. de bello Iudaico utriusque subsignabimus. Iosephi ergo uerba hæc sunt: Cum Berenice soror Agrippæ regis Hierosolymam uenisset, ita

ſet, ita ſubiungit ut uota, inquit, Deo ſolueret, is enim mos eſt, qui morbo uel alijs neceßitatibus implicantur, orare per aliquot dies, antequàm immolent hoſtias, abſtinere quoque uino, & capillos radere, quem morem Berenice *regina nudipes illis exercuit diebus.* Egeſippi *uero uerba hæc ſunt, ut ſunt à* D. Ambroſio *tralata de* Flori *crudelitate & acerbitate in* Iudæos. Q*uæ omnia nec exaturatus agebat in conſpectu* Berenices, *inquit, quæ ſoror* Agrippæ *regis ad templum religionis cauſa uenerat, acerbißima cæde in populum deſæuiebat, nec obſecranti deferendum arbitratus, cum inſeruientem religioni nudis pedibus aſtantem cerneret, & orantem faſtidio haberet.* Vide *igitur ex his uerbis, quare antiquior illa* Ptolemæi Berenice *uouerit crines* Deis *pro mariti reditu, cum id moris eſſet in uotis nuncupandis, & inde cognoſcere poſſumus, cur uterque poëta ſic cecinerit.* Græcus *quidem*

Ἦ μὲ κόνων ἔβλεψεν ἤερι τὸν βερενίκης
Βόστρυχον, ἣ κείνη πᾶσιν ἔθηκε θεοῖς

Sic uero Latinus.

Idem me ille Conon *celeſti in lumine uidit*
E *Bereniceo uertice cæſariem.*

Q*uòd uero nudam pedes dixerit* Berenicem Agrippæ *ſororem* Ioſephus, *dictum eſſe uidetur ex inſtituto cum* Hæbreorum, *tum etiam* Pythagoræ, *qui in ſuis ſymbolis nudis pedibus* Deum *adorandum præcepit, quo in loco multa recenſui, cum penè puer ea* Pytha. *ſymbola interpretarer* Pico *noſtro iuniori, quæ non ad uerbum aſſcribo, quòd ea ipſa ſymbola excuſa his die-*

 bus

bus audiui à Io. Oporino docto uiro Basileæ, quæ tamen ad præsentem nostrum attinent sermonem ex ea excerpam, si prius tamen expendamus carmina illa Iuuenalis ex sexta satyra, quæ sunt.

Obseruant ubi festa mero pede sabbata reges
Et uetus indulget senibus clementia porcis

Quo loco, qui ad hunc diem in Iuuenalem commentaria scripsere, mero pede exponunt .i. nudo, dure quidem sed in Iuuenale ferendum tamen, à Domitio quidem Diod. citatur quod ad propositum faceret, si modo, quo in loco id legeretur asscripsisset: cætera, quæ à commentarijs afferuntur parum ad hanc rem faciunt. Hæc cum à puero recitata fuissent, placet, inquit, Leander, sed & libenter audiam quæ de Pythagoræ symbolo annotasti, cui ego, paucioribus quàm potero hic tibi colligam. Pythagoræ igitur symbolum hoc est: Nudis pedibus rem sacram facito, & adorato. Pythagoras symbolum ab Hebræis accepisse uideri potest, nam ut alibi ostendimus, & ipse ab Hebræis originem duxit, apud quos morem fuisse accepimus sacra & sancta non ingredi loca nisi nudis pedibus. Mosi certe DEVS Maximus præcepit, ut calciamentũ solueret, quòd in quo staret loco, terra sancta esset. Post Mosem quoq; Iesu Naues filio idem est imperatum: sed & supra ex Iosepho & Egesippo id planè ostendimus. Hinc quoq; illa Diui Leonis in quodam de ieiunio sermone exclamatio de Hebræorum ieiunio loquentis. Habeant, inquit, illi nudipedalia sua, & in tristitia uultum ostendant otiosa ieiunia. D. quoque

Hieronymus in primo contra Iouinianum uolens ostẽdere Paulum apostolum se in omnia uertere, ut omnes lucrifaceret, eum dicit etiam nudipedalia exercuisse. Tertullianus uero in Apologetico, ex eo enim (inquit) & innocẽtia seculi iniquitates temperauit, & deprecatores DEI *esse cœperunt: Deniq; cum ab imbribus æstiua hyberna suspendunt, & annus in cura est, uos quidem quotidie pasti, statimq; pransuri balneis, & cauponis, & lupanaribus operati, Aquilitia Ioui immolatis, Nudipedalia populo denunciatis, cœlum apud Capitoliũ quæritis, nubila de laquearibus expectatis, auersi ab ipso, &* DEO *& cœlo. hæc Tertullianus. Et propterea ego Pythagoræ symbolũ ita sum interpretatus, ut inter sacrificandum mundi & mundanis relictis curis, à scelerum inquinamentis per confeßionẽ expiati rei diuinæ operam darẽt: nam & lauare pedes mysticè expurgare mentẽ dicimus. Multa hic prætereo ne omnia inculcem, quæ in eo symbolo apposui, illud certè nõ reticebo quod scriptores de Lacedæmonijs tradunt, eos iuxta hoc Pythagoræ institutũ nudis pedibus adorare, & rem diuinam facere solitos, quod nil mirum, nã Iosepho teste Lacedæmonij Hebræos socios habuere, & ab ipsis, ut alia multa, & hoc suscipere potuerunt. Porrò & nostri Christiani in Parasceue in adoratione crucis nudis pedibus multi procedere solent, contrà tamen Christianis nobis ex cerimoniarum ritu, & pontificum institutis, prohibitum est sacram Eucharistiam nudis pedibus conficere. & Paulus monet calciatos pedes nos habere debere, in præ-*

 parationem

parationem euangelij:idem repetit D. *Cyprianus, ut serpens,inquit,à nobis calcatus obteratur,neue armatos pedes poßit mordere. Verum hac de re iam plus satis, & tibi præcipue* Leander*, qui in tota re sacra multo es me & doctior & magis uersatus.*

DIALOGISMVS VNDECIMVS AD Bern.*Barbuleium de tonsura,& rasione capitis, quæ corona uulgo dicitur,& de eadem re uaria ac multiplicia ex diuersis authoribus,ubi & de* Natali *Salatino famulo.*

LILIVS SOLVS.

DVO SVNT *omnino mi* Barbuleie*, quæ in tota hac diutina seruitute* Natalis *meus ab obsequijs famulus enixè me rogauit, alterũ, ut de se aliquam memoriam sui in meis scriptis facerem: alterum quid est, quòd sacerdotes uulgò in capite coronam gerant, utrunque ei hac mea unica annotatione præstabo, & primo quidem* Natalis *ipse Salatino patre ruri natus est, & cum diu apud me uersatus sit,nibil omnino urbanitatis assequutus, præterquã horas impendere, ut bene curatus & comptus existat: cæterum mores,& elegantiam,literasq; adeò auersatus est,ut nibil nisi rude, ac planè agreste in eius sermone appareat. Vnum est certè quod*

maxime

maxime in eo admirari soleo, quòd res nouas pontificum, cæsarum ac regum domi forisq; molitas uult intelligere, ac narrare alijs. Hac igitur commendatione *præsentibus ac posteris eum notum facio.* Reliquum *est ut de abrasione capitis sacerdotum, quod promisi exoluam, idq; longiore fortasse hac annotatione, quæ nunc primum non est confecta, sed pridem cum plus otij & ualetudinis mihi suppeteret.* Hæc ea est. In *sacris* Hebræorum *libris præter ea, quæ nos ad* Dei *immortalis cultum erudiunt, sunt etiam pleraq; inspersa, quæ uariam multiplicemq; præ se ferunt eruditionem adeo, ut nisi euolutis gentium, & aliarum nationum libris, recte explanari nequeant, quale est illud, quod succurrit in præsentia, quod in* Pētateuchi *libro, qui* Græcè *ac* Latinè Leuiticus, Hebraicè *uero* Vaicra *uel* Vaiecra *inscribitur, cap.* x i x. *habetur, quod ita* Hieronymus *secutus* Hebræi *sermonis proprietatem interpretatus est.* Non *in rotundum attondebitis comam, uel ut alij, non in circuitu attondebitis angulum capitis uestri.* Latini *super his planè nugas agunt, quorum propterea uerba mitto, quando nec illi plura scire desiderant:* At *non sic* Græci *interpretes, inter quos* Theodoritus, *qui sic.* Consueuere, *inquit,* Græci *non attondere puerorum capita, sed ijs potius comam crescere sinebant, quam post certum tempus dæmonibus dicabant, eius sententiam* Picus Princeps *meus cōprobat, ex ea quæ* Statij *legitur de coma* Earini *silua. poterant id etiam ex* Homeri Iliade *astruere, qui in* Patrocli *funere* Achillem *inducit flauam sibi comam*

 tondere,

tondere, pridem à patre Peleo *Sperchio flumini patrio, si uictor rediisset, deuotam; cuius poëtæ carmina ideo uertere supersedeo, quoniam non est in præsentia mihi* Homeri *copia, eo scilicet mihi cum reliquis libris sublato, in miseranda à* Cæsarianis *militibus urbis* Romæ *direptione.* Idem *etiam* Pausanias *in* Attica *his propemodum uerbis, iuxta Cephißium simulachra duo sunt, alterum* Mnesimaches*: Cephisso crinem suum detondentis pueri alterum. fuisse uero patrium* Græcis *omnibus crinem fluminibus tondere ex his* Homeri *uersibus cognosces, in quibus est* Peleum *Sperchio pro felici* Achillis *à* Troia *reditu crinē uouisse.* Idem *refert in* Rep. Plato, *idem* Strabo, *idem* Suetonius. Est *& apud* Artemidorum *lib. primo de Somniorum interpretatione cap.* XXIII. *ubi de capitis abrasione multa, & de tonsura* Aegyptiorum *agit. sanè & abrasio capitis apud gentes fuisse ad auertenda maleficia, & incantamina uidetur in historiis nostris; ut in sanctæ* Priscæ *uirginis & martyris uita, &* D. *Christinæ, cuius* Dion *præses caput fecit abradi propter maleficia, & carmina. de cæteris mitto breuitatis causa.* Idem *uir sanctißimus* Hierosolymarum *antistes* Cyrillus, *cuius uerba, utcunque potero* Latinè *proferam.* Græcorum, *inquit, amentißimi pueri suas consuetudines secuti, & irrationabilium animalium uitam uiuentes, comamq; nutrientes dæmoniis consecrabant, atque hic quidem nymphis* Oreadibus, *hic flumini ad tempus attondebat, idq; religionis mos fuit; pulchra hæc quidem interpretatio, quæ si quibus*

placet,

placet, eam sibi habeant, mihi certè non usque quaque arridet. His enim ego uerbis existimarim potius uanas Aegyptiorum religiones ab Hebræo populo Deũ immortalem amouere iußisse, qui iam Aegyptiorum superstitionibus dediti, ijsq; initiari iam soliti fuissent, id enim quod iam de puerorum coma attulimus, Græcorum quàm Aegyptiorum potius religio fuit, ut planè ostendimus: quapropter de Isidis magnæ Aegyptiorum Deæ sacerdotibus libentius ego intellexerim, qui (ut tam Græcis quàm Latinis authoribus cognitum est) eo modo caput attondebant, nec aliam ob causam, ut grammatici putant, sunt ab Ouidio, Martiale, Iuuenale, Prudentio, alijs calui appellati, id quod cum manifestius ostendat Apuleius, eius ideo ex Metamorph. lib. ultimo uerba subnexui. Tunc influunt, ait, turbæ sacris diuinis iniciatæ uiri fœminæq; omnis ætatis, linteæ uestis candore puro luminosi: Illæ limpido tegmine crines madidos obuolutæ, hi capillum derasi funditus uertice prænitentes: hæc quidem Apuleius. Idem scribit Herodotus, qui et in Euterpe totos abradi scribit alternis diebus ne pediculi cæteraq; excrementa polluerent eos: atque ideo Lactantius in primo eos deglabratos corpore dicit. Idem Plin. Aelius quoq; Lampridius de Comodo agens, sacra, inquit, Isidis coluit ut & caput raderet, anubin portaret, & omnes partes expleret. Sanè & hoc D. Hieronymus non ignorauit, qui in lib. Ezechielis ita scribit super eius uerba, caput etiam suum non radent, neque comam nutrient &c. Quod etiam, inquit, sequitur caput autem suum non

radent,

radent, neque comam nutrient: Scilicet tondentes attondebunt capita sua, perspicue demonstratur, nec rasis capitibus, sicut sacerdotes cultoresq; Isidis, atque Serapis, nos esse debere, nec rursum comam dimittere, quod proprie est luxuriosorum barbarorumq;, & reliqua. LXX. tamen interpretes Ezechielis locum ita interpretati sunt καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν οὐ ξυρήσονται, καὶ τὰς κόμας αὐτῶν οὐ ψιλώσουσιν quod Hier. ita Latine uertit, capita sua non radent, & comas suas non ad pressum tondebunt, fortasse melius dixisset cutem non nudabunt, id enim ψιλόω significat; certe Chœrilus poëta antiquus de hac capillorum in rotundum tonsura, de Iudæis loquens, ita meminit; iuuenis capillis sub rotunditate detonsus, sic enim interpretatur Ruffinus apud Iosephum in primo contra Apionem; si modo Ruffinus: quo loco male pro Chœrilo Cyrillus legitur, sed hoc in poëtis nostris melius ostendimus, scribit Diodorus in I. consuetudinem apud Aegyptios ad sua usque tempora fuisse, et peregrinantes tantum quoad domum reuerterentur comam nutrijsse, sumptumq; id ab Osiride. Sed quod Deus populo Hebræo ad simulacra colenda prono prohibuit non usquequaque uidetur Christianis sacerdotibus negasse, quippe quibus in capite corona deferri iubet, ut regale insigne, regale esse sacerdotium ostenderet, ad spineæ scilicet CHRISTI coronæ non Isiacæ similitudinem. Qua de re & Hier. aliiq;, & in decretis nostris institutionibus. Restat tamen unus adhuc mihi in hac re scrupulus, quod LXX. id quod Hieronymus

ronymus hoc loco Latinè uertit non in rotundum attondebitis comam, ipsi sic Græce interpretati sunt οὐ ποιήσετε σισόην ἐκ τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς ὑμῶν.*i. non facietis sisoën ex coma capitis uestri. Sisoes enim planè à nullo exponitur, nisi quòd eius meminit sic Theodoritus, quidam, inquit, exponunt sisoin capillos acuratè factos: Suidas quoque* σισόης, *inquit,* τὸ πλεξίδιον .*i. ut puto cincinnus, & crinis intortus, qualibus & hodie uidemus Armenios sacerdotes accurate uti, quod cum amico cuidam forte dixissem, quid si uulgare, ait, nostrum ab hoc esset extortum, quod nunc passim à puellis dicitur,* Rizzoi, *pro sisoi primæ literæ frequenti immutatione* S. *in* R. *ut* Valesius Valerius. *Istud ego inquàm si sic sit longe esset alienum à nostra, et* Hieronymi *interpretatione, námque id ego uocabulum non Græcum, sed* Aegyptium *esse existimo, ut eius etiam est sonus, neque enim* Græcum *sonat, minus* Latinum, *& id apud* Aegyptios *significare puto, quod noster* Hieronymus *expressit, cum & in* Aegypto, *ut* Iosephus, *&* Eusebius, *& horum uetustior* Aristeas *prodidere* LXX. *interpretationem suam fecerint.* Hoc uero *quod de sisoe diximus potius coniectari licet, quàm asserere.* Siquis *tamen* Homeri *carmina quæ supra citauimus legere desiderat, rhapsodiam* ψ *hoc est* XXIII. *librum* Iliados *legat.* Porrò *circuntondere crines hoc est* περικείρειν πλοκάμους *prouerbio usurpari solet pro eo, quod est irridere, & ludibrio habere, ut apud* Lucianum *est uidere in* Misanthropo, *&* Pseudomante. Non *est*

quòd

quòd hoc loco afferam de Nazoræis, qui neque capillum, neque barbam attondebant, ut ex Hebræorum historijs planè cognoscimus. Habes mi Barbuleie quã *in gratiam nostri Natalis confecimus annotationem, quæ digna est, ut sub tuo nomine appareat.* Vale.

DIALOGISMVS DVODECIMVS AD Herc. Troctum *sacræ militiæ equitem, de Materibus & Cestrosphendonis militaribus nec non de Baronibus.*

HERCVLES Troctus Alphonsini F. *sacræ militiæ* Hierosolymitanæ *eques in omni equestri dignitate adolescens ualde pro ætate uersatus, atque in primis, cum in literarum, tum in armorum studijs:* Nam & Græcè & Latinè *probè eruditus, & equitandi peritus in omniumq; armorum genere suæ ætatis adolescentibus nemini est postponendus.* Is *ergo superioribus diebus, me ut interdum solet languentem conuenit, atq; me ita est allocutus:*Lili, *inquit, his æstiuis diebus successiuis temporibus commentariorum* Cæsaris *lectione caloris fastidia lenio, legebámque eam partem, qua describit prælium atrox commissum cum* Heluetijs, *quo loco hæc uerba leguntur.*Nam *hoc toto prælio cum ab hora septima ad uesperum pugnatum sit, auersum hostem uidere nemo potuit, ad multam noctem etiam ad impedimenta pugnatum est, propterea quòd pro uallo*

carros obiecerant, & è loco superiore in nostros uenientes tela conijciebant, & nonnulli inter carros, rotasq; mazaras, ac tragulas subijciebant, nostrosq; uulnerabant, sic Cæsar: cuius candorem uideo, sed quid mazaras sit penitus ignoro, & si qui de re militari authores scripsere, omnes fermè euolui, nusquàm hanc uocem comperi: legi tamen quorundam commentaria grammaticorum, qui pro mazaras machinas legunt, aut mazarias: sed non uideo quid ipsi sibi uelint, tu si quid habes mihi impertiri uelis. cui ego, est in meis schedis annotatio quæpiam à me facta cum adolescẽs essem, quam tibi per puerum, qui prestò est recitari curabo, & simul hoc dicto, adesdum, inquàm, puer, opisthographorum meorum librum solue, & hanc ipsam commentariorum Cæsaris annotationem Herculi huic equiti clarè ac distinctè perlege. Tum aperto libro puer sic cœpit. Video plerosque dubitare quid mazaras, seu mazarias significet apud Cæsarem, sed codex deprauatus est. nam pro mazarijs materes legendum est, id quod in uetustis etiam codicibus, si non planè, adumbratè tamen uideri potest. Sanè materis genus lanceæ uidetur ex Sisenna historico, qui à Nonio Marcello citatur ex lib. tertio & quarto histo. in illo enim ita scribit, Galli materibus, Sueui lanceis configunt. in hoc uero, hoc est in quarto alij, inquit, materibus, aut lanceis medium perturbant agmen. Ammianus quoque Macellinus lib. XXI. historiarum, lancearios, & materearios coniungit ut Sisenna lanceas & materes. T. Liuius hist. lib. VII. ab V.C. & quia fessis, inquit,

sis, inquit, iterum subeunda dimicatio erat, & quòd consul dum inter primores incautus agitat, læuo humero materi propè traiecto cesserat parumper ex acie, licet in codicibus quibusdam machærá perperam legatur, matere tamen legitur in peruetustis, item in emendatis Venetis, & Germanis. Porrò & in Rhet. ad Herennium *lib.* IIII. *ita sanè legitur.* Non *tam cito Sarissæ* Græcia *potitæ sunt? nec tam facile ex Italia materis transalpina depulsa est? quin & hoc nostro tempore uulgus patria uoce baculum seu fustem matarum ac matarellum uocitat, hactenus ego locum Cæsaris sum interpretatus: sed uir sanè multiplici eruditione insignis ueterem lectionem agnoscit ex* Hesychio *literæ immutatione, qui ait* Madares Celtis *esse latiores hastas carnium, & si alij mazaras legunt eodem* Hesychio *autore, qui eas, ait,* Persicum *esse telum, quibus assentitur* Alciatus *in* Parerg. *Sed quoniam de armorum generibus agimus non mi* Hercules *ignotum tibi minus genus aliud hoc loco afferã, quod est apud* T. *Liuium lib.* II. *quintæ* Decadis, *quod cestrosphendonus uocatur, cuius hæc uerba sunt.* Maxime, *inquit, cestrosphendonis uulnerabantur, hoc illo bello nouum genus teli inuentum est. bipalme spiculum hastili semicubitali infixum erat crassitudine digiti, huic ad libramen pinnæ tres, uelut sagittis solent, circundabantur, funda media duo funalia imparia habebat, cum maiori sinu libratũ funditor habena rotaret, excussum uelut glans emicabat. hæc quidem* Liuij *uerba.* Porrò *cestrosphendonus uocabulum conflatum esse*

uidetur

uidetur ex Græcis duabus uocibus, altera quidem ceſtros, quod genus teli eſt in primis, ut pluribus Suidas ſcribit, inuentum bello Perſico, cuius etiam figurã exprimit: altera uero ex ſphendone, quæ ſignificat apud noſtros fundam, qua nunc paßim pueri utuntur in ſuis præliolis, huiuſce teli ceſtroſphendoni ſchematiſmon hoc eſt figuram expreſſam eſt uidere in Valturio, ſed uocabulum non eſt appoſitum. Porrò ut auctiorem meam hanc annotatiunculam, ac locupletiorem tibi habeas, accipe qui Barones nuncupentur, qui adeo his diebus doctiorum hominum & iuriſconſultorum quorundam ingenia fatigarunt, dum Cic. locum in epiſt. ad Atticum illuſtrare uoluerunt, quod ego tibi tantũ, non ut eos doctrina, & eloquentia inſignes cauillari uelle uidear uerbis tantummodo Iſidori Pontificis doctrina ac ſanctitate præclari ex lib. IX. cap. VIII. monſtrabo. Mercenarij inquit ſunt qui ſeruiunt accepta mercede, idem & Barones Græco nomine, quòd ſint fortes in laboribus, Bary enim dicitur grauis, quod eſt fortis cui contrarius eſt leuis. i. infirmus, hæc Iſido.

Vides uero Barones ex Iſidori auctoritate mercenarios eſſe milites, qui conducti mercede merebant. neque ipſe apud Cic. Barones fatuos homines, ut plerique docti faciunt, interpretarer, ſed qui aſcititij milites eſſent, non ordinarij: ita qui non auctores in propria facultate ſed in alienam migrarunt quadam metaphora a Cic. & alijs dicuntur Barones. Alciatus in ſuis Parergis ſic propemodum ſcribit. Ego βηρίονας. i. Verones, ſeu imitatione Dorica Varones accepi

populos

populos Hispaniæ esse sic à Flauuio, cuius Mart. quoq; meminit, dictos, qui, ut nunc Germani, solebant principibus apparere, & excubias facere, quos & uerisimile est eligi solitos prægrandi corpore, quanuis mente stolida essent, quod huius militiæ proprium est. Cæsar IIII. Comm. Belli ciuilis: Caßius semper Berones compluresq; euocatos cum telis habere consueuerat à quibus cæteri intercluduntur, qui ad cædem faciendam subsequebantur &c. P. quoque Victorius in lib. suarum annotationum in Cic. rectè quidē emendare uidetur aliquibus in locis ipsum Cic. & pro corrupta ueram uocem inducere Baronem. Transtulere et Iurisconsulti hanc Baronis uocem in eam, quam nos uulgò usurpamus, quin & de eis multa scripserunt, ut in Feudis, adeo tamen ut ad antiquam uocis significationem referri poßit. Qui Barones à muliere philosophiæ dedita deduxere, & fatuos philosophos interpretantur detortè nimis, ac durè uocem deriuant. Ego tibi plura hoc loco congerere poßim, de Barone, et Varone, & Varro, ni senex ineptire uideri malim, quàm probè docere, & propterea hæc tibi hoc loco sufficiant. Atque hactenus tibi habe mi Hercules, quæ de Materibus & cestrosphendonis, & Baronibus mea annotatione comprehendi.

DIALOGISMVS TERTIVSDECIMVS *ad Dominicum Bondium medicum De Melanzana seu ut alij mala insana, an apud ueteres eorum notitia fuerit.*

Dominicus Bondius medicus, & Lilius.

DOMINICVS.

VIDEO Lili ab omnibus, qui hac nostra tempestate de simplici rei medicæ materia scripsere, fateri se ignorare, an apud antiquos cognita fuerint mala insana, quæ nunc uulgo uocantur uel melāzana, aut melagiana, et apud Hetruscos petranciana. Inter quos Hermolaus Barbarus in suo in Diosc. Corollario, ubi de mandragoræ generibus, ait: de Morio mandragora nihil habeo quod addi poßit ijs, quæ à Diosc. notantur: sed quoniam mala terrestria et canina mandragoræ fructus appellantur, in mentem subeunt, quæ uulgo melanzana uocitamus, hoc est ut ipse puto mala insana: de quibus nihil ueteribus scriptum fuisse iā desino mirari, quòd multa huiusmodi reperio: sicut hercle multa quondam fuere, quæ modo uel ignorantur, uel certè non habentur. Mala ergo insana, è frutice uulgari sunt paßim nascente, ut melones & cucurbitæ. Pari quoque cultu, folijs prope ficulneis, flore oblongo, speciosò, cā-

dido, manditur uulgo pomum ex oleo, sale, pipere, fungorum modo coctum, atq; hactenus Hermolaus, & ab Hermolao alij, quos est insectatus in suo in Dioscoridem uernaculo commentario Matteolus medicus. Lilius. Sed si plura hac de re scire cupis lege Ruellium in suis de Stirpibus libris, qui & hoc pomum uocari ait apud Gallos pomum amorum. Mala ergo insana è frutice uulgari dependent, qui personaceam frondibus & caule prorsus æmuletur. Is paßim nascitur folijs propè ficulneis, flore oblongo, specioso, candido, fructu pomi magnitudine in orbem absolutum circinato, colore uel puniceo uel niueo, in quibus cartilago granis intercepta cucumeraceis continetur, quæ edendo sit: estur uulgo pomum ex oleo, sale, pipere, fungorum modo coctum. Alij ubi paulum inferbuit igni in orbiculos, uel taleolas digerunt & in acetarijs ex oleo uel pipere & aceti momento mandunt. Salgamarij in muria acida seruant cibo per hyemem & uer ori non ingrata, sed tamen, qui egrius concoquatur, eodem gaudent cultu, quo cucumeres & melones, in hortis apud nos seruntur, sed frequentius in fictilibus, ut fenestrarum pensiles hortulos exornent, sed cur amoris pomum appelletur nostris haud scio, nisi forsitā quòd elegans, & perpulchrum placeat, & ita dignum, quod ametur, hæc Ruellius: quem & secutus est Antonius Musa in suo dialogo, & Fuscius non modo rem, sed et uerba plerunque desumentes. Virgilius uero Marcellus in suo Dioscoride nihil hac de re penitus agit. uerum enimuero, qui mala insana interpretati sunt possunt

ſunt uideri à Morio Dioſcoridis uerbum deduxiſſe: notiſsimum enim eſt inſanum, & fatuum à Græcis μωρὸν *dici, unde & moriones à Latinis, qui fatui riſum mouent ſpectantibus.* Iacobus *uero* Forliuienſis *ſua tempeſtate in re medica inſignis habitus in* 1. Can. Fen. 11. *Melongianus color à melongijs, Melangena* Berengena *Hiſp. quidam morion. i. ſecundam* Mandragoræ *ſpeciem putant, & pomum deſdegnoſum nuncupant, ſed falsò. Porrò ne te diutius demorer, inuenio apud duos ſatis celebres authores, qui huius generis fruticis, & pomi mentionem faciunt, quos inter* Aëtius *inter ueſtros auctores rei medicæ celeberrimus, ſed &* Symeon Sethi Antiochenſis *in ſuo de facultate cibariorum, ijs uerbis à me in* Latinum *conuerſis ita agit* Μαζιζάνιον *(ſic enim ille uocat, ut etiam hoc tempore à* Neapolitanis *melizanion) calida eſt & ſicca ſecundo ordine, & melancholicum humorem gignit crebrius uero ſiquis utatur, pallorem inducit, affectúſque melancholicos; at ſi cum aceto abſumatur, adſtringit. Oportet igitur eas ante decoquere: quo etenim magis coquitur, eo plus in ea mali ſucci eijcitur: ſed præſtat te* Symeonem *ipſum ſuis uerbis audire.* Μαζιζάνιον, *inquit,* Τὸ λεγόμενον Μαζιζάνιον θερμόν ἐστι καὶ ξηρόν κατὰ τὴν β' ἀπόστασιν, ἀπογεννᾷ δὲ χυμὸν μελαγχολικόν. συνεχῶς δὲ χρώμενον, ὠχρίασιν ἐμποιεῖ καὶ πάθη μελαγχολικά, μετὰ δὲ ὄξους προσφερόμενον, ἀποφρακτικὸν γίνεται, δεῖ δὲ τοῦτο προεψῆσαι. ὅσῳ γὰρ τὸ πολὺ τῆς ἑψήσεως, τὸ πολὺ τῆς ἐν αὐτῷ κακοχυμίας

κοχυμίας ἀποβάλλει. *atq; hactenus ille, & ego tibi* Bondi de Mazizanio, *in quo quantum tibi à me satisfactum sit, ignoro.*

DIALOGISMVS QVARTVSDECIMVS

ad Io. Bapt. *Orichalcum* Hieronymi *medici* F.

De Moly *herba* Homerica, *quænam sit, & à quo inuenta.*

LILIVS, ET ORICHALCVS.

LILIVS.

DATVRVS *in publicum meas nonnullas nugas, quas adolescens, & pene puer confeceram, uisum est ex eis unam saltem tibi dicare, testem meæ erga te beneuolentiæ singularem.* Orich. *Gratias ò Lili tibi immortales ago & habeo, quòd nostris hominibus testatum facies meā in te obseruantiam, quam sicuti semper præ me tuli, ita etiam uelim eam plerisque omnibus notam esse.* L. *Multæ sunt causæ cur semper te dilexerim, sed ea in primis est, quòd te semper à teneris (ut aiunt) unguiculis tua sponte propensum atque incitatum ad capessendas bonas literas, & optimas quasq; artes, quas ut uideo nec latum quidem unguem deseris in hoc tuæ adolescētiæ flore, in quo huic nostræ ciuitati de te maximam expectationem atque adeò spem certam concitasti,*

citâsti, Macte mi Orichalche hanc incudem aßidue contunde, sic enim itur ad astra. Accipe ergo, quæ de moly à me conscripta sunt, ubi ex Priapeijs locus explicatur.

Pacifer huic dederat florem Cylenius album
Moly uocant superi nigra radice tenetur.

Carmina sunt Ouidij ex XIIII. Metamorph. quæ ab Homero desũpta sunt. ita enim ille in Odysseæ κ'. ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσχε γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί, hoc est radice quidẽ nigra erat lacti uero persimilis flos, Molyq́; ipsum Dei nominãt. hinc est, ut puto, illud in obscenis poëmatibus.

Hinc legitur radix de qua flos lacteus exit,
Quam quum moly uocat mentula moly fuit.

In quorum carminum lectione miror alios legere solitos, flos aureus exit, cùm flos lacteus legendum sit, tum ex fide ipsius moly naturæ, ac carminis Homerici; tum propter obscenum sensum, quo humanum semẽ significatur: huiusmodi tamen obscena libentius tegerem, quàm scriberem: at quoniam non quesita sese obtulere, nec alijs uulganda, hæc mihi scribo, non conticui: Cõmentatores uero Homeri super eius carmẽ ita scribunt, μῶλυ βοτάνης εἶδος παρὰ μωλύειν ὅ ἐστιν ἀφανίζειν τὰ φάρμακα, φασὶ δὲ αὐτὸ ἑλκόμενον τῆς ῥίζης τῷ τέλει θάνατον ἐπιφέρειν τῷ ἀποσπῶντι, quasi quòd hæc herba demoliatur pharmaca, unde & ipse Poëta Homerus, & ab eo Ouidius Vlyssem hac radice à Mercurio accepta tutum à præstigijs Circes faciunt. Meminit & Lycophron in Ale-

xandra his uerbis μῶλυ σαώσει ῥίζα .i. moly saluabit radix, ubi Isaacius commentator ait, μῶλυ δὲ ἐσὶ κατὰ τοὺς ἰατρούς τὸ ἄγριον πήγανον, hoc est, Moly autem est secundum medicos ruta sylueſtris, quod & Suidas. Paulus uero Aegineta in ultimo, ubi de medicina simplici loquitur, de moly in hæc fermè uerba, Moly, inquit, quam alij rutam sylueſtrem, alij armanam, Syri uero besaſa uocant, tertiæ est apoſtaſis calefacientium, unde, ait, incidit craſſos, & glutinoſos humores. Dioſcorides quoque à quo Paulus multa ſuſtulit in III. Moly ait uocitatum leucoion ſylueſtrem, folia habet gramini ſimilia, uerum latiora, florem album lacti perſimilem, ualereq́; contra uenena, caulem etiamnum album habere à ſummitate cubitis quatuor etc. Noſter quoque Plinius XXV. Nat. hiſt. de Moly ita loquitur: laudatiſſima eſt herbarum Homero teſte, quã uocari ab Deis putat moly, & inuentionem eius Mercurio aſſignat, contraq́; ſumma ueneficia demonſtrat: naſci eam hodie circa Pheneum in Cyllenio Arcadiæ tradunt, ſpecie illa Homerica radice nigraq́; magnitudine cepe, folio ſcyllæ, effodi autem difficulter: Græci authores florem eius luteum pinxere (cum Homerus & ab eo Ouidius candidum ſcribant) Inueni è peritis herbarum medicis, qui & in Italia naſci eam diceret, afferriq́; è Campania aliquot diebus effoſſam inter difficultates ſaxeas, radicis triginta pedes longæ, ac ne ſic quidem ſolidæ, ſed abruptæ; hactenus de eâ Plinius. nec diſſimilia ſcribuntur à Theophraſto; uerum (ut mihi uidetur) aliam herbã diuerſam ab hac;

ubi de ſtychnone uel ut alij legunt trychone loquitur, inquit enim; & alterum genus, quod haliaccabon uocant, ſoporiferum eſt, atque etiam opio uelocius ad mortem, ab alijs morion ab alijs moly appellatum. Cum hanc annotationem iuuenis conficerem nondum nec Hermolaus, *nec* Ruellius, *nec* Marcellus Dioſcori*dem illuſtrauerunt, & propterea multa quæ ab eis traduntur ipſe afferre potui, quæ ſi à te deſiderantur ab eis deſumere poteris, ſatis ſit nos illuſtraſſe carmē* Ouidianum*, & alterum ex* Priapeijs.

DIALOGISMVS QVINTVSDECIMVS *ad* Hieronymum Benintendium Belgiarinum *de Aquis ſubruinis, quæ ſint, &* Cor. Celſi *locus declaratus.*

EXISTIMO *te* Hieronyme *doctiſſime probè ſcire quantæ authoritatis ſit* Cor. Celſus *apud* Latinos, *propeq; accedere ad* Ciceronis *elegantiam, quapropter ſoleo libenter eius lectione delectari, ut cum proxime his diebus legerem quartum ipſius librum, qua parte agit de ſtomachi morbis, & curationibus, quo loco hæc uerba leguntur: conſiſtere in frigidis medij capitisq; fontibus, quales cutiliarum ſubruinarumq; ſunt ſalutare eſt, quo in loco* Ioannes Cæſarius *uir doctus hallucinatur ita ſcribens: ſic quidem mihi legendum uidetur cutiliarum, & ſubcutiliarum, non autem ut hactenus legebatur,*

gebatur, subruinarumq́;, nam cuiusmodi sint hæ aquæ, nondum apud quemquàm reperi scriptorem idoneum & probatum: de subcutilijs uero Pli. xxxi. cap. ii. quas in salinis calidißimis esse dicit, & suctu quodam corpora inuadere, aptißimas stomacho, neruis, uniuerso corpori. Idem & de cutilijs lib. ii. cap. xcvii. & lib. xxxi. cap. vi. quas inibi bituminatis aut nitrosis bibendo utiles esse, atque purgationibus tradit. De Cutilijs item Vitruuius lib. viii. cap. iii. ubi scilicet de aqueductibus tractat, hactenus Cæsarius. Duplicem in his errorem subesse existimo, priorem medij capitisq́;, qui recte ab emendatore castigatur, ut pro medij capitisq́; legatur, medicatis aquis, alter subruinarum: sed emendator non aduertit Celsum in frigidis aquis hoc loco consistendum, non calidis, ut dicat, non eas calidas, sed in salinis calidißimis. Sed ijs mißis ego quoque fateor raras has aquas, sed tamen inuentu faciles, ijs præcipue, qui in Latio uersati sunt. Cor. Tacitus lib. xiiii. hist. de Nerone agens has aquas his uerbis monstrat: Nam, inquit, quia discumbentis Neronis apud Symbruina stagna, cui Sublaqueum nomen est, istæ dapes mensaq́; disiecta est. hæc Tacitus. Idem lib. undecimo de Cl. Cæsare, fontesq́; aquarum subruinis collibus deductos urbi intulit: nunc uero uulgo Subiaco dicuntur, notißimus locus uel diui Benedicti Cœnobio. Meminit & Syllius lib. viii.

Quique Anienis habent ripas gelidoq́; rigantur.
Symbruio, rastrisq́; domant equicola rura.

Obseruandum tamen est aliquos symbriuia, alios symbruuia legere, alios symbruina, alios uero sumbruina.

DIALOGISMVS SEXTVSDECIMVS de Daphne & Lauro parum à scriptoribus cognita.

Lilius & Alphon. Troctus Herc. F.

LILIVS.

QVOD EX *me petisti* Alphonse *de Lauro in carmine* Tibulli *Laurus ubi bona signa dedit gaudente coloni, quid poëta significet, ut tibi exponam; altius aliquanto repetendum est, ut rem plane percipias, atque ideo tibi annotatiunculam quandam meam olim à me cõfectam recitabo.* Alphon. *sic agas obsecro mi* Lili,*eo enim tibi magis debebo, nam cũ istud à præceptore meo quæsijssem,oportet me,inquit, istud diligentius ex scriptoribus perscrutari, quod cum adhuc non fecerit, tu ista tua annotatione,& illi, et mihi rem gratam feceris.*L. *accipe igitur quæ olim obseruaui ex Græcis, & Latinis authoribus,in præsentia missa faciens, quæ de fabula* Daphnes Ladonis,*seu* Penei *nymphæ filiæ à poëtis produntur, & quæ longe diuersa traduntur à* Paus. *in* Arcadicis, *ubi de* Leucippo *puero formosissimo* Daphnes *amore capto describitur historia & interitus: obseruatio igitur nostra hæc est.*Daphnem *appellatum scribit* Eustathius *à particula* δα *intentiua &* φω-

νέω ῶ uoco, quòd scilicet Laurus in igne posita crepet, & quasi uocem edere uideatur, quod Theocritus, Lucretius, Tibullus, aliíq; ostendunt: sic fortasse & nos Latini nostram Laurum deducere possumus à λα particula similiter intentiua ut lastaurus, larini boues, & à uerbo uro quasi la, uro; Laurus quia scilicet facile incendatur, & in igne crepet. est igitur Laurus Apollini, qui uatum Deus à gentibus creditus, sacra, quæ futurorum significationem habere credita est. Claudianus, uenturi præscia Laurus. Fulgentius, Lauri folia si noctu puluino subiecta fuerint ueritatem somniorum cōciliari ait. Quin etiam ex eius crepitu dum uritur ueteres futura prædicebant, quod & philosophus Porphyrius prodidit: si enim crepuisset in igne maxime felicitatem, contrà si siluisset significare putabatur, unde & tacita Laurus dicta, & infausta, inauspicatáq;. Tibullus iccirco ita cecinit,

Laurus ubi bona signa dedit gaudete coloni

De altera Propertius.

Et tacet extincto Laurus adusta foco,

Hesiodi interpretes, item Lycophronis, Laurum edatur ualere si ad diuinationem & ἐνθουσιασμὸν prodiderunt, quod & Lycophron ipse in Alexandra & Sophocles in Cassandra ostendunt. Tibullus de Sybilla.

Vera cano sic, usque sacras innoxia Laurus
Vescar, & æternum sit mihi uirginitas.

Iuuenalis, Laurúmque momordit. hinc & à Græcis δαφνοφάγοι, id quod in poëtis in Hesiodi uita copiosius

piosius retulimus, uates dicti sunt. Aphthonius etiam diuinationis symbolum Laurum esse tradidit, ideo & μαντικὸν φυτὸν est nuncupata. Sed & Parthenius in Erotico, & Constantinus, quem Dionysium aliqui appellant in Geoponico de Daphne, quæ parum Latinis nota sunt prodiderunt. Atque hæc quidem mi Alphonse puto tibi satis & super futura esse ad carminis Tibulli cognitionem. Siquãdo inter studendum te istiusmodi scrupi, & difficultates offenderint, me tibi spondeo pro facultate & uiribus meis opem allaturum.

DIALOGISMVS SEPTIMVSDEcimus de Inedia toleranda, quæ à scriptoribus tradantur, & experientia ipsa comprobetur.

Alphon. Maianthus, & Lilius.

ALPHON.

MEMINI *cum domi tecum uersarer, & ad te uenisset Socinus Bentius, aliiq; nonnulli eiusdem professionis medicæ scholastici, sermonem incidisse de inedia toleranda, & ieiunio, quo tempore multa de ea re in medium à te allata fuere, quæ tunc minus à me memoriæ mandata sunt, nunc uero, ut nosti, cum medicæ facultati operam nauem ea libenter ex te audire cupio.* L. *quod pe-*

tis à

tis à me facillime impetrare potes: nam eo ipso tempore, quo ista disseruimus, ad ipsum Bentium *annotationem quandam confeci in epistolæ forma, quam tu ex meis annotationum libellis arbitratu tuo excipies.* Tunc Maianthus *accepto libro epistolam ipsam inuentam legere sic cœpit.*

L. GREG. GYRALDVS SOCINO
Bentio *medico ac philosopho.*
S. P. D.

QVI IN *aßidua tantum iugique lectione, & non in ueritatis speculatione uersantur, quantis plerunque ignorantiæ tenebris obuoluantur, quantumq; à recto deuient optime Socine uel hac ipsa confusanea epistola cognosces.* Nam *cum ipse uellem causam indagare cur quidam facilius q̃ alij inediam tolerent, uide quantas nugas fecerim, dum uolo simul omnes scriptores euoluere, & simul audita colligere.* Fuit Io. Scotus *uir ut audio non ignobili familia natus, qui ad miraculum usque inediam tolerabat, cuius etiam rei* Romæ *apud* Clementem VII. *periculum fecit, multos enim dies cibo abstinuit quod & suis literis* Pontifex *ipse testatus est, idem* Io. *& alio loco apud Scotos suos longiore usus est ieiunio, nullum uidelicet cibum assumens,* Id *ei contigisse audiui, cum ab inimicis captus & in uincula coniectus multorum dierum spatio cibo nullo refectus,*

refectus, se Deo, & patrio cuidam diuo Numano qui apud Scotos summa ueneratione colitur commendasset, uouissetq́; si eius apud Deum intercessione incolumis euaderet, se illius cineres ac reliquias inuisurum, et Romam ad Petri & Pauli limina, CHRISTIq́; demum Hierosolymam sepulchrum aditurum, qua de re non multo post ope diuina liberatus uotum exoluit, Romamq́; religionis ac pietatis causa profectus rem omnem Pōtifici indicauit, ab eoq́; benedictione, quam dicunt, impetrata & simul facultate, ut D. N. IESV CHRISTI incunabula et sepulchrum Hierosolymam inuiseret, uenit idem Bononiam mense Februario M. D. XXXIII. cum idem Pontifex Clemens, & Carolus V. Cæs. Aug. Bononiam conuenissent: tametsi audiuimus, & legimus etiam Scotos ipsos suapte natura patientißimos esse inediæ famisq́;: quod & tradit Bilibaldus in orbis descriptione. Isigonus quoque Niciensis gentem esse supra Borysthenem ait, quæ tertio die tantum cibum semper capiat. Sed & H. Benedictus medicus non incelebris paucis ab hinc annis scribit quendam Venetijs fuisse, qui XLVI. continuos dies ieiunium ageret frigida corporis habitudine, crassaq́; pituita, & incocta, obstructisq́; corporis meatibus. Quærunt igitur ex natura causas medici, qua ratione fiat cibi tedium, quam Græci ἀνορεξίαν, nunc ἀσιτίαν, interdum & ἀπαστίαν alijsq́; modis uocant: nunc enim aiunt ex dimissa quotidiana exercitatione fieri, nunc deiectione quadam naturali, nunc intermissa consueta purgatione, nunc ex splenis obstru-

ctione hanc inappetētiam homini accidere, nunc etiam ex repletione, quæ difficilius soluatur. Sed his missis, memorabile est, & quod legimus fuisse quendam, qui biennio nihil prorsus cibi, aut potus hauserit. Albertus *etiam in* VII. *de* Animalibus *mulierem fuisse ait, quæ* XXX. & XX. *aliquando continuos dies cibo abstinuerit: idem et atra bile uexatum hominem septem hebdomadas sine cibo perseuerasse prodidit, alternis tantummodo diebus aquam exorbentem.* Nunquid ue*ro minus mirum uobis uidebitur plerosque fuisse, qui sola* Eucharistiæ *alimonia multos annos uitam duxerunt, sicut & nostris diebus mulier nomine* Columba *in* Italia, *et altera in* Germania, *item alia, ut eos nunc mittam, qui pomorum odore uiuere dicuntur, & astomi, ut ait* Plinius, *uocantur, circa* Gangis *fontem; & eum, quem ex* Aristotele Olympiodorus *scribit insomnem solari aëre uictitasse, qua de re & nos alibi. Illud uero nequaquàm pretereundum, quod* Phauorinus *apud* Gellium *ex* Erasistrato *recitat, esuritionem inquit faciunt inanes patentesq; intestinorum fibræ, & caua intus uentris, & stomachi uacua hiantia, quæ ubi aut cibo complentur, aut inanitate diutina contrahuntur, & cōniuent, tunc loco in quem cibus capitur uel stipato uel adducto uoluntas capiendi eius desiderandiq; restinguitur. Scythas quoq; idem ait cum sit usus, ut famem longius tolerēt fascijs uentrem strictissime circumligare, ea uentris compressione esuritionem posse depelli creditum est. Hactenus* Phauorinus. *Plura* Gellius *lib.* XVI. *Sed enim &* M. Dama-

scenus

scenus prodit suo tempore in Germania fuisse rusticum; qui sub fœni ingenti cumulo per totum autumnum & brumam continuè dormierit, donec appetente æstate fœno paulatim consumpto experrectus, attonitusq́;, ac semimortuus inuentus est, Existimat *ipse* Damascenus *hoc fieri potuisse multaq́; comminiscitur, inter quæ pleraque esse animantia, quæ pluribus mensibus uiuant, nec potu nec cibo, somno tantum indulgentes, id quod & homini contingere potest, ut de* Epimenide *in historia poëtarum scripsimus, & septē* Ephesijs *uiris sanctis, ac item heroibus in Sardinia, ut* Arist. *in* Physicis *et* Simplicius, *alijq́; prodidere.* Theophrastus Philinum *quendam scriptis prodidit nullo cibo potuue usum, præterquàm lactis.* Magis *mirum illud uideri potest, quòd hoc ipso tempore, quo nos hæc scribimus, in urbe Spira* Germaniæ, *quæ ad* Rhenum *sita est, in pago ei urbi proximo puella esse dicitur* Margarita XIII. *annos nata, quæ tres fermè annos famem tolerauit, ac ut scripto testatur* Physicus *insignis* Gerardus Bucoldianus *nomine, eam puellam duodecim dies fuisse apud se, iussu* Ferdinandi Cæsaris *regis* Romanorum, *ut rem penitus exploraret, tum demum ait se cōperisse quod puella nec cibi quicquam, nec potus assumeret, & quòd puella est statura iusta, & habitudine bona, oculis cesijs, uultu ac facie non illiberali, ingenio planè puellari ac simplici, os semper habet aridum, nihil expuit, nihilo secius potus nihil admittit, & flet tamen, & nares emungit, dormit quietemq́; capit, inter respirandum non admo-*

dum

dum uenter ei contrahitur, uel dilatatur, uiscera, ut ait, nihil uitij habere uidentur, nec item iecur nec lien: existimat quidem Phisicus ille hoc prouenire ex humore pituitoso crudo, id quod eo facilius credit, quòd ea puella scabie pituitosa urgetur; non tamen id ut uir prudens asseuerat, sed nec etiã miraculo ascribit. Relinquit uero hoc indiscussum, tantum rem & uisam à se et consideratam, ait, Tum subiungit de Galeo, qui Romæ *similem inediam pertulit. citat* Poggium *Florentinum in facetijs, item ex* Abbate Vrspergen. *qui ait in* Tullensi *territorio iuxta uillam* Comerciacum *fuisse puellam duodecim circiter annorum, quæ à communione paschatis à sacerdote percepta biẽnium, & semis nulla penitus alimenta assumens ieiunauit, anno* VZ. Domini MCCCXII. *usque in annum* MCCCXXV. *Scribit item* Cor. Agrippa, *qui tamen prodigiosus scriptor uidetur, ex* Buccatij *sententia,* Venetijs *quempiam fuisse, qui quotannis per* XL. *dies absque ullo cibo ieiunium ageret, quodq; magis mirum uidetur, mulierem fuisse eodem tempore, in inferiore* Germania, *quæ in* XXX. *annum nihil unquàm cibi sumpserit, & nunc quoque esse* Nicolaum *quendam de* Saxo Heluetium, *quem in eremo* XXII. *annis sine aliquo cibo uixisse constat. hæc ille. qui, & hoc quoque, sunt, inquit, auctores, qui herbam quandam* Spartanicam *asserant esse, qua* Scythas XII. *dies durare sine cibo & potu semel gustata, uel ore retenta.* Quin *& prodigiosi quidam medici antidota quædam pollicentur; quorum si qui minimam particulam*

culam esitarent diuturnam poterunt perferre inediam, hæc fermè ille. Solinus *Alimon herbam celebrat in Creta, quæ admorsa diurnam famem prohibet, unde & illi nomen factum, quod scilicet famem pellat.* Ego *uero omnia hæc ipsa collecta ad te misi, ut simul de omnibus acrem tuam censuram elicerem, ne incertus ego hāc modo, modo in illam declinem opinionem.* Vale. Habes Alphonse *quæ tunc dicta fuere de his, qui ieiuni famem tolerare dicuntur.*

DIALOGISMVS OCTAVVSDECImus ad Ber. Barbuleium de Silano quid sit, & locus Lucretij emendatus explicatusq́;, alter Cor. Celsi & Hygini. & de Polycaste Claud. epigramma.

CVM FORTE *librum mythologicon poëticon* Hygini *legerem, incidit in manus ut aliter expositam* Amimones *fabulam inuenirem quàm tradi à grammaticis soleat, quæ huiusmodi est.* Amimone, *inquit,* Danai *filia missa est à patre aquam petitum ad sacrum faciendum, quæ dum quæreret laßitudine obdormijt, quam satyrus uiolare uoluit, illa* Neptuni *fidem implorauit, quod cum* Neptunus *fuscinam in satyrum misisset, illa se in petram fixit.* Satyrum Neptunus *fugauit, qui cum quæreret in solitudine à puella, illa se aquatum missam*

esse dixit à patre, quam Neptunus *compreßit, pro quo beneficium ei tribuit, iußitq́; eius fuscinam de petra educere, quæ cum eduxisset, & tres silani sunt secuti, qui ex* Amimones *nomine* Amimonius *fons appellatus est. ex qua compreßione natus est* Nauplius, *hic autem fons* Lerneus *est postea appellatus*: Hactenus Hyginus. Hanc *uero fabulam cum* Barbuleie *frater cariß. tibi recitassem, ex me tu quidem petijsti, an hic fabularum* Hygini *liber legitimus esset: tunc ego tibi respondi, me existimare eius scriptoris omnino esse, nam & alia pleraq;* Hyginus *scripsit præter* Astronomicon *poëticon quod paßim habetur: sed & eiusdem leguntur, rara quidem inuentu, de constitutionibus limitum uel agrorum, item de limitibus seorsum, & chromatica, & huius quidem* Hygini *sunt*. Tranquillus *in lib. de claris grammaticis & rhetoribus uitã paucis exponit*. Eusebius *uero in* Chronico *de eodẽ sic meminit:* C. Iulius Hyginus *cognomẽto* Polyhistor *grammaticus habetur illustris temporibus* Tiberij. Quare *minus dubitandum est quin hic fabularum liber sit* Hygini *legitimus: nam & in* Vergilium *commentaria scripsisse in dialogis de* Poëtis *ostendi*. Tum *prosecutus* Barbuleius, *quid uero sibi uelit hæc inaudita uox Silanos? cui respondi antiquam uocem esse* Latinam, *& tubos aquarum significare, & fistulas, id quod innuit* Sext. Pompeius, *qui sic scribit:* Tullios *alij dixere esse Silanos, alij riuos*. Meminit *& silani his uerbis* Cor. Celsus *lib.* III. *cap.* VIII. *ubi de conciliando somno ægrotis agit: confert etiam aliquid ad somnum*

num silanus iuxta cadens. Vsus est & Lucretius lib. VI. quo loco de Atheniẽsium pestilentia pluribus uersibus agit, ita enim in emendatis, & antiquis codicibus legitur.

Multa siti prostrata uiam per proq; uoluta
Corpora silanos ad aquarum strata iacebant.

Quem locum non intelligentes Marullus, & Baptista Pius, hic sic emendauit uel corrupit potius,

Corpora sola amnes ad aquarum strata iacebant.

Ille uero.i. Marullus sic reposuerat

Corpora sic amnis ad aquarum strata iacebant.

Sunt et qui Silanos interpretantur Nilos et Euripos. De Nilis porrò habetur mentio apud M. Tullium, & C. Pli. sed hæc nihil ad rem faciunt. Habes igitur mi Barbuleie super uocabulo Silani, quam tibi promiseram me ostensurum meam annotationem.

Tunc Barbuleius habeo inquit & placet, sed postquã ociosi sedimus, uelim & enixè peto ut epigramma Claudiani de Polycaste mihi quoq; si tenes, enarres. Claud. epigramma est.

Quid non sæuus amor flammarum munere cogat?
Sanguinis affectum mater amare timet.
Pectore dum niueo miserum tenet anxia nutrix
Illicitos ignes iam fouet ipsa parens.
Vltrices pharetras tandem depone cupido
Consule iam Venerem, forsan & ipsa dolet.

Lil. quæ de Polycaste annotarim paucis accipe, nihil enim tibi tam amanter petenti denegare possum, fabulam hoc loco Claud. talẽ attigit, quæ talis est, cuius

et Fenestella, & Martialis meminit. Sic. n. legitur: Perdicam fuisse scribit initio uenatorem, cui cum cruentum institutum, & solitudo displicere cœpisset, & continuum currendi studium, cum uideret Actæona, Adonim, Hippolytum, alios eius rei studiosos pessime interijsse, uenatione spreta agriculturæ se dedisse, quo nomine terram quasi matrem fertur adamasse, quo labore consumptus, macie est confectus. matrem quippe Polycasten uocitant, quæ Polycarpe à fructuum copia est interpretata, terra mater omnium est, quæ in mortalium usus suos producit fructus. Meminit & huius rei Cœlius Rhod. Fabulose enim finxerunt antiqui Perdicẽ cum Polycaste matre concubuisse, & inde filios sustulisse, qua ex re poëtæ epigrammatis est cõmentum. de Polycaste præterea, & Perdice Fulgentius libro III. Mythologicon plura scribit. Ergo habes mi Barbuleie quid super eo epigrammate Claud. nunc succurrit.

DIALOGISMVS DECIMVSNONVS *ſuper carmine Priapeiorum de Nemeſi, & Cyzico, ubi multa ſunt parum Latinis expoſita.*

LILIVS ET HERCVLES TASSO.

LILIVS.

NVPER CVM *ad me ueniſſet noſter ille amicus, qui ſtudioſus eſt carminum Priapeiorum, & me rogaſſet, ut exponerem quædam ex his, atque in primis carmen illud quod ſic paßim legitur.*

Raptam Cocytos oſtreoſa diuam.

Recordatus quòd apud me deliteſcebat annotatio quædam de eadem re pridem à me confecta, illam tibi potius dare conſtitui quàm illi, ſi ita tibi uiſum ſit. Herc. *Et quidem perplacet, ille enim ut ſcis ſuppilator eſt non rerum modo, ſed & codicum, quare rem admodum gratam mihi feceris, ſi rem totam perſcriptam à puero mihi dono miſeris.* Lil. *Et cui magis inquàm debeo has meas nugas largiri quàm tibi? qui me à puero ſemper amaſti, et meæ huiuſce aduerſæ & fortunæ & ualetudinis adiutor, & ſubleuator es. Sunt uero in hac annotatione pleraq; altius repetita, et quæ extorta etiam uideri poterunt, cognitione tamen digniſsima.*

Raptam Cocytos ostreosa diuam. Carmen ex poëmatibus obscenis, nec aliqua mihi exemplaria uidere contigit, quæ aliter hoc ipsum immutatum habeant, quin Georg. Merula illud Iuuenalis

Cecropiã soliti Baptæ lassare cocyton, enarrãs, inquit, Cocyton Proserpinam, ego contenderim à loco ubi præcipue Dea coleretur dictam, quod innuere uidetur Vergilius dinumerans loca in quibus uaria numina colerentur, ait enim.

Raptam Cocytos ostreosa diuam.

hactenus uerba Merulæ. sed Iuuenalis carmen Politiano dimittamus, qui in Miscellaneis optime contra Domitium illud enarrat. Videamus nos, ubi & in qua regione sit constituta Cocytos, & quòd ostrea ibi proueniant, quod nunquam me legisse succurrit: lego tamen apud Græcos cotytia celebritatem quampiam in Sicilia, in qua de ramis fierent placentulæ, & fructus arborum rapi permitterent, unde factum sit prouerbiũ illud ἁρπαγὴ Κοτυτίοις ut fortasse alludat ad hanc rapinam, quod prætermissum à Politiano est, Græcè ita scribitur Κοτυτὶς ἑορτή τὶς ἐςὶ σικελικὴ, ἐν ᾗ περὶ τινὰς κλάδους ἐξάπτοντες πόπανα, καὶ ἀκρόδρυα ἐπέτρεπον ἁρπάζειν. uerum ego huius sum sententiæ, ut non fortasse male legeretur.

Raptum Cyzicos ostreosa diuam. siquidem Cyzicus nobilis est ciuitas in Propontide insula, quæ ciuitas, ut refert Strabo, in x 11. Mela, Plinius, Ptolemæus, Florus, & reliqui dicta à Cyzico rege, quem ut in Argonauticôn

gonauticôn III. *canit* Flaccus Valerius, & Apollonius, *inscienter* Iason *interemit. meminit* Pomponius, & Ouidius *in* Tristibus.

Cyzicos Armoniæ *nobile gentis opus*,

Quòd autem ibi ostrea sapidißima proueniant, docet Pli.*lib*.XXXII. Nat.*hist. cap*.VI.*ex* Mutiani *uerbis*, *Cyzicena, inquit, ostrea maiora* Lacrinis, *dulciora* Britãnicis, *suauiora* Edulis, *acriora* Lepticis, *pleniora* Lucensibus, *ficciora* Coryphantenis, *teneriora* Histricis, *candidiora* Circensibus: *sed ijs, neque dulciora, neque teneriora esse ulla compertum est*. Patet ergo uel his Plinij *uerbis ostreosam esse* Cyzicon, *quod uero rapta.i.*Proserpina, *ut interpretantur, coleretur, non satis liquet. Qua de re ego potius* Nemesim *intellexerim raptam, hoc est stupratam à* Ioue, *ut tradit* Hyginus *in* Astronomico, & Crates *tragœdiarum scriptor* & Pausanias & *alij*. Raptã *autem stupratam significat, ut rapti Ganymedis honores. itẽ raptas sine mor Sabinas. nec non alibi*, Rapta *Garamantide nympha quod & notat* Ser. *nisi fortaſse quispiam legere malit, iustam diuam: cum enim superbientes, & inhumanos puniat* Nemesis *iure optimo iusta appellabitur diua*. In Cyzico *uero maxima ueneratione* Nemesis *colebatur, frequentabaturq; teste* Strabone XIII. *Vnde* Apollonius Argonauticôn *primo* ἄστυ τὲ καὶ πεδίον μημήιον ἀδρηστείης. *ubi cõmentatores ferunt* Nepea *esse campum prope* Cyzicum, *cuius meminit &* Callimachus *in* Hercule, Νηπσύης ἠγ' ἄργος ἀοίδιμος ἀδρήστεια. Meminit *etiam* Antimachus *his uersibus*.

Ἔστι δέ τις νέμεσις μεγάλη θεὸς ἣ τάδε πάντα
πρὸς μακάρων ἔλαχε· βωμὸν δέ οἱ εἵσατο πρῶτος
Ἄδρηστος ποταμοῖο παρὰ ῥόον Αἰσήποιο
ἔνθα τε τιμῆταί τε, καὶ Ἀδράστεια καλεῖται. hoc est.

Est Dea, quã Nemesim dicunt Dea magna potensq́;
Quæ bona celestum consensu cuncta deorum
Possidet, huic primus sacratam condidit aram
Fluminis Aesapi gelidas Adrastus ad undas
Hic ubi nunc colitur, atque Adrastia uocatur.

Quibus carminibus patet quod Adrastea dicitur ab Adrasto rege, quem aliqui antiquissimum quendam regem fuisse autumant: plurimi socerum Polynicis, *ut* Zenobius *scribit in* Prouerbijs, *alij nonnulli ferunt quod in eo loco* Aegialeus *ipsius* Adrasti *filius trucidatus sit, ubi ipsius* Adrasteæ *ædes constituta fuit.* Stephanus *etiam in lib. de* Vrbibus *ait* Diogenem *in primo dicere* Adrasteã *dictam esse ab eius nominis nympha, quæ ex* Orestiadum *una erat. fuit et in* Troia *regione locus* Adrastia *nuncupatus ab* Adrastia *filia* Melissi, *quæ ibi regnauerit, ut* Charax *in* 11. Hellanicorum. *Quidam* Adrasteam *eandem non esse cum* Nemesi *putant: plurimi eandẽ affirmant, ut* Nicostratus. Demetrius *Scepsius existimat, ut Suidas ait,* Nemesim Dianam *esse: alio nomine* Rhamnusia *à pago* Atticæ *appellata (ut scribit* Pausanias *) proinde* Lucanus *ait.*

Et tumidis infesta colit qua numina Rhamnes,

Huius Deæ miminit Catullus, Ouidius, *Statius, alij.* Hanc *eandem* Latinum *nomen non habere author est* Pli. *unde nos in nostro quodã epigrãmate ad* Cælium.

Quæ

Quæ nec adhuc Latium nomen sortita rependat
Diua mihi pœnas. Ausonij etiamnũ extat tetrasti- *chon ex Græco epigrammate detortum in statuã* Ne- *meseos*. Ponitur à Græcis Nemesis *pro indignatione, accusatione, pœna, contumelia, inuidia, & fortuna: quare nil mirum si* Claudianus Rhamnusiam *pro fortuna ponere uidetur illo carmine contra* Alaricum.
Sed dea quæ nimijs obstat Rhamnusia *uotis*
Ingemuit *flexitq; rotam*. Scio huic *sententiæ* Latinos *reclamare. Castiganda sunt* Capitolini *uerba, cuius in* Maximo *hæc sunt. Multi dicunt apud ueteres hanc deuotionem contra hostes factam, ut ciuium sanguine litato spem pugnarum, se hemesijs ides uisis quidam fortunæ satiaret. Tu legito, se* Nemesim *idest uim quãdam fortunæ satiaret*. Hoc loco *illud adscribere operæpretium uidetur*, Romanos *ad bellum profecturos* Nemesi *sacrificasse, propterea quoniam ea dea esset, quæ homines ex malefactis puniret atque etiam uictores*. Ideo Nemesim *non frustra inuocabant, unde* Theætetus Græcus *epigrammatôn scriptor eam hæc uerba dicere introducit* εἰμὶ δέ καὶ νῦν νίκη ἐρεχθίδαις ἀσσυρίοις νέμεσις .i. *sum uictoria certe nunc ego* Erechthidis *Assyrijs* Nemesis. Hinc *factum est ut* Latinorum *plerique* Nemesim *existimauerint uim esse* Fortunæ, *alij* Iustitiæ *filiam, alij uim quãdam inter cœlestes discurrentem prima rerum semina, quæ fatorum, & sortium uires temperat, atque emendat, rebus humanis trutinam adhibens, è cœlo terrena despectans, nocentes punit, præmia largitur, & cum sit uelocissima,*

locißima,quia diu non permittit impios præesse, atq; grassari, alata fingitur à ueteribus, & eius pedibus supponitur rota cum citißimè discurrat: quamquam alatam ideo dicit Pausanias, ut Cupidinem, quoniam scilicet huius deæ numen in ijs potißimum apparere autumant, qui amore capti sunt: ut hinc facilius intelligas carmem Ouidij de fabula Narcißi, & illud Catulli, Ne pœnas Nemesis reposcat à te. Addit idem Pausanias ipsius deæ statuam capite coronam habuisse, qua cerui & fortunæ parua insignia continerētur, læua ramum fraxineum. Quare apud Suidam corrigendum puto in Rhānusia, κλάδον εἶχε μήλας pro μελίας ut fraxineū ramum intelligat potius quàm ex malo. Idem Pausanias Oceani filiam deam ipsam credidit, cuius simulacrum primo Veneris figura constitutum fuisse refert Suidas ipse ab Erechtheo in matris honorē. uidetur Plinio XXXVI. Nat. hist. Agoracritū Procerium certasse cum Alcamene condiscipulo Phidiæ de Venere conficienda, qui cum peregrinus homo sententiam contra se accepisset suffragiorum Atheniensium iniquitate, signum hac lege uendidit, ut extra Athenas deportaretur, uocauitq; Nemesim, positum uero fuisse in Rhamnunte pago: Apud Græcos tamen lego opus fuisse Phidiæ, qui inscriptionem Agoracrito donauit, utpote ab eo amato. Strabo uel Diodoto uel Agoracrito adscribit. Potuissem nōnulla quæ extant de hac Dea prouerbia addere, ni complere chartas uiderer, sed spero me propediem plura in syntagmate de Fortuna hac de re proditurum. Vnum illud

hoc loco

hoc loco non præterierim quod est à Pausan. in Achaicis cum de Smyrna urbe loquitur proditũ, facile inquit se deduci Smyrnæi paßi sunt: ac Nemeses quidem plures non unam tantum uenerantur, & earum matrem Noctem perhibẽt, sicuti Athenienses eius, quã Rhamnunte eodem nomine colunt Deæ Oceanum patrem esse dictitant. Habes ergo mi Hercules, quæ iuuenis admodum super eo carmine dictauerim, quæ si tibi arriserint, pretium operæ fecisse uidebor. Vale.

DIALOGISMVS VIGESIMVS DE Atalanta & quot eius nominis fuere, ad Hippolytum Montiscuculi comitem.

LILIVS SOLVS.

QVAMQVAM uideo te tua sponte satis incitatum ad optimas quasque artes capessendas, atque eo maximè cum Gerardo præceptore tuo, uiro & probo, & erudito, eam semitam ingrediaris, quæ ducit ad cultißimos eorum hortos, & amœnißima uireta; nihilominus, cum hos meos Dialogismos mearum quarundam obseruationũ conficerem, uolui aliquam partem eorum in tui nominis luce in publicnm apparere. Accipe igitur, quam adolescens olim multo studio, & iugi lectione annotationem confeceram super eo Priapeiorum epigrammate, quod hoc ipsum est:

Quali=

Qualibus Hippomanes rapuit Schœneida pomis,
Qualibus Hesperidum nobilis hortus erat,
Qualia credibile est spatiantem rure paterno
Nausicaam pleno sæpe tulisse sinu,
Quale fuit malum, quod litera pinxit Aconti,
Qua lecta cupido pacta puella uiro est:
Talia cumq; puer dominus florentis agelli
Imposuit mensæ nude Priape tuæ.

Huius etiam Hippomanis & Atalantæ fabula perquã lepide ab Ouidio in x. & à Ser. in III. commentario Aeneidos, & à Sidonio Apollinari in Panegyrico ad Anthemium describitur: uerum quoniam à Lutatio in VII. supra Statij Thebaide duas fuisse Atalantas dicitur, alteram Arcadicam, alterã ex Schœno nobilem cursu, quod à doctis quamplurimis iam receptum est; non ab re mihi uidetur, si quæ ego quoque obseruaui apud Græcos authores adscripsero. Interpretes igitur Apollonij in I. duas Atalantas his uerbis & ipsi fuisse produnt. Ἀταλάντη ἰάσονος θυγάτηρ, ἣν ἔγημε μειλανίων: ἑτέρα γάρ ἐστιν ἡ ἀργεία ἢ σχοινέως, ἣν ἔγημεν ἱππομέδων. ecce quod aiunt duas fuisse Atalantæ nomine, altera Iasonis (quamuis ego perperam notatum à scriptoribus putauerim, ἰασίου enim legendum erat) quam uxorem duxit Milanion, altera quidem fuit Argiua, uel Schœnei, quam uxorem habuit Hippomedon, qui à Latinis Hippomanes dicitur. Stephanus tamen de Vrbibus Schœnum Arcadiæ regionem inquit dicit à Schœneo patre Atalantæ. prima igitur à Milanione amata fuit, non Minalione,

*nalione,ut puto corrupte à Latinis nostris,cum Milanion legendum sit, & qui ita apud Ouidium & Propertium non legunt, ij Græcas literas ignorare uidentur.*Meminit *huius fabulæ* Musæus *in poëmatio* Leandri & Herus: παρθένος οὖσε λέληθεν ἀπ' ἀρκαδίης ἀταλάντη ἥ ποῖε μειλανίωνος ἐρασσαμένου φύγεν εὐνήν. *quibus uerbis* Leander *exemplo* Atalantæ *flectere puellæ animum studet,quam sententiam cum* Propert. *æmuletur, non uideo cur malus mos inoleuerit,ut male hæc duo carmina à doctis legantur.*

Milanion nullos fugiendo Tulle labores
Sæuitiam duræ contudit Iasidos.

Cui lectioni præter sententiæ ductum nonnulla quoq; uetusta exemplaria fidem faciunt. Meminit & Xenophon *Socraticus in principio eius opusculi quod de* Venatione *inscribitur.* Milanion,*inquit,tantum studio laboris excelluit, ut ex riualibus suis, qui ad maxima connubia digniores erant,* Atalantæ *nuptias solus cōsecutus fuerit, quorum spectatißimos ætatis illius uiros,æmulos habuit.* Hanc *eam* Atalantam *existimauerim, quam etiam* Meleager *amauit, ut* Oui. *cecinit in* Metamorph.& Diodorus *in* IIII. *ubi* Meleagri *fabulam describit.* Amauit & *eam* Hilæus *non* Psilæus,*à quo* Milanion *percussus uulnere rami saucius* Arcadijs,*ut ait poëta* Propert.*rupibus ingemuit.*Meminit *et* Oui.*in* II.*de* Arte.*proferturq; hoc loco* Atalanta *secunda syllaba producta.* Altera *uero* Atalanta *prima & secunda breui pronunciatur, quam uxorem* Apollonij *commentatores dixerūt* Hippomedonta *duxisse,*

xiſſe, alij Hippomenem, quem Palæphatus in hiſtoria incredibilium Μηλανίον appellat, ut confuſa ſint nomina penes Græcos, uel ſit deflexum epitheton ἀπὸ τοῦ μῆλον, καὶ ἀνύω, quod obſeruatur apud Theocritum illo carmine ex tertio edyllio μᾶλ᾽ ἐν χερσὶν ἑλὼν δρόμον ἄνυεν propterea quod curſum perfecerit manibus poma retinens. atque hic ſunt qui hoc nomen ita ſcribant Melanyon. uel potius una tantum Atalanta fuerit, non duæ, id quod etiam manifeſtius ex Callimachi hymno in Dianam colligitur, qui & eam συόκτονον. i. apricidam cecinit; & filiam Iaſij, amatam ab Hylæo, & Rhœco centauris; quos uim ſibi molie̋tibus illa interfecit, ut ibi à grammaticis obſeruatur, niſi forte quis Callimachum dicat confundere nomina, ut à poëtis ſæpe fit, ſed ſic certe ſe habent eius carmina.

ᾔνησας δ᾽ ἔτι πάγχυ ποδορρώην ἀταλάντην
κούρην ἰασίοιο σϋόκτονον ἀρκασίδαο,
καὶ ἑκυνηλασίην τε καὶ εὐστοχίην ἐδίδαξας,
ὅυ μιν ἐπίκλητοι καλυδωνίου ἀγρευτῆρες
μέμφοντε κάπροιο. τά γὰρ σημήϊα νίκης
αρκαδίην εἰσῆλθεν. ἔχει δ᾽ ἔτι θηρὸς ὀδόντας,
ὀυδὲ μέν ὑλαῖοντὲ καὶ ἄφρονα ῥοῖκον ἔολτα
ὀυδέπερ ἐχθαίροντας ἐν ἀΐδι μωμήσαθαι
τοξότιν ὀυ γὰρ σφὶν λαγόνες συνεπιψεύσονται,
τάων μαιναλίη νᾶεν φόνω ἀκρώρεια.

Quos uerſus Iacobus Crucius Bononien. amicus meus aliquando ſic Latinè uertit.

Dum spectas: pariter pernix Atalanta probatur
Arcaside Iasij Soboles, quæ sustulit aprum.
Hancq; doces agitare canes: hanc spicula certa
Mittere: curuatoq; inflectere poplite neruum
Quisquis ad Aetolum clarus concesserat aprum;
Hanc laudant, & adhuc durant insignia palmæ,
Arcadia excepit suspendens postibus altis:
Nuncq; feræ dentes monumenta perennia seruat.
Haud ego crediderim Ilæum Rhœcumq; furentem
Ad manes damnare arcum certasq; sagittas,
Quamquã hostes, fixa arguerent namq; ilia falsos.

Lubet hoc loco adnotare fabulæ fidem quã Palæphatus ipse eodem libro describit. Ferunt, inquit, Atalantam & Melaniona in leonem & leænam conuersos. Verum huius rei ueritas talis est. Atalantæ Melanion cum uenarentur persuasit, ut secum admisceretur, ubi in spelæum deuenissent, in quo erat leonis, & leænæ cubile, illi postquàm eorum uoces audiuere, lacerarunt, post aliquantulum temporis, cum ex ea spelunca leo, & leæna soli egrederentur, uenatores, qui cum Melanione fuerant, eos in hæc animalia mutatos crediderunt. Vrbemq; ingressi diuulgarunt Atalantam & Melanionem in hæc animalia esse conuersos. Tertiam Atalantam nominat Suidas, qui eam Acasti uxorem dicit, amatam à Peleo. Cætera, quæ ad epigrammatis explicationem pertinent, in alijs meis obseruatis leguntur, atque ideo hæc in præsentia satis sunto.

DIALOGISMVS VIGESIMVS PRImus ad Ptolemæum à Ptolemæo equitem, de Propemptico & protreptico poëmatum generibus.

LILIVS.

VOlenti tibi rus proficisci, ubi per hos solstitij dies, & caniculares ad captandum frigus es permansurus, uolebam aliquod carmen mi Ptolemæe mittere, ut te scilicet adhortarer non ideo tua studia bonarum artium deserere, sed remißis meridianis caloribus cum tuo Laurentio ad musarum fontes digredi: uerum cum propter aduersam ualetudinem plus nimio, ut nosti, affli-cter; non potui id quod optabam præstare, sed forte mihi in mentem uenit annotationem quandam aliquãdo confecisse, in qua de propemptico, & protreptico carmine nonnulla disserui, quæ bene apteq; tibi conuenire hoc tempore & loco uidentur: eam annotationem ea de causa tibi dono mittere statui, ut tecum deferens, & ad studia inciteris, & mei nonnihil aliquando te meminisse inuitet. Hæc ergo nostra est obseruatio. Poëmation composuit lepidißimus poëta Ausonius ad Nepotulum eiusdem nominis Ausonij ex filia, quod προτρεπτικὸν inscripsit, elegãs sanè et doctrinæ multiiugæ: At cur ita, se multi nescire fatentur, quod

quod & si non admodum difficile doctis, tamen ut inde labem tollamus, quæ omnes codices infecit, atq; ut eorum quoque opiniones refellamus, qui apud Papinium siluigraphum προπεμπτικὸν idem esse existimant, hæc paucula non ab re fuerit notauisse. Statius igitur in III. Siluarum Metij Celeris προπεμπτικὸν composuit, hoc est comitatiuum carmen, προπέμπω enim est comitor: & illum ad Syros abeuntem comitatur: quo etiam modo Sidonius Apollinaris hendecasyllabon προπεμπτικὸν ad librum suum scripsit: legimus etiam apud Stephanum à Parthenio Græco poëta conscriptum fuisse, & qua quidem carminis inscriptione, ut nonnullis placet, usus est etiam idē Satius in V. Siluarum ad Crispinum in agrum Tarquiniēsem euntem. At ego cum illis cōuenio, qui προτρεπτικὸν apud Statium hoc secundo loco legunt: nanque προτρέπω & exhortor & dirigo significat & προτρεπτικὸς adhortatiuus & instructiuus: Admonet etiam illum, ut paternos mores imitetur, & adhortatur. Sic quoque Ausonius ad Nepotem, ut in studijs operam nauet, & se literarijs curis implicet protrepticon scribit. Capitolinus in Salonino Galeno tradit M.T. Hortensium, quem de philosophiæ laudibus scripsit, & ex cuius lectione, se Christianum fatetur Augustinus effectum, in formam protreptici composuisse. Athenæus quoque, ut tradit Fabius Quintilianus, status in quatuor diuisit partes, & primā protrepticon appellauit. Non semel quoq; apud Pollucem legimus Antisthenē scripsisse protrepticon, & maxime

me cum de poculis loqueretur. Emẽdetur epistolæ Au sonij principium, uti nos correximus. Libellum, quem ad nepotulum meum sororis tuæ filium instar protreptici luseram, uenturus tibi præmisi legendum: ut tibi præmisi, non illi promisi legatur. in eadem epistola iunceum pectus appellat leue & politum, nullis rugis corrugatum, quomodo, & alibi dixerat:

Pectore sic tenero plena sic iunceus aluo. & Teren tius, curatura iunceas: uel iuncto pectore potius legatur: Quippe uerba hæc poëtam à Terentio mutuatum esse noscitur: in Eunucho fabula, ita Terentianus Cherea loquitur, Quas matres student, demißis humeris esse iuncto pectore, ut graciles sient: & ita quoque exponit Donatus grammaticus, existimo ego ea de causa dictum, uincto: nam antiquitus moris erat puellas strophio, & zona seu fascia quadam sororiantes mamillas cohibere ut scribit Marcellus. In fine eiusdem epistolæ παροιμία illa Græca in aliquibus exemplaribus non integra habetur δὶς παῖδες γέροντες hoc est bis pueri senes, ni modo quispiam illum existimet δὶς consultò præterijsse.

DIALOGISMVS VIGESIMVS SEcundus ad Io. Ma. Balarinum in quo perpenditur locus Iurisconsult. & A. Gellij secus quàm hactenus ab alijs sit explicatus.

LILIVS ET BALARINVS.

LILIVS.

NEC TE Balarine tacitum præteribo in his meis cum senilibus, tum puerilibus annotationibus, propter tuum erga me amorem, atque obseruantiam, quam superioribus annis erga me liberaliter ostendisti, licet nescio, qua causa ex multis mensibus non modo, ut solebas me inuiseris, sed nec per communes amicos salutem dixeris, utcunque quicquid facis, & facies in bonam partem accipio, Nam cum aduersus Ingratos libellum scripserim, dabo operam ne à quoquam ipse ingratus uocari iure possim: qua causa inducor ut tibi hanc meam obseruationem dicare constituam: Tu eam accipies grato animo, atque hilari fronte. Balarinus. Sic agam optime Lili, nec putes me tui esse, nec unquàm fore immemorem, sed multa me incommoda ad hanc diem ursere: nunc postquàm mihi constitutum est philosophiæ, ac liberalibus artibus omnino uacare, & illis na-

uare operam, non ero tam negligens in te uiſendo & ſalutando, ut adhuc fui. Cum enim mei propinqui ac neceſſarij uellent ut iuris ſcientiæ et legali operam darem, animo fluctuabam, & quò me uerterem neſciebam: eſt enim adoleſcentibus, ut ſcis, permoleſta increpatio propinquorum. L. *Mittamus inter nos uti excuſationibus, quin potius attende meam annotationem, legebam proximis his diebus libellum caſtigationum* Egnatij *uiri perquam docti, quem ille* Racemationes *appellauit: in eo ſanè plurima breui licet libello notãda legi: quæ doctis auribus haud quaquàm ſpernenda ſunt, ſed ita ut fit cum nonum eius caput perlegerem, incidi in particulam, quæ quoniam aduerſabatur antiquæ cuidam meæ annotatiunculæ, uiſum eſt non ab re fore, ſi altius aliquanto rem exordiar, atque opinionem meam magis fulcirem tibicinibus, ut dicitur, ſolidioribus.* Colloquebantur *aliquando* Ferrariæ *ſub porticu pretoria, ut moris eſt,* Nicoleos Paniciatus, & Cælius Calcagninus *uiri doctiſſimi ibi bonarum literarum profeſſores, cum ego quoque illuc acceßi, meq; eis tertium adiunxi, qui ut ſunt humaniſſimi ambo benigne me ſuſceperunt comitem: tum ipſis ſermo erat de* A. Gellij *particula ex* IIII. *lib. ca.* II. *ubi ex* Labeonis *ſententia definitur, quid, quantumque diſcriminis ſit inter uitium, & morbum.* A. Gellij *uerba hæc ſunt,* Cæcilius Sabinus *in lib. quem de edicto ædilium curulium compoſuit,* Labeonem *refert, quid eſſet morbus his uerbis definiſſe:* Morbus *eſt habitus cuiuſque corporis contra naturam, qui*

uſum

usum eius facit deteriorem, sed morbum alias in toto corpore accidere dicit, alias in parte corporis, totius corporis morbum esse ueluti phthisis, aut febris: partis autem ueluti cæcitas, aut pedis debilitas. balbus autem inquit, & athiphus uitiosi magis quàm morbosi sunt, ut equus mordax, aut calcitro, uitiosus nõ morbosus est, & quæ sequuntur. Disceptabant, *quid* Athiphus *significaret.* Cælius *nolle præcipitanter se decernere, omnino tamen mendum esse, & uocem futilem dicebat: ècontrario* Paniciatus *aphtham ibi reponere pro athipho asseuerabat, uitiumq; oris aphtham esse identidem repetebat, & cum ego altiùs ipsius uerba mecum repeterem, cœpi ei penitus contradicere, ut qui aphtham morbum potius dicerem, quàm uitium, quod qui non aduertat ex ijs quæ subiungam uerbis penitus cæcus sit. est enim aphtha ulcus, quod pueris maxime inasci solet, hoc est ut ait* Paulus Aeginita γίνεται δὲ τῷ παιδίῳ καὶ ἕλκος τὸ καλούμενον ἄφθα *& reliqua, tres eius species subiungit esse, album, rubrum, & nigrum: peius esse nigrum.* Celsus *uero* Cor. *in* V I. *de aphthis in hunc fermè modum loquitur: uerum ea longe periculosissima ulcera sunt, quas aphthas* Græci *appellant, sed in pueris, hos enim sæpe consumunt: in uiris & mulieribus idem periculum non est.* Hæc *ulcera à gingiuis incipiunt, deinde palatum totumq; os occupant, tum ad uuam, faucesq; descendunt, quibus obsessis non facile fit, ut puer conualescat, ac miserius etiam est, si lactans adhuc infans est, quo minus impertiri remedium aliquod potest.* Fa-

tendum est igitur ex his Pauli & Cor. uerbis morbum esse et non uitium Aphthas. Quin idem Celsus in 11. aphthas Latinè nominari ait serpentia oris ulcera. Idem ferè Pli. quare longe adeo mage miratus sum cum Egnatium legi nō Aphtham scribere, sed Aphthiphum.i.eum, qui patitur ea ulcera, quæ uox, ubi legatur dicat ipse: ego uero potius legendum existimauerim Alphicus, Alphos enim uitium est cutis, nostri modo uitiliginem, ut Celsus interpretatur, modo impetiginem transferunt, hoc est maculam albam. Cornelij uerba sunt ex. v. Vitiligo quoq;, quamuis per se nullum periculum affert, tamen fœda est, & ex malo corporis habitu fit: eius tres species sunt, Alphos uocatur, ubi color albus est ferè subasper, & non continuus, ut quædam quasi guttæ dispersæ esse uideantur: interdum etiam latius, & cum quibusdam intermissionibus serpit: Melas colore ab hoc differt, & quia niger est & umbræ similis, cætera eadem sunt: Leuce habet quoddam simile alpho, sed mage albida est, & altius descendit, in eaq; albi pili sunt, & lanugini similes. Constat igitur uel his Celsi uerbis alphon uitiū esse non morbum, unde alphicus deducitur, qui huiusce modi alphis notatus est. Simul emendanda in Digestis legum libris tit. de ædilitio edicto, quæsitum est an balbus, & blesus, & antripus, isq; qui tardus loquitur, & uarus & uaricus sanus sit, & opinor eos esse sanos. Hæc mea sententia adeo mihi mage placet, quòd cum eam Io. Manardo philosopho acutißimo, et medico peritißimo narrassem, per me punctum dedit.

DIALOGISMVS VIGESIMVSTERtius in quo de Tibiarum inuentione, & abiectione, deq; tibicine Marsya uaria traduntur.

ALEXANDER SARDVS, ET LILIVS.

ALEXANDER.

CVR AD te tam raro ueniam, nec ut prius inuisam Lili ne mireris, nam cum prius, ut scis, literarum studijs sedulo operam nauarē, parentis iussu, et amicorum suasionibus, ut aliqua me ratione à tam uehementi literarum studio auocarent, musicæ operam dare sum coactus, & non modo eius parti uocali, sed & eius instrumentis uacare, quo fit, ut subcisiuis horis, quas salutationibus amicorum impendere solebam, nunc musicæ dare conueniat, & idcirco hoc suffuratus breue temporis momentum, ueni, ut quod ex te alias audiueram de tibiarum inuentione, & cur Minerua eas abiecerit narrauisses, mihi nunc repeteres. L. memini inquàm cum tu, & Iosephus apud me aliquando essetis, nonnulla ex tempore dixisse, quæ nūc mihi oblita sunt. Alex. ergo abs te ea, quæ requiro audire nequeo? L. bono esto animo mi Alexander, uariam, & multiplicem obseruationem hac de re adolescens olim composueram,

quam inter schedas abiectam pridem, nunc in macrocollum in tuam gratiam ut referatur operam dabo; & simul accito puero profer, inquam, annotationum uolumen, & exscribe quam in Claudianum pluribus cōposui: itaque allato libro sic puer cœpit. Secundus in Eutropium Claudiani liber tum amicis legebatur, cum forte incidimus in carmina illa quæ mira facilitate res uulgo haud quaquā protritas continēt, ita enim ait

Hic cecidit Libycis iactata paludibus olim.

Tibia, fœdatam quom reddidit umbra Mineruam quibus uersibus fabulam hanc non modo adtigit; sed absolute complectitur, quam Plutarchus in eo qui inscribitur περὶ ἀοργησίας conscribit, in quo Fundanum cum Sylla colloquentem inducit: Qui fabellas (inquit) conscribunt non absurde aiunt Satyrum quempiam Mineruam reprehendisse, quòd inter canendum tibijs buccas indecenter inflaret, quare (inquit) tibias depone, & arma sumes: Minerua uero ubi deformitatem oris in amne lympido conspexisset, non sine pudore, & animi molestia eas tibias abiecit, quanquam enim inflandi eas ars ipsa solatium quoddam ob harmoniam obtineat, nihilo secius Marsyas cum eas tibias collegisset larua faciem suam contegebat, & crinali auro comam coërcebat, ne scilicet oris tumorem ex concitato anhelitu cerneret: hactenus fere Plut. subscribit his Ouid. in III. de Arte.

I procul hinc dixit non est mihi tibia tanti

Vt uidit uultus Pallas in amne suos.

Idem quoq; in sexto Fast. cum de minusculis quinquatrijs

trijs canit. Marſyas uero Hyagnis *filius Satyrus eas, ut dixi, collegit: qua de re, & apud Athenæum multa in* XIIII. *qui ſuper hoc, & Melanippidis poëtæ, &* Teleſtis *uerſus citat. Marſyas igitur tibijs Palladis potitus in ſuperbiam elatus, & ipſum Phœbum prouocauit, unde Philippus epigrammatôn Græcus ſcriptor in Glaphyram tibicinem libro primo Epigrammatum ita cecinit.*

Μαρσύη ἐψθίσω τεὸν θέρεμα, τοὺς γὰρ ἀθήνης
αὐλοὺς ἐκ Φρυγίης οὗτος ἐλησατο,
εἰ δέ σὺ τοιούτοις τὸ τ' ἐνέπνεες, οὐκ ἂν ὕαγνιν
τὴν ἐπὶ μαιάνδρῳ κλαῦσε δύσαυλον ἔριν.

Super quæ carmina in quopiam gloſſematario Græco repperi hanc ſententiam. Hic uero Marſyas cum tibias repperiſſet, quas Minerua inuenerat; ſed propter oris deformitatem hoc eſt διὰ τὸ τὴν ὄψιν αὐτῆς ποιεῖν ἄμορφον, *eas abiecit, quas cum repperiſſet Marſyas ita eſt in ſuperbiam elatus, ut contra Apollinem in muſicis uellet decertare: eum uero excoriatum in flumen cõuertit Apollo, ut Oui. in* VI. *Metamorph. apud nos cecinit, cuius obiter hoc carmen eſt declarandum*

Quem Tritoniaca Latous arundine uictum.

Affecit pœna. Nã tritoniacã harundinẽ tibias Palladis intelligit, quod minime à Cõmentatoribus, ut mihi ibi uidetur, obſeruatur: quo uero modo Minerua tibias inuenerit ſic propemodũ ſcribit Pindarus in Pythijs. Cũ, ait, Meduſam Perſeus occidiſſet, et Euriale, ac Stheno ſorores eã lugerẽt, et colubri circa eius Meduſæ caput ſibilum ederent, tunc dea ipſa æmulata, & ſibilum

ſerpentum,

ſerpentum, & ſororum luctum, tibiarum carmen quod πολυκέφαλον νόμον dicitur, excogitaſſe fertur. Sed quod de tibijs diximus, aliter à Suida refertur, ait enim Marſyam ex calamis eas, & ex ære confeciſſe primum. At in Corinthiacis Pauſanias cum Sileno calamitas accidiſſet per fluuium Marſyam, & cum eas delapſas in Mæandrum, inde Aſopum cũ prope Sicyoniam paſtor inueniſſet, Apollini dicauiſſe. Scribit etiamnum Pauſanias ſtatuam fuiſſe in Attica Mineruæ uerberantis Marſyam ſatyrum, quoniam tibias ſuſcepiſſet. Philoſtratus quoq; in Imaginibus in antro prope Celænas eum deſcribit. At Herodotus in VII. in urbe inquit Celænarum in foro uiſitur ſuſpenſa Sileni Marſyæ pellis in utrem formata, quam à Phrygibus fertur Apollo illi detractam ſuſpendiſſe. Verum philoſophus Ariſtoteles in VIII. Politicorum talem ſuper hanc fabulam allegoriam comminiſcitur: quòd ſcilicet non propter deformitatem oris, ſed magis quoniam ad ingenium minime tibiæ faciunt, Pallada uero, utpote, quæ ſit ingenij præſes, abieciſſe, hæc ipſius uerba φασὶ γὰρ δὴ τὴν ἀθηνᾶν εὑροῦσαν ἀποβαλεῖν τοὺς ἀυλοὺς, ὀυ κακῶς μὲν οὖν ἔχει φάναι καὶ διὰ τὴν ἀσχημοσύνην τοῦ προσώπου τοῦτο δυσχεράνασαν τὴν θεόν: *& alia. Scriptum quoque reliquit Pamphila in IX. & XX. commentario, & A. Gellius in lib. XV. Alcibiadem cum apud auunculum Periclem artibus, et diſciplinis liberalibus erudiretur, pariterq; ab Antigenide tibijs canere doceretur, ut oris deformitatem conſpexiſſet, eas, ut Minerua olim fecerat, abieciſſe,*

abiecisse, infregisseq;. Lubet quoque hoc loco illud adnotare, quod in Phrygum theologia non multo ante legimus, à Marsya Cybelem amatam fuisse magno, sed casto amore, neque eam uenere unquàm cognouisse, quod ideo notauerim, ut lucubratiunculam hanc nostram opulentiorem mantissa & auctario faceremus, paritérque ut intelligeretur sanius & castigarentur, duo eiusdem Claudiani carmina ex eodem libro hoc modo.

Vel si sacra placent habeas pro Marte Cybellem
Rauca Celæneos ad timpana disce furores.

Non autem ut perperam ante legebatur Cyleneos, Marsyas enim qui Cybelem amabat significatur. In furorem, inquàm, actum Marsyam tradit Suidas se in flumen præcipitasse, unde illi nomen. Celæne uero, quæ Phrygiæ parua urbs est, quæ & Apamea diceretur teste Stephano & Plinio, patria fuit Marsyæ ut notat Lutatius super illud in fine 11. Theb. Statij.

Fœda Celænea committere prælia buxo.

Item alibi idem Poëta.

& illustres satyro pẽdente Celæne. De signo quoq; Marsyæ, quod liberarum ciuitatum erat, Seruius grãmaticus & alij: & alia multa dimitto, quæ in 11. Euseb. de Præparatione euangelica scribit. Tradit præterea Theophrastus fontem Marsyæ saxa egerere, quem in xxxi. Nat. hist. sequitur Pli. De flumine uero Marsyæ cum alij, tũ Q. Curtius, qui ait: quod placidus amnis poëtarum mendacio locum fecisse creditur. Quippe, inquit, traditũ est nymphas amore amnis retentas in illa rupe considere.

DIALOGISMVS VIGESIMVS quartus de Spectris, & præstigijs quædam obseruata.

LILIVS ET IVLIVS PONTIVS.

LILIVS.

PAVCIS *ante diebus, quàm* Iulius Pontius *inter huiusce nostræ ciuitatis iuuenes cum moribus, tum doctrina clarus pro philosopho cum* ampliß. Card. Hippolyto II. *Esten. Romam proficisceretur, ad me cum uenisset, cœpimus de phantasmatibus de dæmonibus præstigijsq; inter nos colloqui; cumq; ego forte quædam, quæ illi placuerant attulissem, cœpit ille uehementer me rogare si quid haberem super his annotatum, ei absenti ut exhibere placeret, quo interdum in aula sibi gloriolam ex harum rerum narratione auspicaretur. cui ego, inquã, nonnulla quidem collecta habeo, quæ libentißime tibi proferam, uidebar enim mihi prædiuinare non amplius me mei amantißimum uisurum esse, eo enim quo à nobis recesit anno morte prœmatura sublatus est, confestim ergo allato annotationum uolumine hanc partem illi à puero exscribi iußi.* Multa *sibi homines cogitatione fingunt, quæ sibi uisi sunt uidere cum nihil uiderint, idque phantasmate aliquo oblato tam fa-*

cile

cile fit, ut nihil crebrius contingat: unde maxima pars eorum quæ de ſpectris & uiſione dæmonum narrantur eſt orta: tum etiam dæmones oculis noſtris illudunt. Nec mirum eſt hæc fieri poſſe dæmonibus & falli ab eis obtutus noſtri aciem, cum à circulatoribus, & præſtigiatoribus nobis ſic imponatur oſtendatúrque, quæ niſi tali hominum genere agerentur pro miraculis, qui caperent, non deeſſent: etiam ſic facta admirationi ſunt, ut uix acumen ingenij rationem illorum conſequatur. Suntq; qui credant dæmoniaca ui non perfici, artis enim ſunt exercitatiſsimæ, quæ celeri motu atq; agitatione defixam in res obtutum præſtigijs fruſtratur, ita qui edit panem, ſpuere cernitur farinam ſiccam: qui ebibit uinum, per frontem id, aut etiam per iugulum remittit: magno ſpectatorum metu, ac horrore gladij uorantur, & ingens uis euomitur acuum, zonularum, nummorum. hinc eſt epitaphium illud Bartholomei qui ab hac re Bagatella eſt cognominatus, à Cælio Calcagnino compoſitum.

Quis lateat tumulo non auſim dicere, ne quid
Fortaſſe mentiar per imprudentiam.
Hunc certe tumulum uel adit uel uiſus adire eſt
Præſtigiator omnium uaferrimus.
Ille cui dederat cunctas Cyllenius artes
Et Verſipelles, atque deſultorias.
Qui noſtris oculis adeo miracula finxit
Vt ſe negarent cernere quod cernerent.
Qui potis Arceſilæ ſolus documenta probare
Acerrimus magiſter ignorantiæ.

Quare nunquid obit, nunquid simularit obire
Non est adhuc cuiquàm expeditum dicere.
Et licet ad manes etiam descenderit, ipsis
Ibit, redibit, ut lubebit, inscijs.
Et quoties Minos releget suffragia, uersis
Mutabit atra in candida acetabulis.

Transeo quæ ex magia naturali fiunt, subito apparere conuiuas omnes truncos, aut asininis capitibus, extendi per triclinium uitem, quorum rationem multi norunt, nam factu facilia sunt: quanto magis dæmones, qui nobis & agilitate præstant, & peritia rerum naturæ. Gentilibus *suorum deorum, quæ narrabantur miracula fuisse suspecta, & imaginatione quorundam commenta uulgataq; satis* Val. *indicat lib.* 1. Nec *me præterit (inquit) de motu & uoce* Deorum *immortalium humanis oculis, auribusq; percepto, quàm ancipiti opinionum æstimatione uersetur, sed quia nõ noua dicuntur, sed tradita reperiuntur fidem authores uendicent, & nostrum sit inclytis literarum monumentis consecrata perinde, ac uana refugisse. hæc* Val. Liuius *quoque non uno loco ait uersis in religionem periculosis temporibus animis multa uisa creditáque prodigia, quæ non erant. possem & hoc loco multa repetere, quæ ab alijs scriptoribus produntur, quorum, & quædam in nostro de dæmonibus syntagmate copiosius sunt tradita.*

DIALOGISMVS VIGESIMVS quintus ad Albertum Lollium de Labaro imperatorum uexillo & insigni.

LILIVS, LOLLIVS.

LILIVS.

CVM ad me ornatißime Lolli Didacus Pyrrhus poëta Lusitanus (ut solet interdum) uenisset, & me rogasset, ut eorum aliquem Dialogismum ostenderem, quos nunc in manibus habeo, & forte illi per puerum recitare fecissem illum, qui est de accipitrum, & aliarum auium rapaciũ uenatione, & ei arrisisset modus hic meus cõmentandi, rogauit ut de insignibus priuatorum, ac publicorum Dialogismum cõficerem: cui ego, id inquàm ante me à plerisque factitatum est, tum Latine tum uernaculo nostro sermone, ideoq; laborem hunc ab eo sum deprecatus, nonnulla tamen, quæ tunc in mentem utriq; uenerant inuicem contulimus, cumq; illi de Labaro Imperatorum Romanorum uexillo parum nota attulissem, & illi labari uerbum insolens uisum fuisset, recordatus, quòd iuuenis de eo annotationem confecissem, eam perquiri iußi, quam placuit his nostris nugis attexere, & tibi dono mittere, ea in primis ratione, ut tui memoriam præ me ferrem, idq; merito: nam

nam tu nullis detractorum rumoribus, unquā acquieuisti, nec tuus erga me amor tantillum est immutatus: Si placet igitur Lolli *suauißime hanc qualemcunque nostram annotationem accipe; & ut in apertum prodeat (ut tua est ingenuitas) uerso pollice faue.* Lollius. Immo *ego optime* Lili *enixe te rogatum uolo, ut omnibus notum sit, quo te semper amore ac pietate sum prosecutus, ut me nomenq; meum tuis libellis inseras.* L. *Eiusmodi ergo annotatio nostra hæc est.* Aurelius Prudentius, *cuius uitam in uiris illustribus* Genadius *scribit, melior omnino Christianus quàm poëta meo iudicio: nam ut ex ipsius lectione auspicari potuimus, iunior quidem antiquorum scriptorum studiosißimus fuit: uerum, utpote Christianæ religioni postea addictißimus, in his studijs, quæ gentilium dicuntur, ob incuriam & desuetudinem, syllabarum & grammatices exactiorem limam interdum ipsum spreuisse crediderim, quæ ne quispiam calumniandi gratia me dixisse existimet. Legenti mihi modo eius contra* Symmachum *libellos, ubi multa sunt acute simul, & docte scripta, occurrit carmen ipsius, ut puto, paucis intellectum, quod nos primi (uerbo absit inuidia), ut nonnulla alia aperuimus.*

CHRISTVS *purpureum gemmāti textus in auro*
Signabat labarum.

Sed & ante Prudentium Septimius Tert. in Apolog. *sic scribit, Supara illa uexillorum & labarorum stolæ crucium sunt, & cætera.* Labarum *enim quod rarum est uocabulum, bellicum erat signum, quod teste* Sozo-

meno

meno Græco historico lib. primo Tripartitæ historiæ, inter alia pretiosissimum habebatur: Nam imperatores præcedere solebat, & à militibus adorari moris erat. Qua de re & apud historiographos Herodianum *&* Latinos *suppresso tamen labari nomine est facta mentio: quod postea Constantinus in crucis nostræ religionis signum commutauit: hæc eius sunt uerba:* Iussit *(inquit) uiros eruditos ex auro, & lapidibus pretiosis in uexillum crucis transformare signum, quod labarum uocabatur, hoc enim signum bellicum inter alia pretiosius erat eo quòd imperatorem præcederet, & adorari id à militibus moris esset: unde præcipue Constantinum reor nobilissimum decus* Imperij Romani *in signum mutasse crucis, ut frequenti uisione, atque cura desuescerent à priore more subiecti, & eum solum arbitrarentur deum, quem coleret imperator, uel quo duce, atque auxiliatore uterentur aduersus hostes: semper enim hoc signum proponebatur ante ordines uniuersos, quod maxime laborantibus aciebus in prælijs adesse præcipiebat. Constituit itaque certos signiferos, qui in eo laborarent, quos* Iustinianus Imperator *præpositos labarorum uel labari apellat in suo* Codice, *lib.* x i i. *Titulus est de liberum uel laborum præpositis, ubi mihi emendandum uidetur labarorum.* Item *uerba, quæ sequuntur. Qui præpositi labari uel labarorum nostro iudicio promouentur, ubi si interpretum glossulis adhæseris, Cimerijs umbris inuolueris. Quo etiam loco uidetur mihi parum lynceus* Alciatus *noster. Quòd autem in crucis nostræ signum*

commutatum fuerit, Caßiodorus in historia quam compilauit demonstrat, sed & Ruffinus in ecclesiastica historia. Idem *innuit his uerbis* D. Ambrosius *in quadam epistola ad* Theodosium Imp. *habebis, inquit,* Imperator *comitem præuaricatorem, & huic uexilla comites uictricia, huic labarum?* Rhabanus *uero* Maguntinus *syllabam mutauit in eo carmine, quod pro sancta cruce composuit.*

Hinc signāt Cherubin hæc labara sancta triumphū
Brachia tensa notant. Labarū *uero innuere uidetur* Greg. Cappadox *dictum esse* ἀπὸ τῆς εὐλαβείας *quod scilicet* σημεῖον τῆς μεγάλης εὐλαβείας *.i. signum magnæ pietatis.* Vexillum *enim fuit, quod in crucem commutauit* Constantinus *magnus, cum ei per somnum apparuisset & ea uerba* Græca *illi indita forent* ἐν τούτῳ νίκα *hoc est in hoc uinces.* Ego *uero aliquando existimaui labarum ita appellatum* ἀπὸ τοῦ λήβω, τὸ στρατιωτικὸν ἐὰν λάβω, ἀπαρέμφατον λαβεῖν, *quod scilicet à* Constantino *captum fuerit.* Id *autem me nonnihil mouet, quòd ante* Constantinum Tertullianus *labarum appellauit.* Est & *quod nunc succurrit* Labara *ciuitas* Cariæ, *ut* Alexander *in* 11. *de rebus* Cariæ *scriptum reliquit, unde fit nomen gentile* Labareus *ut* Stephanus *ostendit.* Atque *hæc quidem de labaro mi carißime* Lolli.

DIALOGISMVS VIGESIMVSSEXtus ad Lauren. Frizzolium Solianen. an liber de Viris illuſtribus Romanis Plinij ſit, an alterius, deq; Cl. Caudace locus emendatus & expoſitus.

LIL. ET LAVRENTIVS.

LILIVS.

CVR AD me tam tempeſtiue Laurenti ueniſti? nunquid aliquid te angit? Laurent. Minime quidem, ſed ut abs te requiram cuius nam tu putes libellum illū eſſe, qui uulgo de Viris illuſtribus inſcribitur, mihi enim animus foret eum in uernaculum noſtrum ſermonem conuertere, ideoq; ut à te ſcitarer opinionem tuam huc tam intempeſtiue acceſſi. Lil. Recte tu quidem Laurenti facis, ut te te exerceas cum Latino tum & quotidiano uernaculoq; ſermone, idq; præterea etiam, ut multas hiſtorias memoriæ commendes. Laur. Ego certe Lili omnibus his cauſis inductus hoc meditor, ergo ſiquid habes hac de re te etiam atq; etiam rogo, ut mihi impertias. Lil. Libenter mi Laurenti iſtud tibi cōcedam uerum eo etiam amplius annotationem quampiam meam, quam puer olim confeci, cum æqualibus meis, & cōdiſcipulis libellum hunc ipſum ut me exercerem

commutatum fuerit, Caßiodorus in historia quam compilauit demonstrat, sed & Ruffinus in ecclesiastica historia. Idem innuit his uerbis D. Ambrosius in quadam epistola ad Theodosium Imp. habebis, inquit, Imperator comitem præuaricatorem, & huic uexilla comites uictricia, huic labarum? Rhabanus uero Maguntinus syllabam mutauit in eo carmine, quod pro sancta cruce composuit.

Hinc signāt Cherubin hæc labara sancta triumphū
Brachia tensa notant. *Labarū uero innuere uidetur* Greg. Cappadox *dictum esse* ἀπὸ τῆς εὐλαβείας *quod scilicet* σημεῖον τῆς μεγάλης εὐλαβείας *.i. signum magnæ pietatis.* Vexillum *enim fuit, quod in crucem commutauit* Constantinus *magnus, cum ei per somnum apparuisset & ea uerba* Græca *illi indita forent* ἐν τούτῳ νίκα *hoc est in hoc uinces.* Ego *uero aliquando existimaui labarum ita appellatum* ἀπὸ τοῦ λήβω, τὸ στρατιωτικὸν ἐὰν λάβω, ἀπαρέμφατον λαβεῖν, *quod scilicet à* Constantino *captum fuerit.* Id *autem me nonnihil mouet, quòd ante* Constantinum Tertullianus *labarum appellauit.* Est & *quod nunc succurrit* Labara *ciuitas* Cariæ, *ut* Alexander *in* 11. *de rebus* Cariæ *scriptum reliquit, unde fit nomen gentile* Labareus *ut* Stephanus *ostendit.* Atque *hæc quidem de labaro mi carißime* Lolli.

DIALO-

DIALOGISMVS VIGESIMVS SEXtus ad Lauren. Frizzolium Solianen. an liber de Viris illustribus Romanis Plinij sit, an alterius, deq; Cl. Caudace locus emendatus & expositus.

LIL. ET LAVRENTIVS.

LILIVS.

CVR AD me tam tempestiue Laurenti uenisti? nunquid aliquid te angit? Laurent. Minime quidem, sed ut abs te requiram cuius nam tu putes libellum illũ esse, qui uulgo de Viris illustribus inscribitur, mihi enim animus foret eum in uernaculum nostrum sermonem conuertere, ideoq; ut à te scitarer opinionem tuam huc tam intempestiue accessi. Lil. Recte tu quidem Laurenti facis, ut te te exerceas cum Latino tum & quotidiano uernaculoq; sermone, idq; præterea etiam, ut multas historias memoriæ commendes. Laur. Ego certe Lili omnibus his caussis inductus hoc meditor, ergo siquid habes hac de re te etiam atq; etiam rogo, ut mihi impertias. Lil. Libenter mi Laurenti istud tibi cõcedam uerum eo etiam amplius annotationem quampiam meam, quam puer olim confeci, cum æqualibus meis, & cõdiscipulis libellum hunc ipsum ut me exercerem

interpretarer, altius enim perquisiui cuiusnam aucto-ris foret legitimus. Laur. beasti me optime Lili, ne-sciebam enim hac in re, quò me uerterem. Lil. accipe igitur annotationum mearum libellos, ubi de tota hac re planè disserui, deq; Appio Cl. qui uel Audax uel Caudax uel Caudacus cognominatus à plerisque uidetur. Laur. librum accepi, aperui, annotationem inueni. Lil. lege. Laur. Liber passim Plinij titulo inscriptus de Viris illustribus circumfertur, qui an legitimus sit doctissimorum uirorum auctoritas quandóque subdubitare cogit, perplures enim non Plinio, sed Suetonio Tranquillo asscribunt D. Hieronymi authoritate commoti, qui in proœmio de Illustribus uiris ait se Tranquillum Suetonium imitaturum, quòd ut uerum fatear, ego quoque aliquando pedibus in hanc sententiam iui: uerum siquis diligentius consideret, id penitus falsum inueniet, tum characteris ac stili diuersitate, tum magis si id quod statim in fronte Plinij de Nat. historia ex Suetonio de Viris illustribus sumptum conspexerit, tametsi particula illa doctis quibusdam de Plinio non probatur, quis enim ignorat uerba illa in eo opusculo nusquàm extare? At si quis paulo curiosior expetat quem librum significet Hieronymus cum se de uiris illustribus Tranquillum imitaturum spondeat, si, quid sentiam, dixero, nulli quicquam derogauero, nec in se quisquam inclementius dictum existimet. Significare autem uidetur Hieronymus librum de claris Grammaticis, & Rhethoribus, quem Suetonius Tranquillus cõposuit, quorum etiam utriusque pars adhuc legitur,

non

non esse igitur Suetonij liber ille fateatur necesse est quicunque id dicere Hieronymi authoritate fisus est. Barbarus uero Hermolaus, uir cuius immaturo obitu præsens & postera ætas magnam in literis iacturam fecit, Cornelio Nepoti asscribere nō ueretur, quem etiam secutus est Parrhasius, quod an sit, me doctiores iudicent. Verum ut tandem eò uela uertam, quò iter dirigendum est. Is igitur uel Plinius iunior, uel Suetonius, uel Cornelius modo Nepos, uel Tacitus (ut etiam aliqui prodidere) in uita Appij Cl. ita loquitur, Appius Claudius uictis Volsinensibus cognomēto Audax, in his uerbis mendum defectu solius literæ inoleuit, & ita quidem, ut quotquot exemplaria mihi uidere contigerit mendosa fuerint: si uero ita legatur, cognomēto Caudex cum historia uerba planè congruent: is etenim Cl. ut inquit. A. Gellius lib. XVII. cap. nouissimo Caudex cognominatus fuerit. Suetonius quoq; Tranquillus in Tyberij uita cum de gente Claudia & eorū gestis scriberet, hæc uerba subintulit. Cl. Caudex primus freto classe transiecto Pœnos Sicilia expulit, & primus nauem conscendere persuasit, & hac de causa Caudex cognominatus. Nam ut apud Marcellum M. Varro de uita patrum docet, Antiqui plures tabulas coniunctas caudices dicebant. A. Gellius quoque testis est caudicem esse genus nauigij, unde caudicariæ apud Festum, uel codicariæ, ut apud Nonium legimus, naues ex crassioribus tabulis factæ: quibus præcipue in Tyberi antiqui utebantur. Longe manifestius Seneca in lib. de Vitæ breuitate hoc omne, quod modo scripsimus

ita oſtendit. Quis inquit, Romanis primus perſuaſit nauem conſcendere? Claudius is fuit Caudex ob hoc ipſum appellatus, quia plurium tabularum contextus caudex apud antiquos uocabatur, unde tabulæ codices dicuntur, & naues nunc quoque, quæ ex antiqua conſuetudine comeatus ſubeunt caudicariæ uocantur. Hactenus Seneca. Quibus uerbis facile eos decipi cognoſcimus, qui putant Cl. Caudacem à Caudaco cognomen deduxiſſe. Caudacus enim ut in III. de lingua Latina ad Cic. inquit Varro ſuauis eſt, tametſi aliter à præceptoribus ſe accepiſſe tradit. Sed hac de re plura in noſtris nauigijs. Sunt & alia in eodem opuſculo, quæ luce indigent, quæ ſi in interpretãdo tenebras tibi offuderint ea ego tibi exponam. Laur. Sic faciam.

DIALOGISMVS VIGESIMVSSEptimus ad Rainaldum magni Catonis I. C. F. de Vdonibus calciamentis, quorum ab Vlpiano fit mentio.

LILIVS SOLVS.

QVAMQVAM *hæc & tibi & patri notiſsima eſſe debent, nihilominus animi mei erga uos teſtificandi gratia, hanc de Vdonibus calciamentis, contra Laurentium Vallam annotatiunculam mittere operæpretium duxi, ut contra detractores uos patronos paratiores mihi comparem,*

parem, nam cum falsam Constantini donationem D. Syluestro Pontifici ostendere uellet Laurentius, inter alia, quæ multa affert sic ait, Vdones in priuilegio Constantini beato Siluestro facto. & sicut noster senatus calciamentis utitur cum udonibus.i.candido linteamine illustretur: Laurentius Valla qui reprehendit, ita super ea uerba, Nec lunulas, inquit, appellauit, sed udones: siue cum udonibus, quos ut solet homo ineptus exponit.i.candido linteamine, quasi udones linteamen sint. Non occurrit in præsentia, ubi repererim Vdones, nisi apud Martialem Valerium, cuius distichon quod inscribitur Vdones Cilicini, hoc est:

Non hos lana dedit sed olentis barba mariti
Ciniphio poterit planta latere sinu

Ergo non linei utique, neq; candidi sunt Vdones, quibus hic bipes asellus non calceari pedes senatorum ait, sed senatores illustrari. hactenus Valla hac de re. Cæterum bone Valla in lib. Pandectarum tit. de auro & argento mundo legato L. argumento mentio fit Vdonum, tametsi paßim legatur odonum, uerba sunt Vlpiani: alia, inquit, causa est odonum, quia usum calciamentorum præstant, ubi Accursius nescit quid loquatur. Quin & Lazarus Baysius homo Gallus blaterat in suo de re uestiaria, & uascularia, hædorum enim legit, fieriq; ait calciamenta è pellibus hædinis. Cæterum & Octauius Horatianus lib. IIII. de Physica scientia, ubi chalasticum medicamentum describit, quod Titianus uir clariß. in Aluca pedibus dolentibus & ligandum fasciola, & desuper udones induendos meminit.

ris consultorum nomen sibi asciscunt, cum antiquitus iureconsultos constet uerborum, & rerum obseruantißimos fuisse: nec ab re in eorum uoluminibus titulus de uerborum, & rerum significatione. Sed ista quorsum ego? qui illis, non quæ eruditorum sunt scribo, ut qui nec sua bona agnoscunt. Incidi igitur in librum peruetustum Ioannis Philippi Fontij *Mutinen. iuuenis in ea profeßione, & nostra pariter eruditi, in quo si non exacte, nec ad unguem duo hæc Græca uerba, certe tamen confuse leguntur* τῶν νόμων ἀνεγράφων, *ex quo manifestißime perspicimus ibi Græca uerba desiderari, atque ut nunc subit in mentem lib. quoque primo* Institutionum *ubi hæc ita scribuntur: constat etiam ius nostrum quo utimur, aut ex scripto, aut ex non scripto, ut apud Græcos fonay monay, uides quæ sint hæc portenta uerborum? Age legitimam lectionem ex* Aristotelis *lib. primo* Rhethorices *reponamus, qui cum de lege ageret, quam primum in propriam & communem distinguit hoc est* τὸν μὲν ἴδιον νόμον, τὸν δὲ κοινὸν, *ita mox subiungit:* ἴδιον μὲν, τὸν ἑκάστοις ὡρισμένον πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ τοῦτον τὸν μὲν ἄγραφον, τὸν δὲ γεγραμμένον. *Vides ut in scriptum & non scriptum subdiuidit, quis ergo non censeat castigandum uel potius reponendum in utroq; loco hæc Græca uerba, ut genuina & propria?* τῶν νόμον ἄγραφον τῶν δὲ γεγραμμένον, *hoc est legum non scriptarum & scriptarum, quarum, & alibi meminit idem philosophus* Aristoteles. Quin & Plato *eadem diuisione est usus hoc est* νόμου διαιρέσεις δύο,

ὁ μὲν γὰρ γεγραμμένος, ὁ δὲ ἄγραφος *quod & notat Laërtius. Harum etiam origo ut imperator ait ab institutis duarum ciuitatum Athenarum scilicet, & Lacedæmoniorum fluxisse uidetur, in his enim ciuitatibus ita agi solitum erat, ut Lacedæmonij quidem magis ea quæ legibus obseruarent memoriæ commendarent: Athenienses uero ea quæ in legibus scripta comprehendissent custodirent. De legibus* ἀγράφοις *& Philon Hebræus, qui & Alexandrinus uocatur, cum aliubi; tum in eo, qui est de Sapientis uita. Illud etiam obseruaui apud Græcos, ut quæ sine scripto sunt leges thesmos uocari dicant, ut aliæ scriptæ* νόμοι *& proinde quidam hunc locum ita correxerunt* θεσμῶν καὶ νόμων. *Si uero Budæi & Alciati scripta eo tempore edita fuissent, quo has nugas meditabar, ipse nunquam ogganuissem, sed cognoscite uos amici optimi, nos hæc adolescentuli scribebamus.*

Dialogismus

DIALOGISMVS VIGESIMVSNO-
nus ad eosdem Franciscum, & Achillem Fan-
tinos de Arabarchia, an Halabarchia
dicendum sit, & qui Arabarchæ
dicantur & Halabarchæ, ubi
Locus M.T. ad Att. per-
penditur secus quā
ab alijs uiris
doctis.

IN CODICE Iustiniani Impera-toris lib. IIII. titulus est de uectigalibus cōmißis, ubi hæc lex legitur.
Imppp. Val. Grat. Theod. Vsurpationem totius licentiæ submouemus circa uectigal Arabarchiæ per Aegyptum atque Augustaneam constitutum. Ego hoc loco pace iurisconsultorum omnium intelligo Arabarchiam sic dictā sicut à Dynasta & Satrapa Dynastiam & Satrapiam. Nam Iosephus lib. de Antiquitatibus Iudæorum ultimo, uenit (inquit) Fado successor Tiberius Alexander Alexandri filius, qui etiam in Alexandria Halabarches, idest princeps salis genere diuitijsq; Alexandrinorum cunctos excellens. Meminit & Eusebius Cæsariensis lib. II. hist. ecclesiast. ut Ruffinus transtulit, salis præfectus, quasi ἁλαβάρχην intelligere uideatur. Alijs Halabarches, præfectus salis uidetur fuisse, qui exigendo uectigali de pecuarijs, quæ ex Arabia in Aegyptum

Aegyptum deuehebantur, esset praepositus, ut Arabarchia nomen officij esset publicanorum, Quomodo Eusebius Alexandrum *quendam* Arabarchem *nominat fratrem.* Philonis Hebraei. Cor. *quoque* Tacitus *lib.* XVII. *Alexandrum* Aegyptium *commemorat, quem potius quàm Crispinum, ut puto, taxare uidetur* Iuuenalis *poëta in prima dum ita canit.*

Atque triumphales inter quos ausus habere
Nescio quis titulos Aegyptius, aut Arabarches.

Vbi nugas caeteri interpretes, Merula *uero sic,* Arabarchen, *inquit potius quàm Aegyptium Crispinum appellat, quem non insulse Arabum principem dixit.* Lego *apud* Iosephum *in ultimo* Antiquitatum *lib.* & Eusebium Cesariensem *Halabarchen dictum salis praefectum, & fuisse honoris appellationem apud Aegyptios, Arabas, &* Iudaeos, *hactenus ille. Sed enim apud* M. T. *ad Att. lego etiam Arabarchem, & significari non puto* M. Antonium *ut quidam uiri docti inepte, nec* Iulium *Caesarem, sed potius* Pompeium, *ut mollem & effoeminatum, ut Arabes & Aegyptij sunt, eo enim tempore quo princeps in Aegypto* M. Ant. *fuerat iam Cicero peremptus, ut liquido ex historijs colligimus, Cicero quippe proscriptus in triumuiratu, hoc est in principio principatus Augusti. Quod uero etiam* Pompeium *potius* Cic. *intelligat illa uerba faciunt, uelim, inquit, ex Theophane respicere quonam in me animo sit* Arabarches. *Theophanes enim hic de quo Cicero inter* Pompei *intimos fuit, & ab eo urbe donatus, ut nos etiam in poëtis ostendimus:* Ruffinus

quoque

quoque si modo Ruffinus (neque enim hoc ipse iuratus affirmarim) in III. *Iudaicæ antiquitatis uolumine Arabarchin summum Hebræorum sacerdotem uocari interpretatur, illud tamen animaduertendum est, quod cum quis præfectum salis uoluerit significare Halabarchen cum aspiratione in principio : cum uero Arabiæ principem sine aspirationum Arabarchen scribendum esse. Sanè sciendum, ut Arabarchen, ita & Asiarchen dici, id quod cum apud alios, tum imprimis apud Strabonem est legere. Sed iam hac de re satis: legulei namque tam nesciunt hæc, quàm nec scire uolunt. Ego hæc uobis amici optimi, qui cum iuris scientia bonas literas amplexamini dixerim &c. Valete.*

DIALOGIMVS TRIGESIMVS ET *ultimus ad Aug. Mustium Eusebium De morte & interitu Aristotelis philosophi.*

L I L I V S.

VSQVE ADEO *Musti præclara ingenia ignoratione torquentur, ut interdum mori potius quàm nescire aliquid sibi proponant, & ne tibi hoc loco plures commemorem duos imprimis inter excellentißima ingenia habitos legimus, hac causa interijsse, Homerum uidelicet, cum*

Arcadum piscatorum problema, seu ænigma soluere nequiuisset, & naturæ philosophum Aristotelem cum Euripi naturam in Chalcide non potuisset explicare, quò aufugerat accusatus Athenis, quod de Deis & male sentiret & loqueretur: Eurimedon enim Hierophanta Athemensis sacerdos ei diem dixerat ea de causa, id quod & Diogenes Laertius in eius uita scriptum reliquit: Quin Iustinus philosophus & martyr eius mortis causam fuisse asserit in Admonitione ad Gentes, quam è Græco in Latinum Fr. Picus, cum apud ipsum essem, uertit: Cum Euripi naturam hoc est fluxum & refluxum indagare nequiuisset: quem & Procopius secutus est in IIII. historiarum libro. Gregorius etiam Nazianzenus apud Græcos cognomento Theologus primo contra Iulianum Imperatorem lib. cum scripsisset cum Homero esse male actum ob ignorationem problematis Arcadici, mox Aristotelis philosophiam paruipendit in Euripi uarietatibus & permutationibus in quibus, & obijsse subintulit per hæc uerba: καὶ τὴν ἀριστοτέλους φιλοσοφίαν καὶ προσεδρίαν ἐπὶ ταῖς τοῦ εὐρίπου μεταβολαῖς ὑφ᾽ ὧν τεθνήκασι, ipsius autem Theologi Græcus interpres, & earum, quas citat historiarum declarator affirmat Aristotelem cum naturam Euripi Chalcidici, idest pelagi eius, quod septies in die mirabili modo conuertitur deprehendere non potuisset, se ipsum in ea maris parte precipitasse hoc ipsum resonans. ἐπειδὴ Ἀριστοτέλης οὐχ εἷλε τὸν εὔριπον, εὔριπος ἐχέτω τὸν Ἀριστοτέλην

στοτέλην. *hoc est, postquàm* Aristoteles *non prehendit* Euripum, Euripus *habeat* Aristotelem: *& subiunxit* καὶ τέθνηκεν οὕτως *& ita mortuus est.* Alij *alia de obitu ipsius* Aristotelis, *quos inter* Eumelus *historicus ita Græce scribit* ἐνταῦθα δὴ πιὼν ἀκόνιτον ἐτελεύτησεν, ὥς φησιν εὔμηλος ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ἱστοριῶν, βιοὺς ἔτη ἑβδομήκοντα.*i.* Hic *uero, ut ait* Eumelus *in quinto historiarum aconitum bibens mortuus est septuagesimo ætatis anno.* Censorinus *tamen in eo libello, qui de die* Natali *inscribitur, ipse sic* Aristotelis *mortem prodidit.* Aristotelem Stagiritem *reperit: sed hunc ferunt naturalem stomachi infirmitatem, crebrasq; morbidi corporis offensiones adeo uirtute animi diu sustentasse, ut mirum sit ad annos* LVIII. *eum uitam pertulisse, quàm ultra non pertulisse.* Atque *hæc quidem mi* Augustine *ea de causa tibi recensui, ut uideas eos, qui sibi in religione, &* DEI *cultu sunt præuaricatores, non modo apud nos uere pios ac religiosos, uerum etiam apud antiquos à uera religione alienos male euenisse.*

*

DIALOGISMVS VNICVS LAVRENTII FRIZZOLII

Solianẽsis ad clariß. V. Achillem Bochium equitem Bononien. De Lilij operibus deq́; eius uita breuiter.

INTERLOCVTORES.

EMPTOR ET BIBLIOPOLA.

CVM SVPERIORIBVS *diebus* Ferrariam *uenisses* Achilles Bochi *eques ornatiß. teq́; ad* Lilium Greg. Gyraldum *una cum* Io. Ba*ptista* Pigna *contulisses, ac cum eo de multis uarijsq́; rebus esses collocutus, rogasti eum, ut iuberet aliquem amanuensium suorum, uitæ suæ capita, ut sic dicam, exscribere, habere enim aiebas in animo eam uelle te literarum monimentis posteritati commendare, quod cum tibi ipse, sicut & suipsius effigiem, qua Academiam tuam exornare cupiebas, ut alijs plerisque, abnegasset, ego qui tunc ibi aderam, tui pro singulari uirtute, pro dignitate tua, ac sapientia (tametsi ignotus tibi) obseruantißimus, quæque de eo colligere potui, ut eo præsente me rogasti, nunc ad te mitto, ne eius ipsius* Lilij *modestia meaq́; negligentia te ab honesto ac laudabili huiuscemodi instituto deflectat, & eo maxime cum me tibi gratum facturum existimem.* Vale ac Dialogismi *collocutores emptorem cum bibliopola attende.*

EMPTOR.

Nunquid habes noui mi lepidißime Bibliopola?

Bibliop. Nihil præter quosdam Lilij Gregorij Gyraldi annotationum Dialogismos, expectabam quidem Iouij historias, ac conuersum in Latinum Pausaniam, aliaq; nonnulla. Empt. tu interim ne graueris hos mihi Dialogismos ostendere. Bib. quid obstat? en accipe & lege. E. nunquid Lilium hunc nosti? B. noui & quidem ut magis neminem. E. nunquid aliud præter quàm has annotationes composuit? B. plura quidem. E. & quonam titulo circunferuntur? B. dicam si recte inscriptiones meminero, primumq; mihi suppetit eum edidisse syntagma quoddam de Musis, dein Herculis uitam, tum demum Sepulchralia, & de uario sepeliendi antiquorum ritu. Transtulit postea è Græco in Latinum, quin corruptum emendauit potius, ac amissum bibliothecis restituit Symeonis Sethi medici Antiochẽsis libellum περὶ τροφῶν δυνάμεων, hoc est de facultate cibariorum; Sed prius hymnos quosdam heroico carmine conscriptos, et alia quæpiam ediderat. Dedit postea librum de Nauigijs, in quo de nauium inuentu, earum generibus & de nauigandi ratione plurima non indigna scitu connumerat. Sequitur post hunc alius liber quem de Annis, mensibus, diebus, & horis cõposuit, cui subdidit antiquos fastos, hoc est calendaria, tum Græcè tum Latinè. Collegit præterea decem dialogis Græcorum & Latinorum antiquorum omnium poëtarum uitas opus ingens & uarium. Scripsit deinde Parænesim aduersus ingratos cui subiunxit remedium De crimine ingrati & nomine uitando. Sed ne ipse ingratus cuiquam uideri posset, sicut de antiquis Græcis & Latinis omnibus poëtis benemeritus erat,

historiam

historiam duobus dialogis De *poëtis nostrorum temporum confectam superiori anno edidit, ac unà cum ijs epistolam heroico carmine conscriptam eiusdem ferè argumenti, ubi agit de incommodis, quæ in direptione passus fuerat* Vrbana, *cum qua exhibuit &* Progymnasma *aduersus literas & literatos, quod iuuenis confecerat declamando*. Empt. *nunquid plura?* B. *nunc meminero, hem exciderat uolumen illud ingens de* Deis *gentium quod ante duos dialogos de poëtis nostrorum temporum composuit, septendecim syntagmatibus distinctum, in quo deorum omnium nomina, cognomina, in quibus colerentur templis, status, cerimonias congessit*. E. *in eo plurimum quidem puto inesse eruditionis*. B. *non id ego iudicarim, unum illud scio nobis æra meruisse, paucis uero ante diebus exijt eiusdem quidam libellus, in quo antiquorum ænigmata ac* Pythagoræ *symbola puer collegit, ac interpretatus est, ea nescio quo fato in manus hominum deuenerint, sed puto ab amicis extorta:* Nunc *uero has annotationes dedit, quæ apud me uenales his diebus extitere, quid uero tibi de his uidetur?* E. *rectè quidem, sed nonnulla me tamen cepit admiratio quòd cum præter alios* Latinos *auctores* Ciceronem *maxime &* Vergilium *merito extollat & imitãdos præcipiat, ex annotationum harum capitibus parum uel nihil uideam super eos ab ipso annotatum*, B. *sui mihi consilij rationem sæpius aperuit*. Amicos *habet quamplures* Ciceronianos, *& ex his precipue, qui* Ciceronis *animam in se more* Pythagorico *transfusam putent, quiq; super omni* Ciceronis *uerbo fortè agganuerint ne annota-*

uerint aliquid dicam. Maluit *igitur annotationes suas perire, quàm eos, quos amat, & quibus aduersari noluit, offendere.* De Vergilio *uero alia est ratio, sed huic ferè consimilis.* E. *beasti me mi* Bibliopola. *Sed Lilius an uestras est et* Ferrariensis? B. *& quidem nostras &* Ferrariensis. E. *quotannos natus?* B. *tres & septuaginta.* Natus *est enim* Lilius Greg. Gyraldus *iste, ut ex eo sæpius audiui hic* Ferrariæ Anno *à uerbo* Dei *corporato* MCCCCLXXIX. *Idibus Iunij sub* Herc. I *Estensi* Ferrarien. *principe.* E. *& quibusnam parentibus?* B. *ingenuis scilicet, patre Gyraldo, quod cognomen fuerat antiquum maiorum suorum, matre uero Sancta.* E. *perge quæso aliqua de eo.* B. *is puer prima elementa à* M. Vergnanino *&* Luca *Ripa grãmaticis* Rhegiensibus *didicit: mox adolescẽs sub* Bapt. *Guarino uiro doctißimo atque optimo bonis literis operam dedit: deinperegre profectus est, &* Carpos *primum ad* Albertum Pium *Carporum, necnon &* Io. Franciscum Picum *Mirandulæ principes, apud quos nactus librorum copiam multa legendo collegit, fuit & hoc tempore* Mediolani *ubi per annum sub* Demetrio *Chalcondylo publice ibi docente, ac in utraque lingua eruditißimo Græcis literis operam nauauit.* Deinde *Mutinæ cum* Rhangonijs *comitibus mansit donec* Romam *se contulit, ubi ipse tantisper fuit cum* Herc. Rhangonio *Card. amplißimo, dum Cesariani milites urbem diripuerunt, in qua quidem urbis direptione multa passus* Hercule *immaturo interitu unà cum ampla librorum cæterarumq; rerum supellectile erepto omni spe et facultatibus spoliatus se ad* Picum

recepit

recepit: sed heu ecce Picus à fratris filio uita & Mirandula impiè priuatus est; Ille Picus, inquàm, qui (ut te audiuisse puto) semper honestißimè uixerat, qui non doctrina modo, qua omnes longe superabat, sed morum sanctitate lumen quasi cæteris extinctis elucebat, tam indignè trucidatur: Lilius uero pedibus æger multo grauiora ab ipsis coniuratoribus quàm in Vrbana passus direptione, uix, rebus omnibus iterum exutus, eorum manus euasit, tandem in patriam reuersus cum Manardo & Cælio Calcagnino uiris doctißimis, ac ueteribus amicis aliquot annos coniunctißime uixit, sed eo magis articulari morbo afflictatus à Manardi interitu nunquàm suis pedibus iuit: cæterum mula uel sella curuli uehebatur, sed tanta, ingruente bruma, uis morbi creuit, ut neq; uehi amplius neque stare posset. Sedebat igitur in lectulo ac scribebat aliquid semper, ubi Deorum gentium ac poëtarum nostrorum historiam contexuit, tandem ab atrocißimo articulorum morbo oppressus ab hinc ferè sexennio decumbit, omni manuum ac pedum cæterorumq; membrorum priuatus munere, ut non modo ori manus admouere, sed nec se absque famuli obsequio ac tantillum quidem in grabato excutere poßit. E. doleo quidem acerbißimo eius casu: sed dic quæso mi optime Bibliopola nunquid habet in manibus quod edere uelit amplius? B. habet schedas multas & opisthographorum libellorum uolumina, uerum cum ea ipse euoluere nequeat ob infirmas manus iacent cum eo, ac cum situ blattisq; luctantur: scribit quandoq; epigrammata ubi amicis gratias agit, aut si ab eis uel epitaphia uel alia

huiuscemodi

huiuſcemodi elogia efflagitantur. E. *Quid eſt quod de eius uerſibus nihil agis? plura enim apud eum carmina eſſe, cum quotidie ferè aliquid ſcribat, opinor.* B. *ſic eſt, ut inquis, & ut mihi ab eo ſæpius audire contigit ſua carmina in tres tomos diſtinxit iuuenilia, ſenilia & ſacra, quæ ipſe* Herculi II. *principi huic noſtro dicauit.* E. *nunquid eſt aliud quod me de eo audire fas ſit?* B. *eſt quidem quod te audire non diſpliceat eius modeſtiæ & grauitatis amplum teſtimonium epitaphium quod ipſe in paruo ſuo ſepulchro cõſcribi iuſſit quod tale eſt.*

D. M.

Quid hoſpes aſtas? tymbion
Vides Gyraldi *Lilij,*
Fortunæ *utranque paginam*
Qui pertulit, ſed peßima
Eſt uſus altera, nihil
Opis ferente Apolline.
Nil ſcire refert amplius
Tua, aut ſua, in tuam rem abi.

LILIVS *Greg. Gyrald. Proton. Apoſt. mortalitatis memor ann. ag.* LXXII. V. S. P. *Cur.* MDL.

Spirat uero adhuc Lilius *(ut eius uerbo utar) nõ uiuit, ſeq; adeuntibus peramanter exhibet, & memoria pollens locos perdifficiles auctorũ omnium explicat.* E. *id audire mihi pergratũ fuit tibiq; gratias ingẽtes habeo, ſed quãti conſtant hi* Dialogiſmi? *quanti alios uendidiſti?* B. *drachma herculea.* E. *carioris hercle quàm putaram, ſed drachmam accipe, egò mecum* Dialogiſmos *afferam.* Tu Vale.

Elogium

ELOGIVM TVMVLI ALPHONSI
Maianthi Ferrarien. per Lilium.

ALPHONSO *Maiantho adoleſcenti forma, & moribus egregijs, ingenuarumq́; artium ſtudioſo, & imprimis Philoſophiæ, ac medicinæ, quibus & utriuſque linguæ bonis literis dum aſſiduus operam nauat, in febriculam incidit, quam ſubſecuta dyſenteria ſuo ſcalari anno abſumptus eſt, heris bonisq́; omnibus ſui deſiderium relinquens, Mœſtißimi parentes filio chariſsimo, quod ab eo ſibi optabāt, iuſta buſtumq́; peregerunt, prô dura fatorum lex.*

Vixit annos XX. *Menſes* 11. *obijt menſe Nouembri.* MDLI.

EIVSDEM.

Maianthi tumulus monet uiator
Vt nequid nimis optimum putemus.

EIVSDEM.

Dum Maianthe uacas puer camœnis
Artes ingenuas ſecutus omnes,
Et præuertere dum paras iuuentam,
Vt æquus ſenibus fores docendo:
Parcæ candida fila nere uiſæ
Te quarto (heu miſer) abſtulere luſtro,
Et tanta indole ſpeq́; decidiſti.
I, ſperes nihil hic tibi uiator.

FINIS.

ὁ μὲν γὰρ γεγραμμένος, ὁ δὲ ἄγραφος *quod & notat Laërtius. Harum etiam origo ut imperator ait ab institutis duarum ciuitatum Athenarum scilicet, & Lacedæmoniorum fluxisse uidetur, in his enim ciuitatibus ita agi solitum erat, ut Lacedæmonij quidem magis ea quæ legibus obseruarent memoriæ commendarent: Athenienses uero ea quæ in legibus scripta comprehendissent custodirent.* De legibus ἀγράφοις *&* Philon Hebræus, *qui &* Alexandrinus *uocatur, cum alibi; tum in eo, qui est de Sapientis uita. Illud etiam obseruaui apud* Græcos, *ut quæ sine scripto sunt leges thesmos uocari dicant, ut aliæ scriptæ* νόμοι *& proinde quidam hunc locum ita correxerunt* θεσμῶν καὶ νόμων. *Si uero* Budæi *&* Alciati *scripta eo tempore edita fuissent, quo has nugas meditabar, ipse nunquam ogganuissem, sed cognoscite uos amici optimi, nos hæc adolescentuli scribebamus.*

Dialogismus

DIALOGISMVS VIGESIMVSNOnus ad eosdem Franciscum, & Achillem Fantinos de Arabarchia, an Halabarchia dicendum sit, & qui Arabarchæ dicantur & Halabarchæ, ubi Locus M.T. ad Att. perpenditur secus quã ab alijs uiris doctis.

IN CODICE Iustiniani Imperatoris lib. IIII. titulus est de uectigalibus cõmißis, ubi hæc lex legitur. Imppp. Val. Grat. Theod. Vsurpationem totius licentiæ submouemus circa uectigal Arabarchiæ per Aegyptum atque Augustaneam constitutum. Ego hoc loco pace iurisconsultorum omnium intelligo Arabarchiam sic dictã sicut à Dynasta & Satrapa Dynastiam & Satrapiam. Nam Iosephus lib. de Antiquitatibus Iudæorum ultimo, uenit (inquit) Fado successor Tiberius Alexander Alexandri filius, qui etiam in Alexandria Halabarches, idest princeps salis genere diuitijsq; Alexandrinorum cunctos excellens. Meminit & Eusebius Cæsariensis lib. II. hist. ecclesiast. ut Ruffinus transtulit, salis præfectus, quasi ἁλαβάρχην intelligere uideatur. Alijs Halabarches, præfectus salis uidetur fuisse, qui exigendo uectigali de pecuarijs, quæ ex Arabia in

Aegyptum

Aegyptum deuehebantur, esset praepositus, ut Arabarchia nomen officij esset publicanorum, Quomodo Eusebius Alexandrum quendam Arabarchem nominat fratrem Philonis Hebraei. Cor. quoque Tacitus lib. XVII. *Alexandrum Aegyptium commemorat, quem potius quàm Crispinum, ut puto, taxare uidetur Iuuenalis poëta in prima dum ita canit.*

Atque triumphales inter quos ausus habere
Nescio quis titulos Aegyptius, aut Arabarches.

Vbi nugas cæteri interpretes, Merula uero sic, Arabarchen, inquit potius quàm Aegyptium Crispinum appellat, quem non insulse Arabum principem dixit. Lego apud Iosephum in ultimo Antiquitatum lib. & Eusebium Cesariensem Halabarchen dictum salis praefectum, & fuisse honoris appellationem apud Aegyptios, Arabas, & Iudaeos, hactenus ille. Sed enim apud M. T. ad Att. lego etiam Arabarchem, & significari non puto M. Antonium ut quidam uiri docti inepte, nec Iulium Cæsarem, sed potius Pompeium, ut mollem & effœminatum, ut Arabes & Aegyptij sunt, eo enim tempore quo princeps in Aegypto M. Ant. fuerat iam Cicero peremptus, ut liquido ex historijs colligimus, Cicero quippe proscriptus in triumuiratu, hoc est in principio principatus Augusti. Quod uero etiam Pompeium potius Cic. intelligat illa uerba faciunt, uelim, inquit, ex Theophane respicere quonam in me animo sit Arabarches. Theophanes enim hic de quo Cicero inter Pompei intimos fuit, & ab eo urbe donatus, ut nos etiam in poëtis ostendimus. Ruffinus

quoque si modo Ruffinus (neque enim hoc ipse iuratus affirmarim) in III. *Iudaicæ antiquitatis uolumine Arabarchin summum Hebræorum sacerdotem uocari interpretatur, illud tamen animaduertendum est, quod cum quis præfectum salis uoluerit significare Halabarchen cum aspiratione in principio: cum uero Arabiæ principem sine aspirationum Arabarchen scribendum esse. Sanè sciendum, ut Arabarchen, ita & Asiarchen dici, id quod cum apud alios, tum imprimis apud Strabonem est legere. Sed iam hac de re satis: legulei namque tam nesciunt hæc, quàm nec scire uolunt. Ego hæc uobis amici optimi, qui cum iuris scientia bonas literas amplexamini dixerim &. Valete.*

DIALOGIMVS TRIGESIMVS ET *ultimus ad Aug. Mustium Eusebium De morte & interitu Aristotelis philosophi.*

LILIVS.

VSQVE ADEO *Musti præclara ingenia ignoratione torquentur, ut interdum mori potius quàm nescire aliquid sibi proponant, & ne tibi hoc loco plures commemorem duos imprimis inter excellentißima ingenia habitos legimus, hac causa interijsse, Homerum uidelicet, cum*

Arcadum

Arcadum piscatorum problema, seu ænigma soluere nequiuisset, & naturæ philosophum Aristotelem cum Euripi naturam in Chalcide non potuisset explicare, quò aufugerat accusatus Athenis, quod de Deis & male sentiret & loqueretur: Eurimedon enim Hierophanta Atheniensis sacerdos ei diem dixerat ea de causa, id quod & Diogenes Laertius in eius uita scriptum reliquit: Quin Iustinus philosophus & martyr eius mortis causam fuisse asserit in Admonitione ad Gentes, quam è Græco in Latinum Fr. Picus, cum apud ipsum essem, uertit: Cum Euripi naturam hoc est fluxum & refluxum indagare nequiuisset: quem & Procopius secutus est in IIII. historiarum libro. Gregorius etiam Nazianzenus apud Græcos cognomento Theologus primo contra Iulianum Imperatorem lib. cum scripsisset cum Homero esse male actum ob ignorationem problematis Arcadici, mox Aristotelis philosophiam paruipendit in Euripi uarietatibus & permutationibus in quibus, & obijsse subintulit per hæc uerba: καὶ τὴν ἀριστοτέλους φιλοσοφίαν καὶ προσεδρίαν ἐπὶ ταῖς τοῦ εὐρίπου μεταβολαῖς ὑφ᾽ ὧν τεθνήκασι, ipsius autem Theologi Græcus interpres, & earum, quas citat historiarum declarator affirmat Aristotelem cum naturam Euripi Chalcidici, idest pelagi eius, quod septies in die mirabili modo conuertitur deprehendere non potuisset, se ipsum in ea maris parte precipitasse hoc ipsum resonans. ἐπειδὴ Ἀριστοτέλης οὐχ εἷλε τὸν εὔριπον, εὔριπος ἐχέτω τὸν Ἀριστοτέλην

στέλην. *hoc est, postquàm Aristoteles non prehendit Euripum, Euripus habeat Aristotelem: & subiunxit* καὶ τέθνηκεν οὕτως *& ita mortuus est. Alij alia de obitu ipsius Aristotelis, quos inter Eumelus historicus ita Græce scribit* ἐνταῦθα δὴ πιὼν ἀκόνιτον ἐτελεύτησεν, ὥς φησιν εὔμηλος ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ἱστοριῶν, βιοὺς ἔτη ἑβδομήκοντα. *i. Hic uero, ut ait Eumelus in quinto historiarum aconitum bibens mortuus est septuagesimo ætatis anno. Censorinus tamen in eo libello, qui de die Natali inscribitur, ipse sic Aristotelis mortem prodidit. Aristotelem Stagiritem reperit: sed hunc ferunt naturalem stomachi infirmitatem, crebrasq; morbidi corporis offensiones adeo uirtute animi diu sustentasse, ut mirum sit ad annos* LVIII. *eum uitam pertulisse, quàm ultra non pertulisse. Atque hæc quidem mi Augustine ea de causa tibi recensui, ut uideas eos, qui sibi in religione, & Dei cultu sunt præuaricatores, non modo apud nos uere pios ac religiosos, uerum etiam apud antiquos à uera religione alienos male euenisse.*

*

DIALOGISMVS VNI-CVS LAVRENTII FRIZZOLII

Solianẽsis ad clariß. V. Achillem Bochium equitem Bononien. De Lilij operibus deq; eius uita breuiter.

INTERLOCVTORES.

EMPTOR ET BIBLIOPOLA.

CVM SVPERIORIBVS *diebus Ferrariam ueniſſes Achilles Bochi eques ornatiß. teq; ad Lilium Greg. Gyraldum una cum Io. Baptiſta Pigna contuliſſes, ac cum eo de multis uarijsq; rebus eſſes collocutus, rogaſti eum, ut iuberet aliquem amanuenſium ſuorum, uitæ ſuæ capita, ut ſic dicam, exſcribere, habere enim aiebas in animo eam uelle te literarum monimentis poſteritati commendare, quod cum tibi ipſe, ſicut & ſuipſius effigiem, qua Academiam tuam exornare cupiebas, ut alijs pleriſque, abnegaſſet, ego qui tunc ibi aderam, tui pro ſingulari uirtute, pro dignitate tua, ac ſapientia (tametſi ignotus tibi) obſeruantißimus, quæque de eo colligere potui, ut eo præſente me rogaſti, nunc ad te mitto, ne eius ipſius Lilij modeſtia meaq; negligentia te ab honeſto ac laudabili huiuſcemodi inſtituto deflectat, & eo maxime cum me tibi gratum facturum exiſtimem. Vale ac Dialogiſmi collocutores emptorem cum bibliopola attende.*

EMPTOR.

Nunquid habes noui mi lepidißime Bibliopola?

L Bibliop.

Bibliop. Nihil præter quosdam Lilij Gregorij Gyraldi annotationum Dialogismos, expectabam quidem Iouij historias, ac conuersum in Latinum Pausaniam, aliaq; nonnulla. Empt. tu interim ne graueris hos mihi Dialogismos ostendere. Bib. quid obstat? en accipe & lege. E. nunquid Lilium hunc nosti? B. noui & quidem ut magis neminem. E. nunquid aliud præter quàm has annotationes composuit? B. plura quidem. E. & quonam titulo circunferuntur? B. dicam si recte inscriptiones meminero, primumq; mihi suppetit eum edidisse syntagma quoddam de Musis, dein Herculis uitam, tum demum Sepulchralia, & de uario sepeliendi antiquorum ritu. Transtulit postea è Græco in Latinum, quin corruptum emendauit potius, ac amissum bibliothecis restituit Symeonis Sethi medici Antiochēsis libellum περὶ τροφῶν δυνάμεων, hoc est de facultate cibariorum; Sed prius hymnos quosdam heroico carmine conscriptos, et alia quæpiam ediderat. Dedit postea librum de Nauigijs, in quo de nauium inuentu, earum generibus & de nauigandi ratione plurima non indigna scitu connumerat. Sequitur post hunc alius liber quem de Annis, mensibus, diebus, & horis cōposuit, cui subdidit antiquos fastos, hoc est calendaria, tum Græcè tum Latinè. Collegit præterea decem dialogis Græcorum & Latinorum antiquorum omnium poëtarum uitas opus ingens & uarium. Scripsit deinde Parænesim aduersus ingratos cui subiunxit remedium De crimine ingrati & nomine uitando. Sed ne ipse ingratus cuiquam uideri posset, sicut de antiquis Græcis & Latinis omnibus poëtis benemeritus erat,

historiam

historiam duobus dialogis De *poëtis nostrorum temporum confectam superiori anno edidit, ac unà cum ijs epistolam heroico carmine conscriptam eiusdem ferè argumenti, ubi agit de incommodis, quæ in direptione passus fuerat* Vrbana, *cum qua exhibuit &* Progymnasma *aduersus literas & literatos, quod iuuenis confecerat declamando.* Empt. *nunquid plura?* B. *nunc meminero, hem exciderat uolumen illud ingens de* Deis *gentium quod ante duos dialogos de poëtis nostrorum temporum composuit, septendecim syntagmatibus distinctum, in quo deorum omnium nomina, cognomina, in quibus colerentur templis, status, cærimonias congessit.* E. *in eo plurimum quidem puto inesse eruditionis.* B. *non id ego iudicarim, unum illud scio nobis æra meruisse, paucis uero ante diebus exijt eiusdem quidam libellus, in quo antiquorum ænigmata ac* Pythagoræ *symbola puer collegit, ac interpretatus est, ea nescio quo fato in manus hominum deuenerint, sed puto ab amicis extorta:* Nunc *uero has annotationes dedit, quæ apud me uenales his diebus extitere, quid uero tibi de his uidetur?* E. *recte quidem, sed nonnulla me tamen cepit admiratio quòd cum præter alios* Latinos *auctores* Ciceronem *maxime &* Vergilium *merito extollat & imitādos præcipiat, ex annotationum harum capitibus parum uel nihil uideam super eos ab ipso annotatum,* B. *sui mihi consilij rationem sæpius aperuit.* Amicos *habet quamplures* Ciceronianos, *& ex his precipue, qui* Ciceronis *animam in se more* Pythagorico *transfusam putent, quiq; super omni* Ciceronis *uerbo forte ogganuerint ne annota-*

uerint aliquid dicam. Maluit igitur annotationes suas perire, quàm eos, quos amat, & quibus aduersari noluit, offendere. De Vergilio *uero alia est ratio, sed huic ferè consimilis.* E. *beasti me mi* Bibliopola. *Sed* Lilius *an uestras est et* Ferrariensis*?* B. *& quidem nostras &* Ferrariensis. E. *quot annos natus?* B. *tres & septuaginta.* Natus *est enim* Lilius *Greg.* Gyraldus *iste, ut ex eo sæpius audiui hic* Ferrariæ Anno *à uerbo* Dei *corporato* MCCCCLXXIX. *Idibus* Iunij *sub* Herc. I Estensi Ferrarien. *principe.* E. *& quibusnam parentibus?* B. *ingenuis scilicet, patre* Gyraldo, *quod cognomen fuerat antiquum maiorum suorum, matre uero* Sancta. E. *perge quæso aliqua de eo.* B. *is puer prima elementa à* M. Vergnanino *&* Luca Ripa *grãmaticis* Rhegiensibus *didicit: mox adolescẽs sub* Bapt. Guarino *uiro doctißimo atque optimo bonis literis operam dedit: dein peregre profectus est, &* Carpos *primum ad* Albertum Pium Carporum, *necnon &* Io. Franciscum Picum Mirandulæ *principes, apud quos nactus librorum copiam multa legendo collegit, fuit & hoc tempore* Mediolani *ubi per annum sub* Demetrio Chalcondylo *publice ibi docente, ac in utraque lingua eruditißimo* Græcis *literis operam nauauit.* Deinde Mutinæ *cum* Rhangonijs *comitibus mansit donec* Romam *se contulit, ubi ipse tantisper fuit cum* Herc. Rhangonio Card. *amplißimo, dum* Cesariani *milites urbem diripuerunt, in qua quidem urbis direptione multa passus* Hercule *immaturo interitu unà cum ampla librorum cæterarumq; rerum supellectile erepto omni spe et facultatibus spoliatus se ad* Picum

recepit

recepit: sed heu ecce Picus à fratris filio uita & Mirandula impiè priuatus est; Ille Picus, inquàm, qui (ut te audiuisse puto) semper honestißimè uixerat, qui non doctrina modo, qua omnes longe superabat, sed morum sanctitate lumen quasi cæteris extinctis elucebat, tam indignè trucidatur: Lilius uero pedibus æger multo grauiora ab ipsis coniuratoribus quàm in Vrbana passus direptione, uix, rebus omnibus iterum exutus, eorum manus euasit, tandem in patriam reuersus cum Manardo & Cælio Calcagnino uiris doctißimis, ac ueteribus amicis aliquot annos coniunctißime uixit, sed eo magis articulari morbo afflictatus à Manardi interitu nunquàm suis pedibus iuit: cæterum mula uel sella curuli uehebatur, sed tanta, ingruente bruma, uis morbi creuit, ut neq; uehi amplius neque stare posset. Sedebat igitur in lectulo ac scribebat aliquid semper, ubi Deorum gentium ac poëtarum nostrorum historiam contexuit, tandem ab atrocißimo articulorum morbo oppressus ab hinc ferè sexennio decumbit, omni manuum ac pedum cæterorumq; membrorum priuatus munere, ut non modo ori manus admouere, sed nec se absque famuli obsequio ac tantillum quidem in grabato excutere poßit. E. doleo quidem acerbißimo eius casu: sed dic quæso mi optime Bibliopola nunquid habet in manibus quod edere uelit amplius? B. habet schedas multas & opisthographorum libellorum uolumina, uerum cum ea ipse euoluere nequeat ob infirmas manus iacent cum eo, ac cum situ blattisq; luctantur: scribit quandoq; epigrammata ubi amicis gratias agit, aut si ab eis uel epitaphia uel alia

huiuscemodi

huiuscemodi elogia efflagitantur. E. *Quid est quod de eius uersibus nihil agis? plura enim apud eum carmina esse, cum quotidie ferè aliquid scribat, opinor.* B. *sic est, ut inquis, & ut mihi ab eo sæpius audire contigit sua carmina in tres tomos distinxit iuuenilia, senilia & sacra, quæ ipse* Herculi II. *principi huic nostro dicauit.* E. *nunquid est aliud quod me de eo audire fas sit?* B. *est quidem quod te audire non displiceat eius modestiæ & grauitatis amplum testimonium epitaphium quod ipse in paruo suo sepulchro cõscribi iussit quod tale est.*

D. M.

Quid hospes astas? tymbion
Vides Gyraldi *Lilij,*
Fortunæ utranque paginam
Qui pertulit, sed pessima
Est usus altera, nihil
Opis ferente Apolline.
Nil scire refert amplius
Tua, aut sua, in tuam rem abi.

LILIVS Greg. Gyrald. Proton. Apost. *mortalitatis memor ann. ag.* LXXII. V. S. P. Cur. M D L.

Spirat uero adhuc Lilius *(ut eius uerbo utar) nõ uiuit, seq; adeuntibus peramanter exhibet, & memoria pollens locos perdifficiles auctorũ omnium explicat.* E. *id audire mihi pergratũ fuit tibiq; gratias ingẽtes habeo, sed quãti constant hi* Dialogismi? *quanti alios uendidisti?* B. *drachma herculea.* E. *carioris hercle quàm putaram, sed drachmam accipe, egò mecum* Dialogismos *afferam.* Tu Vale.

Elogium